

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרו שהו"ף לפניו לעזמי
עולמים ולנצח נצחים (אשר בחל).

למוד יומי

ב'בלי ירושלמי תוספתא
בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת חיי שרה תשפ"ג

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

**4801 11th Ave,
Brooklyn NY 11219
347.760.5924**

היכל הקודש

קרית יואל

**8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563**

היכל הקודש

מאנסי

**32 Dolson Road
Monsey NY 10952
347.733.7551**

היכל הקודש

בני ברק

**רחוב הבעל שם טוב 7
052.760.5715**

היכל הקודש

וויליאמסבורג

**27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652**

היכל הקודש

קרית יואל

**8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299**

היכל הקודש

בלומינגטאון

**24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804**

היכל הקודש

ירושלים

**רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150**

צו הערן די

הערליכע שיעורים

פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'דפס ע"י

**קרן הדפסה
היכל הקודש**

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

גרייס. ואלו מותרין - פרק שני דף יט עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)" רש"י

1 כל שכן דסבירא ליה דלמילי גופיה לסיפקא. ודיכא דגדר ויש בוהדות ספק - לא
 2 הוי נזיר. ולדידיה סבירא ליה דסחם נזירות להקל. אימא סיפא. דספק נזירות להקל.
 3 והוציא מתבירי. כון דבעי לאפקוק מניה - עלוי להביא ראייה שחן כבודות. שלא הפילה
 4 נפל קודם לכן. ואי תפס לה כון - על הבעלים להביא ראייה דלאו כבוד הוא. ואמר
 5 גזירה ועבורה. עינפ' רלא היה ראי. אלאמא. ספק
 6 קדשים לחומר. ואסורין בניהו ועבודה. והכי
 7 מעזין לאוקמה כרבי אליעזר. האמר רבי
 8 אליעזר. לא הקדוש את הבית. דספק קדשים
 9 לקולא אמאי קא מרביה. קדושת כבוד הבאה
 10 מאליה לקדושת בני דעי אדם. קדושת כבוד
 11 באה מאליה - להכי מחמירי בניהו ועבודה.
 12 קדושת בני דעל ידי אדם - לא הוי קדושה
 13 מספק. אחי קשיא. דקתני סיפא דלא דספק
 14 נזירות להקל. ספק משקה. לכל טומאה דספק
 15 קרי ספק משום דלית ליה עיקר מן התורה. לפי
 16 שלא מעזו טומאה למשקין בפרוש מן התורה.
 17 והאי דכתיב 'וכל משקה אשר ישתה בכל כלי'
 18 'וטמא' (קריא יא) - הוהא דבשר הוא. ליטמא
 19 טמא לקבל טומאה לעצמן - דאינו טמא. אבל
 20 ליטמא אחרים מחוירן. ואי ראי היה, דא
 21 דאוקמה דרישא דספק נזירות כרבי אליעזר -
 22 ומי סבירא ליה דליטמא טמא. והתנא, רבי
 23 אליעזר אמר. האי טומאה למשקין כל עיקר
 24 תרע בוי' ותיחא לטמא. לא קשיא ורבין
 25 אליעזר אדרי' אליעזר. אלא ודאי לא מיתוקמא
 26 דך ברייתא דספק נזירות להקל כרבי. עי' א:
 27 אלא אי קשיא דרבי' אליעזר הא קשיא. ספק
 28 משקין ליטמא טמא. והבא בספק נזירות אמאי
 29 ניהא לשמואל אבל מישאת עצמן יש בהן. ניהא
 30 ליה נמי לרבי אליעזר. דאמר כדבריו דרמי' דספק
 31 משקין ליטמא טמא. והבא בספק נזירות אמאי
 32 מילק - משום דקסבר לאו משהו הוא לקבל
 33 נזירות. ראישי יש יפלא' - דיעבר קאמר, להלך
 34 אית ליה ספק נזירות להקל. אלא רבי דאמר רבנן כפיש. דאין טומאה למשקין כל עיקר,
 35 אמאי קאמר רבי אליעזר הבא ספק משקין ליטמא טמא והבא סבירא ליה ספק נזירות
 36 להקל? אלא האי רבי' יתורה. ברייתא דספק נזירות. ודא רבי' שפוקן. מתיניתן דקתני: סחם
 37 נדרים לחומר. וטמא שנגבא לא שאבר. ואין וידע אמא היה שם טמא כור א לא. אמר
 38 רבי יהודה לא מעייל איניש נפשיה לסיפקא. כגון הבא. וכדבשר לא על דעתא דרבי' נר,
 39 שאם נגבא הכרי, דהוי ספק אמא היה שם טמא כור, שיהא נזיר באותה ספיקא.
 40 חא

כל שכן גופיה לא מעייל גופיה לסיפקא. ודיכא דגדר ויש בוהדות ספק - לא
 אהד כבוד אדם ואחד כבוד במוהו. כגון שילדה זכר ונקבה, ואין ידוע אי זה
 הוציא ראשו ראשון. ותני עלה אסורין בניהו ועבודה. סיפא דמתיניתן גופה דספק
 נזירות להקל היא. והכי פריך. בשלמא לא יא מוקמינן לה כררא לא קשיא רישא אסיפא.
 דרישא דספק נזירות להקל - רשום נגופא לא
 מעייל איניש לסיפקא. וסיפא דספק כבודות -
 כיון דמזמנא הוא אמרינן דמעיל איניש ממזנא
 לסיפקא. אלא לידוך. דלא שני לך בין גופ
 למזמנא - קשיא. אמאי קדמותא קדושה
 הבאה מאליה לקדושה הבאה בידי אדם. משום
 דבקדושה הבאה בידי אדם הוא דאיכא למימר
 דהאי גברא לא גמר לעיול' נפשיה ומזניה
 לסיפקא. איכא בקדושה הבאה בידי גוים -
 ליכא למימר הבא בידי אדם הוא דאיכא למימר
 כגון שדושיט טמא ידו להבן משקין. ואין
 ידוע אמא נע בהן. לייטמא טמא. כלומר,
 לטומאת עצמן אולינן לחומר. אבל לא לטמא
 אחרים. איכא נסוחי דגרסי הבא: דרבי רימ' וכן
 היה ראי' אמר כדבריו וסופמא דהא במסכת
 סדרות. ואיכא מאן דלא גריס ליה. דלמה ליה
 לאותובי ממתנתא. ודא סיפא דמתיניתן דספק
 נזירות להקל היא. דקתני ספק משקין ליטמא -
 טמא. לטמא אחרים - טהור. ואפשר דגרסינן ליה.
 ודיפסא ליה לאקשיי ממתנתא משום דמפרטא
 בהדיא דריא סיל דספק משקין ליטמא טמא.
 און טומאה למשקין כל עיקר. מדאורייתא. על
 אל קשיא. חנב ששמו אל. רבין. טהור וכשר
 לאבולה. ועל משקין בי מטבוחא וכן. וכן
 דטומאת משקין מדרבנן - במשקין בי מטבוחא אל
 גזר. שיהא דלרבות טומאה בעורה. וכוין דטומאת
 משקין מדרבנן היכי מחמירי בספקייהו. חא
 ניהא לשמואל דאמר רבין דמלטא אחרים אבל
 טומאת עצמן יש בהן. ניהא. דמשום דטומאת
 עצמן מדאורייתא אולינן בספקייהו לחומר. אמאי
 טומאת עצמן מדרבנן. אמאי איכא למימר. וזה לן למייל בספקייהו לקולא וכי טמא:
 כן אמא אפילו לא מוקמינן דא דספק נזירות להקל כרבי' היכי ניהא? הא אבתי קשיא דרבי
 אליעזר אדרבי אליעזר. דהא אמר בהדיא דטומאת משקין מדרבנן כדקתני אין טומאש
 למשקין כל עיקר. ואפילו הכי אולי בספקייהו לחומר. כדקתני: וכן היה רבי אליעזר אמר
 כדבריו. עלה דהדיא דספק משקין ליטמא טמא יש לומר דרבי פריך. בשלמא אי יך
 דספק נזירות להקל לא מיתוקמא כרבי אליעזר - לא קשיא. דאיכא למימר דרבי אליעזר
 מחמיר בספק אפילו בדרבנן. אבל כיון דאמר רבין דטומאת נזירות להקל רבי אליעזר היא. נדו
 דהוי קדושה הבאה בידי אדם - היכי דעיפא טומאה דרבנן. עיפא שיהא באה מאליה. מנזירות דאורייתא עיפא שיהא באה בידי אדם? וכי תימא. דא חזינן בהדיא דבקדושה הבאה
 בידי אדם איניש טהור מדאורייתא מילק ראי' בספקייהו. דקתני: לא הקדוש את הבוי. וכוין שכן אפילו כן אולינן דא דספק נזירות להקל כרבי קשיא דריא אהרן - אליעזר -
 איכא למימר דהוא מעזין לזויי דהוינו טמא דרבי אליעזר דאמר לא הקדוש את הבוי - משום דבני שמו עלוי ולא קר ליה איניש דהא לרא בהמה. וזו ניל. והלך ומהא
 שנגבא וא שאבר רבי יהודה טהור. משום דלא סיקא אדעת' לזויי נזיר עי' שיתברר לו שיהא באותו כרי טמא כור. מעטמא דאין מבירין דא מביחין אסורין. ודא דנקשה מדיקא
 דיפא ולא פריך מנפא דרישא. דקתני: סחם תרומה תיזודה אסורה. אלמא ספיקא לחומר - משום דאיכא לדחוי'. דרישא היינו טעמא משום דאנשי יהודה מתוך שהיו יותר
 רגילין בתרומת הלשכה - לתרומה הוון לא קר לה תרומה סחם. להלך בי נזיר בתרומה - ראי בתרומת הלשכה נזיר. אבל דיוקא דיפסא קשיא: דמתייב טעמא בהדיא דגליל
 לפי שאין מבירין - משמע: הא מבירין - וזו חו אסורין. דספיקא לחומר. ואמר' על ספקי לא מיני גלילת לפי שצריך לגלל על הבאת קרבנותה ולא מיני לאתייבה. דלמנא לא
 הוי נזיר ומייתי ותיקן בעורה. וכי תימא: נדו דטמא לא מיני לאתייב בהניא. שאין טמא באה נזיר - ליהי עלה ושלמיה וליהי' אמ נזיר אמא דרי' אלו לחמתה. ואם לאו היא
 נזיר. דהא קיימא קן דאם גלל על אחד משלשין ינא ילי. וזו מילי ביעבר. אבל לכתולה אינו מנגבא אלא איב הקריב וטאת ועלה ושלמיה. ליה לית להל' קתנא לניזרות
 הבאה

הנאה על הספק. **אמר** 'הריני נזיר עולם מאי. דהא ברייתא ד'ראם יש בכירי הזה הוא כור' סתמא תניא. ויש משמעט אפילו נזיר עולם, ואפי' שרי רבי יודנה אפי' שאין ספקו תמור, דהא דרבי נמי לא מצי מגלח. **הריני** נזיר שמשך מנא. דאפי' ודאי לא מצי מגלח בתער. **א"ל** לא תניא. וסתמא לא משמע נזיר שמשך. **והתניא** נזיר שמשך. דאיכא ברייתא

דתנא בהדיא דר' יודנה מותרי באומר 'דריני נזיר שמשך' אם יש בכירי הזה הוא כור', והלך ומציא שגנב. **נ** תניא תניא. ולא דייגנא לפוקא דלא תקשי אהדיא דאין אנשי גליל מכירין תרומת הלשכה, דמשמע דא מכירין - אסורין. א"נ: א' תניא תניא - ותרי תנאי אילבא דרבי יודנה. **אין** אחד מזה נזיר. במס' נזיר (ג) תנן לא כביעם שהיו מולכין בדרך, והוא אחד בא גנבנו, אמר אחד מזה 'הריני נזיר שזה איש פלוני', אמר חברו 'הריני נזיר שאינך, ורי' אומר: אין אחד מזה נזיר. ורבי ר' יודנה משמיה טעמא למילתיה: לפי שלא נתנה נזירות אלא להפלאה. כלומר, שאין נזירות הל' על שפירש אותה בלא שיש תנאי, כדברתי 'כי פילאי' - ומשמעט שפירש, ולא שיקבל אותה על הספק. הלכך, ברייתא דהאומר 'הריני נזיר שמשך' אם יש בכירי הזה מנא כור', דלא הוי נזיר - כותיה. **אלא** להודיעו כחו דרש' דאפי' גנבנו וכו', וכו' תימא: ליתני דכי איתא בעיניה, להודיעו כחו דרבי יודנה. ודעה רדחורא עדיף ליתא. דכיון דטעמא משום דלא נתנה נזירות אלא להפלאה - ליכא כוח דהודיעא טפי כי איתא בעיניה משגבנו או שאבר, אבל השתא דבוקי ללא גנבנו - אשמעינן ברייתא דרש' יודנה דלא חיש לנזירות הדפלאה, ועוד דמעיל נפשיה לספיא. **הא** מכירין אסורין אלמא ספיא לתומא וכו'. ואר פריך מיוקא דרישא איוקא דסיפא, ולא פריך מרישא לספיא. דרישא קתני סתם תרומה ביהודה אסורה - אלמא ספיא לתומא. וסיפא קתני סתם תרימס ביהודה מותרין - אלמא ספיא לקולא משום הדל' לדחוי' דלמא לעולם ספיא לקולא. ורישא היינו טעמא - משום ביהודה, מפני שהיו גרילין הרבה בתרומת הלשכה - לא היו קורין לתרומת הגזרן תרומה סתם. אי נמי לאיךר גיטא: דלעולם ספיא לתומא, וסיפא דקתני סתם דרמיס ביהודה מותרין - היינו טעמא: דמתוך שהיו כתימס הרבה מצויין בעידן, ורוב חרמיקין היו לכתימס - לא הו' קיי לדרס' גבוה חרס סתם. אבל דיוקא דרישא איוקא דסיפא קשיא. **אמר** אביי סיפא פרי אלו ברבי צדוק היא. דמתני' תרי תנאי היא, רישא - רבי יודנה דסיל' ספיא לתומא. ולדירה אין הד' דסתם

הא מכירין אסורין. ואפי' דבסתם נזיר, וספק אי בתרומת הלשכה או בתרומת הגזרן - דמעילי איניש נפשיה לספיא. דאמרינן: על דעת תרומת הלשכה נזיר. **נבי** כתי. להכי תמיר ר' יודנה. קסבר לא מעילי איניש וכו'. וכיון דספיקו תמור מודאי - ודאי לא מעילי נפשיה באותה ספיא לתומא. אלא על דעת כן ודאי נזיר, שאם חברי בעיקר, דמשכח ליה אם יש שם מנא כור - ודלחוי נזיר כריעה.

אבל לא משכח ליה בעיקר, ודלחוי נזיר מסיפא לתומא - לא. דגבי נזיר שמשך הוי חומרא יותר מודאי. דאילו [בין] נזיר ודאי. איכא דא קולא דלסוף נזירותו מגלח ומביא קרבנו וטאבל ואילו ספק נזירות דגנב חבר - לא מצי מגלח לפי שאינו מגלח אלא על קרבן, והא לא מצי לאיתויי קרבן, דלמלא לא נזיר הוא וקא מיתיי חזילן לעורה, הלכך לא מעילי נפשיה בהאי ספיא. אבל גבי תרומת אסורין מעילי נפשיה לספיא, דאפי' אמרינן תרומת הלשכה מסיפא - לא הוי טפי מודא וסתם ויפק מודאי (וותר) אם אמר בפרוש דרבי עילי תרומת הלשכה. **אמר** האי 'הריני נזיר עולם' אם יש בכירי הזה ק' כור, דהכא ליכא למישרי ספיקו תמור מודאי. דאפילו בודאי, דמדד חברי שרי בן ק' כור - לא יתגלה לעולם, מאי איכא למישרי? אמאי לא מעילי נפשיה לספיא? **נזיר** עולם נמי. אפילו הויכא דאמר 'הריני נזיר עולם' הו' חמי ספיקו תמור מודאי. דאילו נזיר עולם ודאי - חכבדי עליו שער מוקל בתער, ומביא ג' בתומת: חטאת ועולה ושלמים. כדון נזיר, ואילו ספק נזיר עולם - לא מצי לאיתויי קרבן, דשטא לאו נזיר הוא. **אמר** הריני נזיר שמשך, דלא מגלח לעולם כלל, מאי איכא למישרי? אמאי קאמר רבי יודנה מותר, הא ליכא למישרי דספיקו תמור מודאי. **אמר** ליה לא תניא. לא אשכחן שום ברייתא דקתני 'הריני נזיר שמשך', ודליתיה כלל, ובי אמר 'הריני נזיר שמשך' לדחול עליה נזירות כלל, משום דמשמך לא יצא נזירות מפיו, דהא הוה מטמא למתיב כי זהו קטיל להו. הלכך לספיא לא עיל נפשיה. **והתניא** נזיר שמשך, שאומר 'הריני נזיר שמשך' - הוי הוא נזיר שמשך, ואינו מיקל בתער, ומטמא למתיב בשמשך. **אי** תניא תניא. אי משכחת ברייתא - תניא, דאיכא לתרומי וכו'. משום הכי תמיר ר' יודנה - דלא מעילי איניש נפשיה לספיא, וליכא למירמנא דרבי יודנה. **רב** אמר 'אביי תניא. ברייתא דמתי רבי יודנה בספק נזירות - ר' יודנה דשטא ר' טרפין היא. **אין** אחד מזה נזיר. שעם שהיו עומדים, ואמר אחד 'הריני נזיר אם זה איש פלוני שבא כנגדנו' ואיך אמר 'הריני נזיר אם אינו הוא', אין אחד מזה נזיר. והאילו ובשעת גזר לא היה ברור לאחזן מתוך, שילא ניתנה נזירות אלא לתומא. דבעינן בעיניה שגזר שהיא יודע א' הוי נזיר. א' הכי. דמשום הכי תמיר, דלא נתנה אלא להפלאה. **מאי ארייא** דר' שמעון, דאמר אינו גנב. ודגב לא פערש למרדך, קאמר ר' שמעון. **הא** מכירין אסורים. אפי' דמספקא לן אי תרומת הלשכה קאמר א' תרומת הגזרן, אלא **מפני** חרמיקין להכי פריך מסיפא. **וואפי'** דמרישא (נמי) איכא למיפריך. דקתני: ר' יודנה אומר סתם תרומה ביהודה אסורה. אלמא ספיא לתומא. אלא קמיל דבין רישא וכו' ספיא קשיא לאיךר רישא וסיפא, להכי פריך דסיפא לספיא. **א** לענין ברבי צדוק אמר סתם חרמיקס בגליל אסורים לפי שאין מכירין אלא חרמי' שבימס. הא אם היו מכירין חרמי' כתימס נמי סתמן מותר, דספיא לקולא. ורישא ר' יודנה, וסיפא ר' אלעזר.

הנאה על הספק. **אמר** 'הריני נזיר עולם מאי. דהא ברייתא ד'ראם יש בכירי הזה הוא כור' סתמא תניא. ויש משמעט אפילו נזיר עולם, ואפי' שרי רבי יודנה אפי' שאין ספקו תמור, דהא דרבי נמי לא מצי מגלח. **הריני** נזיר שמשך מנא. דאפי' ודאי לא מצי מגלח בתער. **א"ל** לא תניא. וסתמא לא משמע נזיר שמשך. **והתניא** נזיר שמשך. דאיכא ברייתא דתנא בהדיא דר' יודנה מותרי באומר 'דריני נזיר שמשך' אם יש בכירי הזה הוא כור', והלך ומציא שגנב. **נ** תניא תניא. ולא דייגנא לפוקא דלא תקשי אהדיא דאין אנשי גליל מכירין תרומת הלשכה, דמשמע דא מכירין - אסורין. א"נ: א' תניא תניא - ותרי תנאי אילבא דרבי יודנה. **אין** אחד מזה נזיר. במס' נזיר (ג) תנן לא כביעם שהיו מולכין בדרך, והוא אחד בא גנבנו, אמר אחד מזה 'הריני נזיר שזה איש פלוני', אמר חברו 'הריני נזיר שאינך, ורי' אומר: אין אחד מזה נזיר. ורבי ר' יודנה משמיה טעמא למילתיה: לפי שלא נתנה נזירות אלא להפלאה. כלומר, שאין נזירות הל' על שפירש אותה בלא שיש תנאי, כדברתי 'כי פילאי' - ומשמעט שפירש, ולא שיקבל אותה על הספק. הלכך, ברייתא דהאומר 'הריני נזיר שמשך' אם יש בכירי הזה מנא כור', דלא הוי נזיר - כותיה. **אלא** להודיעו כחו דרש' דאפי' גנבנו וכו', וכו' תימא: ליתני דכי איתא בעיניה, להודיעו כחו דרבי יודנה. ודעה רדחורא עדיף ליתא. דכיון דטעמא משום דלא נתנה נזירות אלא להפלאה - ליכא כוח דהודיעא טפי כי איתא בעיניה משגבנו או שאבר, אבל השתא דבוקי ללא גנבנו - אשמעינן ברייתא דרש' יודנה דלא חיש לנזירות הדפלאה, ועוד דמעיל נפשיה לספיא. **הא** מכירין אסורין אלמא ספיא לתומא וכו'. ואר פריך מיוקא דרישא איוקא דסיפא, ולא פריך מרישא לספיא. דרישא קתני סתם תרומה ביהודה אסורה - אלמא ספיא לתומא. וסיפא קתני סתם תרימס ביהודה מותרין - אלמא ספיא לקולא משום הדל' לדחוי' דלמא לעולם ספיא לקולא. ורישא היינו טעמא - משום ביהודה, מפני שהיו גרילין הרבה בתרומת הלשכה - לא היו קורין לתרומת הגזרן תרומה סתם. אי נמי לאיךר גיטא: דלעולם ספיא לתומא, וסיפא דקתני סתם דרמיס ביהודה מותרין - היינו טעמא: דמתוך שהיו כתימס הרבה מצויין בעידן, ורוב חרמיקין היו לכתימס - לא הו' קיי לדרס' גבוה חרס סתם. אבל דיוקא דרישא איוקא דסיפא קשיא. **אמר** אביי סיפא פרי אלו ברבי צדוק היא. דמתני' תרי תנאי היא, רישא - רבי יודנה דסיל' ספיא לתומא. ולדירה אין הד' דסתם

מתיב

1 ביהודה נמי אסורין. וספא - ר"ב ר' עזוק דאמר סתם חרמים בגליל אסורין לפי שאן
 2 מביחין את חרמי התימא, הניא מביחין - מותרין, וספיקא לקולא. ומשה סתם חרמים ביהודה
 3 שהיו מביחין - אלו ואלו מותרין. וסתם תרומה נמי ביהודה לרבי עזוק מותרת. והאי
 4 דנקט רבי יהודה תרומה ונקט רבי אלעזר חרמים - לאו דוקא, הדה תרומה גופא, אלא נמי
 5 חרמים שפיריה וזה הני מצוי אצלוי. וזה אמר
 6 דשמעיה ליה מריבה קאמר, ומד שמעיה ליה
 7 מריבה קאמר. ולפי זה כי מהדרין לעיל אמאן
 8 דסיל לא מעילו מילי אינש נפשיה לספיקא, הוה הני
 9 למישרי רבי אלעזר בן עזוק דהא, אלא רבי יהודה
 10 עדיף ליה, דקאמר רבי בבית גמוליה. **ולענין**
 11 הלכתא קיימא לן דסתם נדרים להפסיק סתם
 12 מתניתין. **אבל** בגדות מרובה. כלומר שהה
 13 יותר משלשים יום. **והואיל** ואמר רבנן אין
 14 נוקקין לרבי דינא דמוזקק ליה לא עביד שפיר.
 15 כלומר, ולא תימא: דהא דקאמר "נוקקין לרבי" -
 16 לומר שאן מחזירין אחריו שישאל על נדרו, אינש
 17 שמתירין אחריו מי שלא עבר על נדרו, שהרי
 18 המיקומו נקרא חוטא ודבראין בפרקין ולקמן
 19 (ף גג.) מבימינו באילו הקריב גילו קרבן. ומדו
 20 אב לא ישאל מעצמו - נוקקין לחזירו. ולתוא,
 21 אלא כי דינא דמוזקק לא עביד שפיר. **ולענין**
 22 הלכתא קיימא לן כרבנן דמתניתין, דאמרי נדרים
 23 הללו אין עושין אותן ופתחין בהו נמי בירחא
 24 וכדרישנאן במתניתין. והני מילי בגדות הללו,
 25 אבל בנדרים דאורייתא, נדי דפתחין בהו נמי
 26 בירחא. בקרייל באיך פרקין להלכתא מתוחן
 27 בדרעא, נדחו מי שעבר לעוון, ובא לישאל - אין
 28 נוקקין לו עד שיתנוהו אסור. ונרבא מרבנן
 29 דמוזקק ליה מקמי הכי - משמתנין ליה. והדי נמי
 30 אמר, ולא פתח ליה בני נדרים פתח ממוקם
 31 לא, אלא מלמד אותן שזן מותרין - דמשמתנין
 32 ליה, ולא עביד שפיר. והנכין דל, וכתבו בתוס'
 33 חכמי הגרפת' דל: מעשה באחד שנדר מכל
 34 פירות שבעולם חוץ מדין, ועבר על נדרו, ובא
 35 לישאל לפני הרב, ונוקק לו לאלתר וחזירו, ולא
 36 חזיקו לתנוג אסור כיומם שהיה בן חתם.
 37 ותענה ליה היתה דאע"ג נדרא דאורייתא הוה,
 38 ואפילו לרבנן עריך שיתנוג אסור, אפיה כיון
 39 שאם אתה מעבבא באסור אתה ממכלא, שהרי
 40 נדר ברב ש'א' לו לעמוד עליו, ועבד ש'אם אל
 41 יתנה שפירות שבעולם סיוור חוץ מעילו ולא יוכל
 42 להתעסק במלאכת שמים. לכך נוקק לו מיד, אך
 43 החמיר עליו כיון שעבר על נדרו - שלא לחזירו
 44 בדרעא אלא פתח. **אח** תמי גריל בנדרים
 45 שסופד למעול בשבועות. דמחזיקי טפ, דכתיב בו
 46 (מס' ל"א) וינקה. **להאביך** תרומה טמאה.
 47 לחזירו אפילו בן שלא יתא גריל אצל בן עדי.
 48 **ובאשתו** נדה, אפילו אשתו נדה שיש לו בה
 49 שעת היתר. **מלמד** שדבשה מכבא ליה
 50 שעת היתר. **לעבור** תורה דריתא על פניכם, וכתב (מס' י
 51 טז) את אשר ישנו פה היום ואת אשר איננו פה ומו שאין לו ברשת פנים אינו מורעם. **שהופכין** את שלזנכם, ולפי ששינה בדרך לוקה בדרך. **הרשוי**, שאין שומעין ואין מדברים.
 52 **שמוספריים** בשעת חמישית, ונמצא חטאין בדיבור ובשמיחה.

1 **מתני'** נדר בתרם. דאמר: ואלו חרמים אלא בחרמו לי שם,
 2 על שם הרשת שעדין בן את הדינים, ולא בדרם ממש. אלא בקרבנות מלכים. חרורות
 3 שמקריבין לפני מלכים. וכן אם אמר הריני עשוי קרבן, ומשמע שהקדיש את עצמו. ושם
 4 אמרו: לא נדרתי אלא בעצם אחד שיש לו בתוך ביתי, שבתו ונתינתו ליהוה נדר בו, ולא
 5 בעצמו ממש. על כל אלו אין נשאלין לתן. דאין
 6 עריך שאלה, והוא נותר, והואיל ואינו אמר
 7 דעל דעת בן אמרו. ואם נשאלו: אם באו
 8 לישאל. והבטיח אומרם פותחין לתן פתח.
 9 בדרעא. ומביחין אותן, שלא יתנוהו קלות ראש
 10 בנדרים. **גמ'** ויכולן אין נשאלין. דאין פותחין
 11 להם פתח, ואין מותרים לתן. דקסנין להו משום
 12 דנרא ממש משמע. וחדר תני אם נשאלו.
 13 דמשמע דנשאלין. ויכולן אין צריכין אומרם
 14 ומותרין כלא שאלה. ברי"א בתלמוד הבב.
 15 דאקראי הוא נדר כה"ג, ולא אתי למיסקר.
 16 **אבל** כ"ד שבא לישאל עונשים אוחו ומתירם
 17 עליו. כ"ד שלא יתא גריל לנדרו בו. ועבר על
 18 נדרותו. וכסבר בטעיה פותחין לתן, ואחריו בן בא
 19 לישאל. אין נוקקין לו. לפתחו לו בדרעא. נדרות
 20 מוספת שקבל עליו נדרותו ל' יום. אבל אם קיבל
 21 נדרות מרובה, ועבר ושותה ק' יום - אין אומרם
 22 יתא אסור ק' יום שנה היתר, אלא לעונש ל'
 23 יום. סתם נדרות. והני נמי עושין אוחו שנתה
 24 אסור בנדרו וימינו שעבב כל נדרו, דכשאמר
 25 'לא נדרתי אלא בחרמו לי שם' יתנה היתר
 26 בנדר. עד לאחר יום שגילה בירעיה לישאל. כי
 27 דינא דמוזקק ליה. קודם שיתנוג אסור בעצמו
 28 לא עביד שפיר. שסופד למעול בנדרים. אם
 29 חרבה לנדרו. שהופכין, פנים כנגד ערוף שבאים
 30 על שנתיהו שלא כדרכן. שהופכים שולחנן;
 31 היא למעלה והוא למטה.
 32 **אע**
 33 **שסופד** למעול בשבועות. **ואל** תהי רגיל אצל עם הארץ, **שסופד** להאביך תרומה. **ואל** תרבה שיהיה עם האשה, **שסופד**
 34 **קבוא** לרדי נאוף. **רבי** אחא ברבי אישה אמרו: כל הצופה בגישה סופא בא לרדי עבדיה,
 35 **וכל** המסתכל בעקבה של אשה - הויין לו פנים שאינן מהונגין. אמר רב יוסף: **ובאשתו**
 36 **נדה**. אמר רבי שמעון בן קאי: עקבה דקתני - במקום המזופת, שהוא מכונן כנגד העקבה.
 37 **תנא:** "בעבור תודה וראתו על פניכם" - זו ביהשה, "לכליתו תחטאו" - מלמד שהבושה
 38 אדם המתבייש - לא כמתורה הוא חוטא, ומו שאין לו בושת פנים - בדיעוה שלא עמדו
 39 אבותיו על הר סיני. אמר רבי יוחנן בן דהבאי, ד' דברים סחו ל' מלאכי השרת: חזוין
 40 מפני מה הויין - מפני שהופכים את שלזנכם, את אלקים מפני מה הויין - מפני שמנשקים
 41 על אותו מקום, ה'שים מפני מה הויין - מפני שממפרים בשעת השמיטה, סומיין מפני
 42 מה הויין - מפני שממקטלים פאותו מקום. ודימיהו: שאילו את אימא שלזום: מפני מה
 43 בנך
 44 דתא דאע"ג דל פניכם משמע בנים, וכתבי בתריה ל'בלתי חוטא. **לא** עמדו אבותיו על הר סיני. שהרי נזעם למעמד הר סיני - לבעבור תודה דריתא על פניכם, וכתב (מס' י
 45 טז) את אשר ישנו פה היום ואת אשר איננו פה ומו שאין לו ברשת פנים אינו מורעם. **שהופכין** את שלזנכם, ולפי ששינה בדרך לוקה בדרך. **הרשוי**, שאין שומעין ואין מדברים.
 46 **שמוספריים** בשעת חמישית, ונמצא חטאין בדיבור ובשמיחה.

1 לא בחלת הלילה. ואף במקו הלילה נשים הלכות ביהות ודעתו עליהם. **ובשהוא**
2 מספר. כשהוא משמש משתו. **מגילה** טפח ומכסה טפח. בפרק מי שמתיר (מסכת ק"ג)
3 אמרין שהתיר (לא לשה) ללות טפחים לקטנים, וזו היה מגלה טפח מאותן טפחים
4 ומכסה טפח. כלומר, ותפח שני נשאר מוכסה. **כמי** שכפאו שר. שהיה ממנרד בארם הגסרד
5 ממתה שר שכפחו. אלמא מספר היה בשעת
6 תשמישו **הא** במילי ותשמישו. שר, רבי

7 לרצונה. **דמציני** במלאכי השרת. שחן
8 מציניינס ונבדילי שמשני בן אדם במלאכי השרת. שחן
9 כדאמרין בהגדה. למנח שחיו ישראל מציניין
10 שם. כלומר, שחן עדי בפני עצמן ולא נתרבו
11 במצרים. **התורה** התירק. דכתיב: רבי יצחק
12 אל אשה' שהיא לקוחה לו לעשותה כל בה הפנע.
13 וכתב הרמב"ם דל בפרק כ"א מת"ב (ג"ל ט'
14 וכלכל שלא יצויא שריל. **מי** מש' מן בנימא. דג
15 שעולו או שולקו כרעונא. **אל** שהיא אדם בבוס
16 זה. בשבעה שנקום עם אשתו לא יתן עינו באשה
17 אחרת. אפי' היא אשתו. **המורדים** הדפושטים
18 ב.י. אלו בני תשע מרות. שלפי שיש צד עבירה
19 בביצירתו וזו מורדו ופושטין. **בני** אמה. לשון
20 דיאה. משמיל אמה על אשתו לחוקק כל שלא
21 כרעונה. ומוחקר לא אין בני הנשים - לפי שנתג
22 שלא כשהיה, כדדרשין בפרק 'דמנא תפילין'
23 ראץ ברגלים חזטא. **בני** אנטסה. גרעין טפי
24 מבני אמה. דבני אמה לא דחי אנטסה ממש.
25 ואנטסה מיירי בשאנטסה לגמרי. ומתוך ששני אלו
26 קרובין ליתוח. זה כוח תשוב לאלו כוח. דחא רבי לוי
27 אפיר חתום דוחת וברפסין אתה מוצא עני. **בני**
28 שנואה. ששנואה. ומתוך כך נותן דעתו על אשה
29 אחרת. **בני** נרוי. שבא עליה כשהוא ממודה.
30 **בני** תמורה. שבא על אחת ממשו וכסבור שהיא
31 צרתה. **בני** מריבה. אפי' ששנוא שנואה. אלא
32 שהיתה מריבה ביניהם לפי שעה. **בני** שכרות
33 שמתוך שכרותו אינו נותן דעתו על אשתו. **בני**
34 גרשת הלב. שגנר כלבו לגרשה. לפי שנתג
35 **ערבוביא**. שבאו עליה כנח בני אדם. ב"ל
36 חצופה. שמעיה פניה לזיות תובעתה פנה. **כל**
37 אדם שחשע תובעתו. כלאה שיצאה לפני יעקב
38 ואמר: לו אלי תבא, ויצא ממנה יששכר. דכתיב
39 'וזמני ששכר יודיע יביה לתיש'. **דמרציא**
40 ארעיה. שנתפחה אותו ברבר רעיו ופוסד כלאה.
41 שלא אמרה ליעקב אלס לוד באחלה. אבל לא
42 שתאות תובעתה פנה.

1 אינו מספר. אינו שמששו. עגלה טפח. ממנרד. ומכסה. אותו טפח ממנרד, וכן עשה עד
2 שיבא עליה. וזומה כפי **שכפאו** שר. שבא אליה בבית, וזומה כמי ששד כפאו. ואית
3 דאמר: שמתוכה כולו. בארם שמתוך מן חשד. **דפציני**. שעטופים בציצית. **ביניה**. דג
4 שיכול לאכלו כמו שירצה. בני **אסנת** משנע"ח. סימן הוא. שנואה. שלבו על אחרת
5 בשעת תשמישו. ואמור: שכבא עליה - לאו
6 כהא נמורה היא. האילי וכל כך שנואה. אלא
7 כמות בעלמא הוא. בני נידוי. שהבעל בנידוי,
8 ובא עליה, ומתעברת הימנו. בני תמורה. שיש לו
9 ב' נשים, וכסבור ללא על זה ובא על אחרת. ל"א
10 בני תמורה - שהוא סבור ללא על אשה אחרת
11 ונמצאת שהיא אשתו. וקובצין לממורות, שהרי
12 נתחכן לניאון. בני מריבה שמשמש במריבה
13 בני שכרות שמשמש בשכרות, דביאות לאו
14 כהא נמורה אלא כביאת נזות וזה. שאץ
15 מתחכן אלא לבעול בעלמא. בני ערוביא. שבא
16 על אשה אחת בין נשים, ואין יודע על אלו
17 מןן כן. ל"א: שבאו עליה אנשים הרבה, ואין
18 יודע על מי הוא. ל"א: בני ערוביא - ספק בן
19 תשעה לראשון או בן שבעה לאחרון. יששכר
20 חמור גרם. חמור גרם ליששכר שגולה. אותו
21 חמור שהיה יעקב רובב. שפנה לאחל לאלה.
22 **דמרציא** ארעיה. אינה תובעת פנה, אלא
23 דמרציא קמיה - מראה לו מתוך דבריה. כגון
24 לאה. דמחזיקא נפקי בני מעליא.

הדרן ערץ ואלו מותרין

25 **ארבעה** גדרים התירו חכמי' בלא שום
26 שאלה. גדרו וזיווין בי' מן הספק.
27 שהוא ארבע דרין. והלה. הדקנה אמור שאינו
28 מוסר לו על שקל, שהוא שני דרין.
29 שנתג

1 **ויתן עינו כבוס אחר**. אמר רבנא: לא נצרכא אלא דאפילו ב' נשיו. 'גרותי מקם המדרים
2 והפושעים ב" אמר רבי יו'י: אלו בני תשע מרות, בני אסנת' משנע"ח: בני אמה, בני
3 אנטסה, בני שנואה, בני נידוי, בני תמורה, בני מריבה, בני שכרות, בני גרשת הלב, בני
4 ערובוביא, בני חצופה. איני? והאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: כל אדם שאשתו
5 תובעתו - הויין לו גנים שאפילו בדרו' של משה רבינו לא היו פתומים, שאמר "הבו לכם
6 אנשים חקמים ונבנים" וכתוב "ואפקח את ראשי שבטיכם" ואל' פתיב גבונים, וכתוב "יששכר
7 חמור גרם" וכתוב "מבני יששכר יודעי כינה לעמים" ! ההיא דמרציא ארעיה.

הדרן ערץ ואלו מותרין

30 **ארבעה** גדרים התירו חכמים. ומפרש בגמרא
31 שמתורין נטליין בלא היתר חכם.
32 **גדרו** וזיווין, שלא נדר אלא חזר בחיבו שלא
33 יעמוד בדעתו כדנפשו ואיל. **גדרו** הבאי נדר
34 ארעיה. שנתפחה אותו ברבר רעיו ופוסד כלאה.
35 **קונם** שאינו פותח לה. קונם דמיו על אבן
36 אבן מוכרז בפחות מסלע. שהוא ארבע דרין. **קונם**
37 שאינו מוסרף לך על השקל. קונם הנקח עלי אבן מוסרף לקנות ביתר משקל
38 שדוא שני דרין.

1 שניהם רוצין בשלשה דירין. שהמבור היה רעוה נתבון בנדרו אלא לוח
 2 הלוקט שלא עימוד על רעוה שאמר ב' דירין ושסיבם לשלשה. וכן הלוקט נתבון לשלשה.
 3 ולא נתבון אלא לוחו המבור שסיבם לכך ולא עימוד על רעוה שאמר ארבעה דירין.
 4 ומשה' לא חיל נדר. וטעמא דמלתא איפ' שרדכן של מבור הלוקט בכך. ומשה' לא מיקר

5 דברים שבלב. גריסין בירושלמי: אמר ר'
 6 ועירא: הדא דתימא בשאין מעמיין. אבל
 7 במעמיין ציפין דיתר חבם. פירוש שאין
 8 מעמיין דבריהם - שאמר שלא נדרו בדוקא
 9 אלא לוחו. אבל מעמיין דברין. לומר שבדוקא
 10 נדרו - ציפין דיתר חבם. וקשה בעיני. מאי קמיל
 11 ועירא: ומתינתן היא. דקנה' שניהם רוצין בו
 12 ונל: דקמיל דרועין מעיקרא קאמר. ולא רעו'
 13 כדשקלין וטרין בגמרא. וכו' גרסי' חבם. היה
 14 מעמיד אצל. וה' ואצל זה אין מעמיד. כיון שבטל
 15 אצל זה - בטל אצל זה. והדפ' היה מבור חפץ
 16 לשנים ואמר "קונם שאני פורת לבם מן הסעי'
 17 והיה ברעוה דידו' לאחז מום בדוקא ולחבירו
 18 כדי לוחו. כיון שבטל אצל זה - בטל אצל זה.
 19 ונראה. ובשאין מעמיין דרועין היה לשלשה
 20 דירין. מבור יכול ליתו פרות משלשה הלוקט
 21 יכול ליתו בו יותר משלשה. שכיין משמעות
 22 הנדר אינו אלא לוחו. אינ' שפסידו כלבם על
 23 דירם - דברים שבלב חוה. ומיחא אין המבור
 24 וירש' ליתו בשקל ולא הלוקט רשאי ליתו בו
 25 סעי. שהרי עיקר משמעות נדרים אינו אלא לכך.
 26 ואיכא מאן דאמר דאפילו הכי אינו גונא לא חיל

27 נרדוה. הנגיא בתוספתא דמכלתין. אף נדרים שאמרו מותרין. מנן שלא ידא אדם נדר
 28 בהם כדי למנן - חיל' ידא דבר - לא יעשה דבריו חילין. הביאה הר"ם בגמול בפד
 29 מכלות נדרים (אג' ז). גמ' לפי שלא נהנה נידות אלא הפלאתה. והיה לנדרים
 30 דאיתקש לנידות. ולא חיל אלא אי' יקבל ולא תנא. והלכך מבור הלוקט נתבון לנדרו
 31 בתנא. אינ' שעברו על תנאם - לא חילי' נרדוה. רבא אמר אפילו נדרבן מי קנה
 32 שניהם רעו'. כלומר. דומתינתן נדריו ורוחין - לאו משום הפלאתה היא. אלא משום שמו
 33 חבמים רעוה שלא נדרו בדוקא אלא לוחו. דמי קנה' רעו' שיתו משמעותו שרעו לבסוף
 34 שניהם רוצין קנהו. דרמשעו מתחלה ועד סוף. וקשיא לי למאי דסד' מעיקרא דטעמא דמתני'
 35 משום הפלאתה הוא. למה ליה למתני' שניהם רוצים בשלשה דירין. רש' לבסוף קאמר
 36 כלומר שנתקיים המבור בשלשה דירין? אפילו נתנו מבור בשקל או שנתן בו לוח - ספק
 37 נדרן בטל. כיון שבשעת נדרן לא היה מתברר הדבר אם חיל' אם לאו ונראה בעיני. דהנא
 38 רבוחא קונני' ולא מנביא בשנים שהיו מנהלין בדרך ואמר אחו' מהם 'דירני נדיר שיה אש
 39 פלוגי' ואמר חבירו 'דירני נדיר שאינר - דאין אחו' מהם נדיר כרבי יודוה משום רבי שרפון.
 40 ודהתן דין הוא שלא תחול מירוהם לפי שאי אפשר לחיל' נידות על שניהם. וכיון שבטל אצל
 41 זה בטל אצל זה. ומשעתה דאשוננו יתנה נידות לכלהו. וכי' האי גונא פשיטא ליה לתנא
 42 דמתני' דלא דוי הפלאתה. אלא אפילו במבור הלוקט. שאפשר שיאד הנדר חל על שניהם

43 ולבסוף ניב' כך היה - שרעו בשלשה דירין. ונמצא שכל אחד עבר על תנא. וסד'א דכי' האי גונא הפלאתה מסריא. קמיל. אמר' ליה טפי מסלע. שאמר לו 'קונם שאני פורת לך
 44 מן הסלע ופרטוה' ולוקט אמר' 'קונם שאני מוסף לך על שקל פחות פרטוה' - נדר'א' ודי' או רוחין הוי' דאיכא למימר: כיון דנדות כולי' האי ליריקא בדוקא נדרו. ולא חיל. לי'א אמר ליה
 45 טפי מסלע. שאמר שלא פורת' לו ממחש' דירין. ואמר ליה איך בעיר מן שקל. שלא יתן בו יותר מן דירי' - מי אמרין' כיון דמרחקי כולי' האי בדוקא נדר? שאל' נתבון זה אלא לטע'
 46 אכיל ושתיה. אלמא. אינ' נדוה' ליריקא. ושנתרוק' ורבה ממה שהיה רצה חבירו שיאכל. שהרי אמר על עצמו אפילו דרסת' דרעל' ושתיית' ענן - אפי' אמרין' לוחו בדוקא נדר. הבא
 47 נמי. אף על גב

1 שניהם רוצין בשלשה דירין. כלומר. זה הנבעש שאינו פורת' לו מן הסלע - לא היה פיו
 2 ולבו שיק' לכך שלא יפחות' לו מן הסלע כלום. אלא להבי' נדרן - לוחו או חבירו שיתון
 3 לו ג' דירין והיה רצה לבא. והה שנבעש שלא יתן' לו יותר משקל - לא היה פיו ולבו
 4 שיק'. שלא היה ברעוה שלא יתן יותר. אלא לכך נדר - שיתון' לו ב' דירין. ולפיכך

5 מותרין. גמ' מאן תנא. והדירו' חבמים' ר'
 6 יודוה' היא דאמר אין אחו' מהם נדיר. דלא סמכא
 7 דעתיהו ממש לטע' נידותו. אלא תלו נידותו
 8 בה שבא כנגדו. ולא היה פיו ולבו שיק'. לחכי
 9 אין אחו' מהם נדיר. ה"נ לא סמכא דעתיהו
 10 בשעת נדרו. דכל חד' וחד' ארעא דחבריה כדי
 11 לזוהו. ולא היה פיו ולבו שום לחכי. דאי רבנ'
 12 דפלגי' עליה דר'. יודוה'. דאמר' אינ' דלא
 13 סמכא דעתיהו לידות' נודר ממש בנודר. ודלה'
 14 נידות באור - הוי' נודר אוחו' שנתקיימו דבריו.
 15 ה"נ אף על גב דלא סמכא דעתיהו ארבור' פיקו.
 16 שלא נתבון אלא לוחו - אסורים. דאמרין'
 17 בשנדרו דאי סמכא דעתיהו דוה' לא יפחות'
 18 מסלע' חו' לא יוסף על שקל. והרי פיקו ולבן
 19 שיום. אמר' רבא אמר אפי' תימא רבנ'. דפלגי'
 20 עליה דר' יודוה'. פי קנהי' שיתון רעו'. דאי קנה'
 21 הכי - הוה משמע' שיתון רעו' בתחלה בשלשה
 22 דירין. ואלא כעשי' בשעת נדרו' אין רוצין.
 23 אלא סמכא דעתיהו ארבור' פיקו. ופיקו ולבן
 24 שיום. אמר' רבא אמר אפי' תימא רבנ'. דפלגי'
 25 מעיקרא דוה' רוצין ב' דירין ואכתי' שיתון נמי
 26 רוצין. ולא היה פיקו ולבן שיק' - הלכך אפילו

27 רבנ' מודו דמתרין. וכי' לוחו זה את זה נתבוןו שיתון. אמר' לו טפי מסלע' וזהו אמר'
 28 בעיר' משקל'. היבא דאמר שאינו פורת' מסלע' הוא אמר שאינו מוסף על שקל. כיון דרברי'
 29 שניהם קרובין לשלשה דירין - אמרין' נדרו ורוחין חוה. אבל הבא. כיון דאמר טפי מסלע'
 30 ודידעי' פרטוה'. וזהו אמר' 'קונם שאני מוסף לך על פרטוה פחות משקל'. והדשתא
 31 מרחקי' מיליתיהו משלשה דירין. כיון דפיקו הכי' - נדרא דוי. ואסורים. או לא - דירוחין
 32 וזהו היה מסרי'. שהיה מפעירו לאבול אצלו מעט. קונם ביה' שאני נכנס. שנדר שלא
 33 יכנס לביתו. וטיפת' ענן שאני מונע. שלא לאבול אצלו כלום. מותר לזכנס לביתו ולאבול
 34 קיסמא ולשתות הימנו טיפת' ענן. אבל לא אכילה מרובה. טיפת' ענן הוה. והמסרי'. אלא
 35 לשתות אכילה מרובה. שישטור אצלו הרבה. ולשון טיפת' ענן לא נתבון זה. שהיא שתייה
 36 מועטת. וחי' טיפת' ענן קאמר'. דמשמע' שתייה מועטת ואכילה מועטת. אלא משתעי'
 37 ושתיה הוא. וכי' אמר' (טיפת' ענן) איכל נמי - דאי לאכילה מתבונה. וכי' נדר זה שאינו
 38 טועם מעט טיפת' ענן - דאי לאכילה מרובה נתבון. ולהכי' מותר לשתות טיפת' ענן. ה"נ
 39 משתעי' איניש' הכי'. דכי' נתבון ליתון' שלשה דירין - אמר שאינו מוסף על פרטוה פחות
 40 משקל'. וליעלם נדרו ורוחין חוה. ואפילו דאמר טפי מסלע' ובכיר' משקל.

1 דאמר' חד טפי מן טעל ואודי בציר מן שקל – ורוזין הוא ולא דוקא. מן דימ גבי וני
2 צדיקים אומרים מעט ועושין הרבה. הלכך מסתפי האי, דאי מודה ליה בטפת עונן – שלא
3 יאיכלנו הרבה, ומשיה אמר טפת עונן, ולא דוקא. אבל הכא, דליכא למימר הכי – דלמא.
4 דוקא קאמר ולא לוח. ולא אפישטי בעין, ונקטינן תרמא. תנא חזיה: ומשמע שחן
5 מותרין בלא שאלה. אין' חכם מתיר אלא בעין

6 ארבעה נדרים הללו. כלומר, שאין לו לחיות
7 בהרטה אלא בפתח. שגודר כשואה נותר בפתח –
8 מוכיח מוכיח שואה נדר טעם, חזוי דוקא ארבעה
9 נדרים. אבל בהרטה – לא. היינו טעמא דערוף
10 פתח מחרטה, לפי שכל נדר שואה נותר בפתח –
11 הדי הגודר אומר שאפילו בתחלה כשגודר, אילו
12 היה נתון אל לבו אותו פתח – לא היה נדר.
13 ומצא נדרו בטעת. אבל נדר שואה נותר בהרטה
14 – אינו מוצא עם עצמו שום ענין שאילו היה נתון
15 אל לבו בתחלה שלא היה נדר, אלא שואה אומר
16 עבשה: מתוך הבטע או מפני מחרת נדרתי.
17 ועכשי אני מחרתי על שנדרתי מעולם. אמר'
18 ליה לך ערך, כלומר, היה לך מושב על כך
19 בשעת שנדרתי. וגם עכשי אינך חרוא בגודר על
20 היום, אלא משום זה ואילך אתה רוצה לעקור.
21 ואי הוי כי האי בני גונא – לא חרטה מיקרא: בהרטה
22 מעיקרא בענין, או לא היה לך מושב עלך.
23 שמתוך הבטע נדרתי. ועכשי אתה חרוא על
24 הראשונה. אינ' לך שואה לך בשעת שנדרתי
25 חוה עלך ערוף, שרוצה אתה בגודר עד עכשיו.
26 אלא משום זה ואילך אתה מחרתי בו. אמר'
27 ליה לא כלומר, שלא מתוך ישוב הדעת נדרתי
28 בתחלה ולפיכך אני מחרתי כשנדרתי מעולם.
29 ומשיה שרייה. ומיהו, דוקא בהרטה דמעיקרא כי
30 האי גונא, אבל בהרטה הדשאת – לא. ואפילו
31 למאן דאמר פתחין בהרטה. דאי לא תימא הכי –
32 מאי לישנא דפתוחין, דמשמע רבי' פתוחין לוי'
33 רוב דונא ליל למשאל מידי מהחא אדרא
34 לקבוח? ודאי כיון שואה היתר – מחרתי
35 היה על נדרו מיהא מכאן ואילך, וליל למשאל
36 מיניה לך ערך, אלא דאי משום ליל טי
37 בהרטה הדשאת. אלא בהרטה דמעיקרא היה
38 שאיל מיניה. וכדפרישית. אלו' חזי עשרה בני
39 אדם שפייסוך קסבר אין פתוחין בהרטה. ואיכא
40 דגריס. קסבר פתוחין בהרטה. והכל עולם לטעם

1 מן דימ גבי עונן צדיקים אומרים מעט ועושין הרבה. והו שואה מסרב בתבירו שאיכל
2 אצלו קימטא וישהה טיפת עונן – דאי לאיכלה וישהה מרובה קאמר, כי כן רובין של
3 צדיקים לומר מעט ולעשות הרבה. וכי אמר ליה האי 'קונם עונן שאני טומע' –
4 הכי נתבוכו לומר: אותה טיפה שאתה רוצה לית לי – איני טומע, דהיינו באיכל מרובה,
5 ולא בתבוכו לטיפת עונן משום. הלכך אסור
6 באיכלה וישהה מרובה ומותר לשתות היטבו
7 טיפת עונן. אבל הכא, דדיילמא האי דאמר טפי
8 מסלע – דעתיה על פותח מוטע ליתן בשלשה
9 דינרין, והאי דאמר בציר – דעתיה על יותר
10 משקל ליתן ג' דינרין. וזוויזין חזי. ומותר. אי
11 דלמא דוקא קאמר ונדרא חזי. ואסור. אלא בעין
12 ר' נדרים [ללן]. והני הוא דשרו משום דליה
13 ברו ממש, אבל שאר נדרים (א) – אין אדם
14 רשאי לחזירי עד שיתחרט הגודר מעצמו. קסבר
15 אין פתוחין בהרטה. שאין חכם רשאי לפתח
16 ולומר לה: נדרת אדעתא דרבי, כדאמרין לקמן.
17 אלא הגודר הוא יתדרט תחלה, ופתח ואמר
18 לל לא לדעת מן נדרתי, והוא פתח תחלה
19 בהרטה. אפי' ליה לך ערך כלומר: עומד אתה
20 על דעת הראשונה, שרצונך ערוף באותו נדר
21 אפי' ליה לא כלומר: מחרתי אני. אלמא קסבר
22 פתוחין בהרטה. אם חזי ג' בני אדם כו'. שאם
23 פתוחין בהרטה כשנדרתי לנדרו, כלום נדרתי
24 אפי' ליה לא. קסבר: אין פתוחין בהרטה. ולכך
25 אמר ליה כדג', דכין דאמר: אילו חזי ג' בני
26 אדם כו' – דמעיקר עקי נדרתי, ולא חזי נדר
27 כלל ולכך פתח בהרטה חזי. אבל בעלמא –
28 אין פתוחין בהרטה. קסבר. רבי ישימאלא רבי
29 יוס: אין פתוחין בהרטה. תתיר. מנטער אתה.
30 ברו תתיר. מנטער אתה שנדרתי, דהיינו
31 בהרטה. בעית נודי. קיבלת הגודר מרצונך. אי
32 לא מרצונך. לאלמא שהעיסוי לא הייתי נדר.
33 אפי' ליה תנא בעית. הואיל ואל קיבלת
34 מרצונך – היה מותר לך כמו שאתה רוצה. דלא
35 חזי דהי תנא סבר דאין פתוחין בהרטה.
36 דאפי' מצירתי. שאמרתו שיתבונן על כך.
37 כמנ' ומגרת ביתה' (שמות) אילו

מי דמי? גבי עונן – צדיקים אומרים מעט ועושין
הרבה, הכא – ספקא הוא, דלמא פתוח מסלע –
ויותר על שקל קאמר, ורוזין הוי, או דלמא דוקא
קאמר, ונדרא הוי? תבעי. אמר רב יהודה אמר רב
אסי: ארבעה נדרים הללו צריכין שאלה להם. כי
אפרימא קמיה דשמואל אמר: תנא הני 'ארבעה
נדרים התירו חכמים', ואת אפרת צריכין שאלה
להם? רב יוסף מתני לה דהא שמעיתא בהאי
לישנא: אמר רב יהודה אמר רב אסי: אין חכם רשאי
להתיר אלא בעין ארבעה נדרים הללו. קסבר: אין
פותחין בהרטה. ההוא דתאם לקמיה דרב גונא, אמר'
רבך ערך? אמר' לא. ושרייה. ההוא דתאם לקמיה
דרב רבה בר רב גונא, אמר' אילו הוי עשרה בני אדם
שפייסוך באותה שעה מי נדרתי? אמר' לא. והתירו.
הניא, ר' יהודה אומר: אומרים לו לאדם: לב זה
עריך? אם אמר 'לאו' – מותרין אותו. ר' ישימאלא
רבבי יוסי אומר משום אביו: אומרים לו לאדם: אילו
הוי עשרה בני אדם שפייסוך באותה שעה מי נדרתי?
אם אמר 'לאו' – מותרין אותו. (סו'מן) אסי ואלעזר
וחנן וינא) ההוא דתאם לקמיה דר' אסי, אמר' ליה:
ברו תתיר? אמר' לא? ושרייה. ההוא דתאם לקמיה
דר' אלעזר, אמר' בעית נודר? אמר' אילו לא מרצונך לי
דאדרתה כפרתה, אתאי לקמיה דרבי ויחנן. אמר'
לה: אילו הוה ידעת דאמרן מנירתיך ערה דברתך:
אילו

41 שפעין חזי דאילו חזי ג' בני אדם נדר מפתח וערוף מחרטה. גרע מפתח – משום רלא היה עכשיו י בני אדם שפייסוך, ודימא פתח מעליא חזי, שאילו היה ידע כן – לא היה נדר.
42 וערוף מחרטה – משום דבהרטה גירא אינו מוצא שום ענין בעצמו שמחמתו לא היה נדר באותה שעה, והו היה (בעצמו שאילו חזי מפיסוך אותו באותה שעה – לא היה נדר, ומצא
43 מתברר יותר שמתוך המזירות נדר. ומשיה מאן דריס אין פתוחין בהרטה – היק: דבהרטה גיראיתא אין פתוחין, אלא בהרטה שהיא מתבררת יפה כו'. ומאן דריס פתוחין בהרטה – הכי
44 קאמר: אפי' בעי פתח אלא חרטה בריה. בר' תתיר. כלומר, אתה מחרתי חרטה דמעיקרא? מלשון תוהא על הראשונה. אמר' ליה ולא. בתניה. ושרייה, קסבר פתוחין בהרטה
45 וכה' והו רב אסי דאמר לעיל אין פתוחין איכא למימר: רבי אסי לחוד רב אסי לחוד. בעית נודי. רוצה אתה עד עכשיו בגודר, אלא שמכאן ואילך אתה מחרתי ואם כן אין לך
46 חתיר. אמר' ליה ואי מרצונך לוי וכו'. כלומר, אם לא הרצונך מפתח כלום הייתי נודר? לא בודאי. אלא על ידי כעס נדרתי. ולפיכך אני מחרתי עכשיו על שנדרתי מעולם. אמר' ליה
47 תנא דבעית. כלומר, שיהא הגודר מותר מרצונך. מנירתיך. שכנת. מילין דעובא. שראויה בכך לזכות נעטבת שלא תרנה מאמה מפני אותו דברים. וירושלמי: רבי יונא
48 טרק. סלק לגבי רבי סיטא, אמר ליה אילו הוא ידעת דברייתא מרזחין מיקך דאת נודך, נדר הייתי: אלו' לא. ושרייה.

1 **דפתחין** מפקש וממששין בעבודך. שמתוך שהוא נדר נראה שהוא מצויק בחסדי
 2 שלא כשכל בנדרו, ומתוך כך מן השמים פתוחים פקס וכוהיו וממששין
 3 במעשיו. **אמר** רבי אבא מאי קרא. כלומר. **דכבי** הוא כדאמר רבי רבי **אי.** **ואח**
 4 נדרים לבקר. אחו שניד אדם - מנקבין מששין. **ולא** פתחין אורחין דאמר רבי
 5 בר בר חנה. אין פתחין בואות האודת שאמר רבי

6 בר בר חנה, לפי שמתוך שאמר לו שחטט כל כך
 7 שאינו לרקוד בורב - ש' למש שאומר שמתחטט
 8 שראי פתחין. **הנדר** כאלו בנה במת
 9 בשעת איסה הכמות, ונראה בעיני דלכוני מדמיק
 10 לה לבונה במה, משום דסליק ארעיה נודר
 11 נמצה קא עביד, ודרחמנא אסירה במילי
 12 דאיסורא ואודו נמי נסר אמשיט. וקאמר טעו,
 13 אדרבה, לבנה מה דמי. נדוד דרחמנא אורחיה
 14 לאקביו, קרובת פגפג - אורחיה רלא לוסף
 15 עלה לבונה במה ולהקריב בחוץ. **דה**, נד
 16 דרחמנא אסר עליה דברים דאסורים. כי מוסף
 17 אודו נדוד, דאסר דרחמנא - פשע, כענין שאמר
 18 בירושלמי בפרק "פתוחים" לא ידוך ביה שאסרה
 19 תורה אלא שאתה אסור עליך דברים אחרים.
 20 שייך ביה נמי האי ליטנא משום נודר מהפס
 21 בקרבן, וכוין שאין קרבו רצח - נמצא כבונה במה
 22 ומקריב בחוץ. **והמקיימו**. למי, שאינו
 23 נשאל עליו - כאלו הקריב לו אותה במה קרבן,
 24 חרובי משום שחטיו חוץ. **כרישא** פתחין,
 25 כרישא דברייתא דרבי נתן, דהנודר כאלו בנה
 26 במה - פתחין, שלפי שאין העבירה גדולה כל כך.
 27 אם אשוי מתרטט בלבן - לא יתביש מלומר
 28 דאמת. **כסיפא**. של אותה ברייתא, דהיינה
 29 ומקיימו כאלו הקריב עליה קרבן. **כרא** אמר
 30 לא פתחין. דאיכא למישח שמת אמר חומר
 31 העבירה אציפ שאינו מתחרט, מתוך שקדו
 32 מתבייש - ישקר למור שהוא מתחרט. **וליה**
 33 חזלה חזלה דהבא היק וכו' תחול לנודר לא
 34 יהיה כך חטא, הא אם לא תחול - יהיה כך חטא.
 35 **בנדר** רשעים נדר בנדר בקרבן ובשבעה
 36 אלמא נדר רשעי מקרי. כל אדם הובטע
 37 מני גיהנם שולטים בו. לפי שבעתם מביאם לכפור
 38 בעיקר. כדאמרין בפרק ידבי אליעזר אדרבי (גמ'
 39 קט) דמשבר כליו בחמות יהיה בעיניך כנבור.
 40 **ופרע** ליה בית הששות. שמות מדר. **נשך**
 41 חצלה. שאלמלא כך היה הורגין. **קא** תמה רבי
 42 יוחנן ותני לך שם לב רגו בבבל כתיב. ודיקא נבר
 43 כעטו של אורח בן מחאה כל כך לרדוג את הבהו
 44 **ההוא** שעתא לא עברין וידנא. ועבר הדין
 45 לא נתקשר לבואת העונות ולמקצת קדושת.
 46 **בגובה** אפו. בתגובתו כעט. **אין** אלמלא כל
 47 ממוזוני. שביכניה אינה חשונה כנדר. **שנאמר**
 48 כי כעט ברוק כסילים ינות אלמא דכועט דוד
 49 כסיל. **וכסיל** יפדוש אלהת. אלמא מוסף פשטות. **לא**
 50 שעיבה של איך ישראל הוא. כנספ' ידוע מפרשות עידות שאיך ישראל והנחלת אשר נחלה, ולפיכך אפילו לא תטאו ויר צרכין
 51 ספ' ידועש. **שנאמר** כי ברוך הבמה רב כעט. ברוך דברי הכמות הנביאים שי סיון לרוב כעט שהעבירו ישראל להקדוש ברוך הוא.

1 אילו לא הפאת בה אימת. אילו לא שראתה בה אימה. מילין דעוביה. דברים שיפין לתרוח;
 2 כלומר, דבר ומה. כבדי לא אודת. בתום לא היתה מדרתה, ומלעיון עליה. מי היית
 3 מדרה. ובה ליכא למשטמי א פתחין אי לא. שנקבין מעשך. ביד של מעלה. כשביל
 4 שדרת. מאי קראת. משפני נדרים חוקרין מעשיל של אדם. ואחר נדרים לבקר. שאם נודר
 5 מנקבין מעשיו. ולא פתחין. לשום אדם בראי
 6 "אחר נדרים לבקר". משום דהוי איום גדול
 7 שאפי' אין דעתו להפר. יאמר עכשיו שרעטו
 8 להפר. ולא בתי תרתי אורחיה נמי שרעטו
 9 דהוי איום גדול, ואומר שדעתו להפר. ואינו כן.
 10 כל הובטח. כל הנודר, כמו "מכטא פסחיה"
 11 (במדר ב). ולשון חכמים ספרא. שמתחילין לו.
 12 כאלו בנה במה. לעבודת כוכבים. ברישא
 13 פתחין. בתחלת דבריו של נוד' דאמת: כאלו
 14 בנה במה - פתחין ליה, דלא הוי עניש יתירא
 15 כל אימת דלא עבד עלה קרבן, וליכא איום כל
 16 כן. אבל כסיפא "כאלו מוסף עליה", פתחין
 17 מיתה - היינו איום יתירא. כסיפא. דרבי החל
 18 לא פתחין. כי תחול לנודר לא יהיה כך חטא.
 19 מכלל דאי נדר ועבד ליה - איכא חטא. בנדר
 20 רשעים. אפי' שנודרים מקיימו - איקח
 21 רשעים. לב רגו. היינו בעיני, ששביל ילב רגו
 22 יהיה "כליון עינים". במסיקתו. כשעלה לא"י.
 23 איתלו. עשו לו ליתיה. בני חווא. יהודים היו.
 24 א"ל אין ופרע לו בית שחיה. תתיחא לומר לו
 25 שלא עשה פיה, שמת ידרגנו. כי אמא. עולא
 26 לקמה דרבי יוחנן. איך דלמא אחויה ידי עובי
 27 עבירה. שאמרתו לו יול ופרע בית שחיה. א"ל
 28 יפה עשית. שכן אמרת לו, שנשך חצלה
 29 באותו דיבור. תמה ר' יוחנן. על דהוה ליה
 30 להווא רב חזאה כעט כל כך שדרג להכירה.
 31 הואיל דהוה בארץ ישראל.

23 **וְיִרְאֵהוּ הַתְּהִלָּה הַתְּהִלָּה**, פְּתִיב הַכֹּהֵן **כִּי תַחְדָּרְךָ לְנִדְרֵי** וְכַתִּיב הַחֵם **לְשֵׁם רְשָׁעִים הַדְרִי**
 24 **רְגֹוֹ**. **אָמַר רַב יוֹסֵף**: אִף אֲנִי נָמוּ תִּנְיָנִי: **כְּנִדְרֵי כְּשָׂרִים** - לֹא אָמַר פְּלֹמֶם, **כְּנִדְרֵי**
 25 **רְשָׁעִים** - נִדְרֵי כְּנִדְרֵי וּבְקִרְבָּן וּבְשִׁבְעָה. **אָמַר רַבִּי שְׁמַיְאֵל** בַּר נַחֲמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹחֲנָן: **כֵּל**
 26 **הַתְּבוּעִים** - כֵּל מִינֵי גִיהֵנִם שׁוֹמְרִין בּוֹ, שְׁנֵאמַר **וְהִסְרָם כַּעֲסֵם מִלְּפָדֶךָ וְהַעֲבִירָה לְעַד מִבְּשֻׁרְךָ**,
 27 **וְאֵין יִרְעָה אֶלְמָא גִּיהֵנִם, שְׁנֵאמַר בּוֹ, כֵּל פַּעַל ה' לְמַעַנְהוּ וְגַם רְשָׁעִי לְיוֹם רַעְוָה**, וְלֹא
 28 **עוֹבֵד אֶלְמָא שְׁתַּתְּחִילְתִּינִי שְׁמִלְמַת בּוֹ, שְׁנֵאמַר וְיָנִין ה' לְדָ שֵׁם לֵב רַגֹו וּכְפִיֹו עֵינֵים**
 29 **וְדִבְרֵי נֶפֶשׁ**, אִיהוּ דְבַר שְׂמִילְתָּה אֵת הַעֵינִים וּמְדַאֲבִי אֵת הַנֶּפֶשׁ - הִוֵּי אוֹמֵר אֲלוֹ
 30 הַתַּחְתּוּלִּיתִי. עֵלְמָא בְּמִסְקִיהָ לְאַרְעָא אִתְּלוֹלָ לִית הַרְיֹן בְּנֵי חוֹזְאֵי בְּתִירָה, קָם חַד
 31 שְׁתַּמְיָה לְתַבְרִיהָ, אָמַר לִיה לְעֵלְמָא: יֹאדֵת עֲבַדְתִּי אָמַר לִיה: אֵין, וּפְרַע לִיה בֵּית הַשְּׁחִיטָה. כִּי
 32 אֶתָּא לְקַמְיָה דְר' וְיִחְנֵן, אִי"ש דְּלָקָם חַס וְשְׁלוֹם אַחֲוִיֹו יְדֵי עוֹבְרֵי עֲבִירָה אִי"ש נִפְשָׁה הַתְּפִלָּה.
 33 קָא תַמְוֵי רַבִּי יוֹחֲנָן: מְכַדִּי תְרִיב **וְנָתַן ה' לְדָ שֵׁם לֵב רַגֹו** **בְּכָבֵל פְּתִיבֵי** אִי"ש הַהוּא שְׁעָתָא
 34 שֵׁא

51 **אמר**

1 אמר ר' אסי אין נוקקין לאלוהי ישראל. הייתי סבור לומר דאע"ג דאסיקא לקמן (ק"ה) 2 דב"ש ובה' פליגי אם יש שאלה בשבעה או לא, וקיימא לן כב"ה דאמר יוש שאלה - ר' אסי 3 הך נדו ודיש שאלה. מידו לבתחלה אין נוקקין אלא בראש אשתו הנתיב' משום שלום ביתו. 4 ואינו נח לו ד' דב"ש דרמי דתנן בעלמא קאמר, ודא א"ל חיל דבר' דמיניה דרשקו: אבל 5 אדרים מוחלין לו - (לא) א"ה שבע שבעה נמי

6 קא. ובה' אמרי דאפי' מדרבנן, ואיכ' קם ליה ר' 7 אסי בבת גשמיא אלא ר' אסי ליל ליה הויא 8 אוסיקא דלקמן דביש שאלה פליגי. א"י, סיל 9 דלביש אין שאלה מדרבנן, דאפילו התירוהו אינו 10 מותר. ולבי' יש שאלה, ואם התירוהו - מותר, 11 מידו לבתחלה אין נוקקין. זה נ"ל. **הו"י** קאמ' 12 אשתו נתיב' לוי שגבה את כיסו ושחבחה את 13 נודעו שלא הכתו ונדעו שלא גבה. כן הויא 14 והתרא בריב התסאות. ואיכא מן אבא 15 ודשעתיה ליה, דאי נודע שלא גבה דאבא 16 הויא קאמר חז' מיקום אשתיו: הויא נדו שגות 17 הויא, ואסיקא לעיל דאינו עריך שאלה לחבם 18 ואמרין לקמן: כשם שנדרי שגות שאלה כן 19 שוברת שגות מותרות: אבל הרשב"א ד' לכת 20 דאפשר נדריס ליה, וזכי דנן במתני' דכי האי גונא 21 אינו עריך שאלה - דכי דנן באומר שאם לא נתיבין 22 לא היה מידוה, אבל בעמדי דבריו ואמר: 23 אפי'כ' ברעוהו היה שלא תהיה ממנו - עריך 24 שאלה. והבא בעמדי מיירי. ולפי פירושו ד' רבי 25 קאמר חז' קאמ' בעמדי אשתו - משום דאיכא חזיו 26 קאמר: שלום ביתו, ועוד הויא כיון נדו שגות. 27 אבל הויא ד' אומר אפי' נמצא שגבה - נשאל 28 ומתירין לו משום שלום ביתו. וכי נקט מציט 29 שלא גבה - לישנא דמיני' (תוס' סוף) נקט, ולא 30 דוקא. ואינו נח לו. **א'** נדרת במחיל לו 31 מנדוקקא, ור' נדריה בניו לשבעה, בראיתא 32 בפרקין קמא. סיל ר' אסי דלכתחלה אין נוקקין 33 לשבעה. **באלוהי** ישראל מנדוקקא, ק"ה 34 בתמיה. ואיכא גרסי: אי נדרת במינדי 35 מנדוקקא לך. כלומר, היס' דלשבעה גרידא 36 נוקקין, אבל כיון שחוכי השם - מיני' טפי, ואין 37 נוקקין. ור' יוסף ואמאי: אומר מרי כולא. הידו סוד 38 דרב יוסף אשקע עליה דרב בתנא דלא ליכיל. 39 **ה"ן** (ולא) מרי כולא קאמרת. בתמיה. **לא** 40 טעמא דאין נוקקין. **אמר** רבא אמר רב נתן 41 הלכתא פותחין ברישה ונוקקין לאלוהי ישראל. 42 פרוש: פותחין ברישה - בין בנדר בין בשבעה 43 ונוקקין נמי לבתחלה לאלוהי ישראל - ולא שני 44 נקט חפצא בידה, או לא נקט חפצא. ואפילו כי 45 נקט חפצא - נוקקין, ולא חזיר נקט חפצא אלא 46 לענין שבעת היינין לאימי' עליה, אבל עיסק 47 שבעה שני או בניי הוא. ואע"ג דבאר נאון נאון אשכח כספי' חודה או בשעת הדיבור - אין לו הפרז' שלמי' - ליחא למילתא כלל. הדין הוא דינא דנבאר דאפילו לשבעות נוקקין.

1 לא עברין וידנא. עדין את הדין כשארעו אותו מעשה, ולא הוינן בתחום 2 א"י. כנבא אפי'. שיש לו חרון. אין אלוהים כל מומותיו. במחשבותיו, אין שכינה חשובה 3 כנדרו. ויפוש אילת. משמעתה. רב פשע. שפשעו מרובים. מפני שערבתי של א"י ישראל 4 חווא. שכתבו בו ערך. חלק. של כל שבט ועבט. ולא גניא בלא חיו. ולפי שפירשו ודעו וטעמו 5 ודעו וטעמו לך - (לא) א"ה שבע שבעה נמי

6 יוחר. אין נוקקין, להחיר לו נדרו, לפי שנדר 7 נדר **באלוהי** ישראל. שחוא לשון נדו. לא מרי 8 נדר **באלוהי** ישראל שאין אשתי נודת' לוי - 9 נוקקין להחיר לו. לפי שאמרה תורה: שמי 10 שגבת בקדושה ימחה. על העיט בידים לעשות 11 שלום בין איש לאשתו - לא כ"ש האי נדר, אי 12 נדר באלוהי ישראל. שחוא לשון נדו. לא מרי 13 כולא. שחוא נשבע: בארון העולם לא אכל. 14 א"ל רב יוסף. לא מרי כולא לא טעימת ליה. הכי 15 קאמר רב יוסף. לא מרי כולא קאמרת: בראי 16 לא טעימת ליה. שאמרו להחיר לך. הדיינו במי 17 עשבעת באלוהי ישראל.

חכר הנה והעתקתיו מפרוש רבינו גרשום

18 תניא לרב כהנא. לפי שזיה מסור בו רב יוסף 19 נדר הכי, אלא רב יוסף. אמאי קאמר נמי ילא 20 מרי כולא? יח' לא מרי כולא קאמרת. 21 בתמיה קא"ל רב יוסף. דבארין. איקפד רב 22 נתן. שלא היה יכול לומר לו דרב שחוא פתח 23 לחרטה. אמר ליה ויל לקולעו. לביתך, חוואיל 24 ואינו יודע לפתוח לך. כל שחוא תפארת לעשיה 25 ותפארת לו מן האדם. שחוא דרב מקובל נמי 26 בעיני הבריות וזו תפארת לשישה. וחואיל 27 דאיקפד רב נתן. שאין מקובל עליו, שנדרו 28 חמור כ"כ שאינו יכול למצוא לו פתח - אדעתא 29 דהכי והכי לא נדרי.

והו

1 **לרב נתן** כרב סחור' דאדם גדול הוא. **אמר** לו: **בשבעה** יך'ך. **הביאהו** יך'י. **הוה** ליה 2 **נדרא** למישראל, אתא קמיה דרב נתן. **אמר** ליה: **נדרת** אדעתא דהכי? **א"י**: אין, אדעתא 3 **דהכי?** אין. **כמה** זמינן, איקפד רב נתן. **א"י**: זיל קמיעוד. **נקב** רב סחור' ופתח 4 **פיהא** קמפשיה: **רבי** אומר: איזו היא יך'ך? **ישרה** שגבור לו האדם - **כל** שהיא 5 **תפארת** לעושיה ותפארת לו מן האדם. והתאם דאיקפד ר"נ אדעתא דהכי - **לא** 6 **נדרי**. וישרה קמפשיה. ר"ש ברבי הוה ליה נדרא למישראל, אתא קמפיהו דרבנן. 7 **אדעתא** דהכי? **אמר**: אין, אדעתא דהכי? **אמר**: אין. **כמה** זמינן, 8 **הוה** ליה

9 ופתוחין ברישה, ואין עריך לומר לנדרים. אבל רביה היא נאון דל החמיר בנדרים שלא לפתח ברישה, ואמר דאין השתא. אי עבדין - קרוב לרב אסי עבדין, דאמר: אין חכם מניח אלא 10 כעין ארבעה נדרים. כלומר, כפחת. אבל ברישה לא. והחמיר עוד בשבעות. ואמר ולא מנדוקקין בחו כלל. אלא כי מתרמיא מילתא דאית בה תקנתא או מנעה. נון עשיית שלום בין איש 11 לאשתו, ובגון שלמא דרעבאר דכנישתא וכו' - לאלו מנדוקקין במילי דמתוכן וברין קרוב לרבא אסי. אבל פתח כי החווא דאתא לקמיה דרב, וכרדיש ביר, וכו' שבעאל רבי יוסי, וכדביהו 12 דאבי, וכי החווא דאתא לקמיה דר' אבהו ביה - לא עבדין. אבל רביה תנישא אל ברגינזי דל כתב בשם מר יחזריא נאון זיל שדחמין עוד בנדרים והשתא אותן לשבעות. שלא לחמיר 13 אותם אפי' פתח. אלא לרב' מניה. שמתחין אותם פתח ולא ברישה. וכמה עוד דרוקא בדרתא וכה החמירו. אבל בתפארת בעל - לא החמירו. דבעל מפרס ביום ששען בין בנדר בין בשבעה 14 עד כאן דברי הרב עובדיא. **נדרת** אדעתא דהכי. ודאי הוה פתח ליה ברישה, איני' דרב נתן גופיה פסיק הלכתא דפותחין ברישה - לפי שרב נתן הוה כמור ברבב ספרא דלא אתא 15 לקמיה אלא רב שימנא לו פתח. שזיה חמיר על עשמו שלא לחיות יותר ברישה. וימי: שאחור נדר היה כעין דרב מרצה, חסר נדר להתענות ויזן ועוד התענה מקצת אותו נתן. 16 ואילו

1 הרי זה יכול הנודר, להחזיר נדרו בעצמו שלא ע"פ חכם, שיכול לומר לו המורה כלום
 2 אמרת ליתן לבני קר ובך אלא בשביל כבודי. וזהו כבודי. יותר שלא אקבל; שאיני צריך.
 3 וברב הותר נדר. מני אי רבי אליעזר בן יעקב. אינו אלא אמר: וזה כבודי יותר - בטל,
 4 נודרי וירוחן הוא. אלא לא רבנן הוא דקפדי ולא הוה נדרי וירוחן, ושמינ פליגי. לעולם
 5 רבי אליעזר בן יעקב הוא. את מנחי. ומוחה' ו

6 אליעזר בן יעקב בתאי נדרי הוה. ולא וירוחן.
 7 הודאי משום נדר משום אקלו, דאמר ליה ליה
 8 כלבא אנא בר. ותבא אית אתי נדר וירוחן לחתמי.
 9 שיכול לומר: להיני מחוקי קר טובא באילו
 10 התקבלתי ממך, לפיכך אינני נדרי. אי ריא בן
 11 יעקב נדרי וירוחן הוה. שמרורו ומרדורו כרדי שיתן
 12 לו כן וכן, אינו דלא אמר "התקבלתי" - הוי
 13 בטל, נדרי וירוחן הוה. אלא לאו ריא בן
 14 דסבדי אלא הוה נדרי וירוחן אלא מנחי. פליגי.
 15 לעולם ריא בן יעקב הוא. את מנחי. ומוחה'
 16 הדאי לא היה נדרי וירוחן אלא נדר משום
 17 ולבאי, אי אמר "התקבלתי" - לא הוה נדר.
 18 משום דאמר ליה לאו מילא בר. מי אי ריא בן
 19 יעקב נדרי וירוחן הוה. ממרורו חבדו שיאכל עמו.
 20 ואפי לא חלה - מותר. אלא לא רבנן ריא
 21 ופליגי, ולא הוה נדרי וירוחן. לעולם ריא בן
 22 יעקב הוא. ומודה דלאו נדרי וירוחן הוה. פי
 23 סברת דארייה מוטא. דהניו נדרי וירוחן. אלא
 24 ומונא נדרי וירוחן למוטא דרבא ליה משום
 25 לי בהך אבר ליה את נדר וזה קבל עקיף נדר
 26 וחלה הוא. המומן. ולא לא חלה - הוי נדר נמוך.
 27 יתר על כן: על אנתו שאנוב במשנה אמר ריא
 28 בן יעקב: האומר לחבירו קונם שאיני נזהר לך
 29 בר. והלה הקפיד בנגודו. אף על גב שפירש לו
 30 הבל ואע"פ שהקפיד בנגודו - אף על גב נדרי
 31 וירוחן, ומותר. ולא הוה לו הכנסה. שיהא נדרי
 32 וירוחן.

1 **קונם** שאני נהנה לך. קונם מה שאני נזהר משלך. **כלום** אמרת אלא כבודי.
 2 שאתכבוד על דרך כבודי בהיותי. שיראו שאני חשוב בעיניך שאתה רוצה ליתן לי מתנה - וזהו
 3 כבודי. שאתכבוד יותר כשיראו שאתה רוצה ליתן ואני איני רוצה ללכת ואמרינן דארכשמי.
 4 דרכי מאיר דפליגי באיך ברייתא דמיתיתן בסמוך - פליגי נמי בהא
 5 ומפשי דחם בגמא פשוט - דרשתיק. אי תיראי:

6 כסחם חקירותי. מה אנו קיימין? אם בשוה אמר
 7 מפני כבודי וזה אומר מפני כבודי, כלומר שכחשה
 8 אומר: כלום אמרת אלא בשוה כבודי - מדר חולק
 9 עמי, ואומר: לא כי אלא לכבודי נחבותי, כדו
 10 שאתכבוד שחוקל מתנה ממני - דברי הבל אסור.
 11 אם בשוה אומר מפני (ר) כבודך זה אומר מפני
 12 כבודי - דכ"ע לא פליגי דשרי. כינוי בסימם כסחם.
 13 ר"מ אמר: כסחם כמי שוה אומר מפני כבודי וזה
 14 אומר משום כבודי, ורבנן אמרין סחמן בני שוה
 15 אומר מפני כבודי וזה אומר מפני כבודך. **לא**
 16 ר"א בן יעקב היא. אף ר"א בן יעקב היא. **משום**
 17 דאלו לא כלבא אנא וכו', והבא את דשיך
 18 למיני הוי, מפני שהמומן אסור על עצמו כן
 19 המומן. ומנ"ה איבא למינך דרוקא קאמר,
 20 משום רוצה ליתנות ממנו אלא איכ יקבל הוא
 21 משום ג"כ נתנא וז' דבר א' על חסם וכו', דלא
 22 כלבא הוא. אבל במתני' דכדי שייך למינך הכי
 23 וזה המומן אסור אינו עילוי נכסי המומן, דאדרבה
 24 נכסי הוי אסור למומן אף לא יקבל ממנו
 25 וכשי שוה הבא וז' ואריסין אומרים דמשום דרבא
 26 בעי למינך לית מתנה מרובה - משמע דבעד ליה
 27 איך נדח נפשתי, דאי לא - לא היה הידיב הך
 28 מתנה. הלכך שייך למינך לאו כלבא אנא. אבל
 29 במתני' לא מובה דכי, ודבדי אינש אלא לית
 30 חזרו אעלו אף על גב דחבריה אף לא הידיב ליה
 31 מעיקרא מדי. **הריני** באילו התקבלתי. מפשי
 32 בפרק "מי שאחור" (ישן ק"ה) דהיינו טעמא:
 33 משום דלהרוחה דריה איכוון, הוא לא אצטרך.
 34 ורוקא שפתיבם שמוכים על שולחתי, דבאי
 35 ונתנא שייך למינך דלהרוחה דריה איכוון, שלא
 36 יצטרך להריצי משלו לטרבון, הוא לא אצטרך.
 37 ובכי האי ויהי יכול לומר כן, אבל אין בהם
 38 סמוכים על שולחן אבירם - הוי איפכא,
 39 דלהרוחה וידחו קמטין, וכל שאינו חיי דמי
 40 באילו יתחבט - דהניו נדר, ואילו אמר אב
 41 כן - אין דבריו כלום. ותבא חשביא דלי. דרוקא
 42 בקום מעשה שייך למינך דריני באילו
 43 התקבלתי, דכיון שאפי' הוא מקבל ממנו היה
 44 יכול להחזיר לו - אף מעכשיו יכול לומר: הריני באילו התקבלתי ויחזוריך, דאפסיו מטרתא למה לי. אבל בטול מעשה, כגון שבס' אסורין ע"ק אם הלך למקום פלוני - לא שייך
 45 למינך הכי לומר: להי הרי באילו לא הלכתי. שאפי' מאן דפליגי. שאפילו בענין זה יכול לומר כן, שאחור נתנו עצמו לא אמר מתחלה אלא להשלים רעונו. שהיה רוצה שלא לך.
 46 ועכשיו כיון שאינו חושש אם לך אם לא לך - כבר נשלם רעונו. **ג** סברת דארייה מוטא למונא זמנא ארייה למונא. כלומר, לאו כדסד' שהמומן הוה למונא, דהי אפי' בלא
 47 אונס שרי, ונדרי וירוחן הוי. אלא מניא ארייה למונא. כלומר: לבקשת המומן נדר המומן, דאי' לא ממונת לי - לא תומניני לסעודתי? אי' אף. כלומר, כן, אומיך, נדר זה עליך כלומר
 48 אסור נכסך או נכסי על עצמך אם לא עשהה בן, ונדרי המומן, וחלה הוא וכו'. והלכך טעמא דחלה הוא, הוא לא הכי - נדריא הוי. וליבא למינך לחרויה איכוון, שדרי לא היה צריך לחז
 49 אנתו, דאדרבה הוא בקום משום שוינו. **י** ע"כ ר"א בן יעקב. דהא ריא דמינך ע"כ - משום דרבא, אינו דשיך למינך 'לא כלבא אנא', שדרי הוא אסור ונתת המומן על עצמו אם
 50 לא יתבא לקבל ממנו נתנא וז', ומשיה איבא למינך דברוקא נדר - אפילו הכי איר אליעזר בן יעקב נדרי וירוחן. וליפ פי' זה חתין השתא דנמי דרזנתן לעל דאפילו רבאי" מודה לו סבא
 51 דאיבא למינך 'לאו כלבא אנא' - דחויא בעלמא היא, ולא קושטא דמלתא. ולאך פירושא דרבתינן לעל דטעמא דר"א כלבא אנא' משום דרמלנא בין מתנה מרובה למתנה מועטה -
 52 האי יתיר ע"כ דמינך אבא - לאו משום לית חישין לטעמא דר"א כלבא אנא, דהא כיון דמתנה מועטה היא - לא שייך למינך הכי. אלא היא יתיר על כן דאבא - עשום סדמא:
 53 כיון מימדי ואמר פת מתה טובי של חמין - ורוקא נדר, ולא לחרויה בעלמא. קמיל דאף אלו נדרי וירוחן, ולפי פי' זה אבתי שיימין בגמא דארינן מעיקרא, דכל הידיב דאיבא למינך: **א**
 54 כלבא אנא' דהיינו במתנה מרובה - אפי' ריא בן יעקב מודה. וירוחן: לא, בבתייתא. כלומר, בבתייתא הוא דפליגי רבנן, אבל בקמיתא לא. ואיבא נסוד דגרסי: ושעמ מנה פליגי רבנן
 55 עילה. שמע מנדי.

1 דאמר רב הונא הלכה כר"א בן יעקב. כלומר, דוהו ידע ליה דרב הונא אמילו במקמיחא קבע הלכתא כר"א בן יעקב. דאי לא – מאי מוכחא מדרב הונא דפליגי רבנן? דלמא
2 אבתייתא הוא דפסיק הלכתא כותיה. כך פירשו רבותי. ורואה בעיני שאין צורך לכך, אלא מעיקרא איביעמיא אי פליגי רבנן עליה אי לאו – למיקם אקשתא ומילחא הוא דבעינן, דאי
3 פליגי עליה – אפשר ק"ל ק"ל כותיה. ודוהו ורבי הלכה כרביה. ודומסקינן בעינין; אם תמצא לומר פליגי. הלכתא כותיה אי לית הלכתא כותיה. אבל השתא דתסקע רב הונא הלכתא
4 כותיה במאי דאפילו רבנן עליה, אפילו אם תמצא לומר דאבתייתא קא, אבל במתני' מודו ליה רבנן – לא נפקא לן מנהה מדי. עד נראה לי: דבין דאמר רב הונא שתמא הלכה כר

5 אליעזר – משמע דאמתני' קא, שהמשנה היתה
6 שגורה היה הכל ולא הברייתא. ולענין הלכה.
7 כיון דאפסיקא הלכתא כרבי אליעזר בן יעקב
8 לפי אותו פירוש ראשון שפירשו למעלה. דרואי
9 "והר מבך בא לומר דאע"ג דאיבא למימר "לאו
10 כלבא אבא, אמר ר' אליעזר בן יעקב נדרו ורוחין
11 הוי – נקטינן כיה. והדרתין ממאי דאמר ליעל
12 בסוגין, ומודה ר"א דכל דיבא דאיבא למימר
13 "לאו כלבא אבא" דנדר גמור הוי. ולמסקנא
14 ליתא, וכדבכתבין, ומיהו, אע"ג דהדרתין מטעמא
15 דילאו כלבא אבא, טעמא דילאו מלכא אבא
16 – אבתי איתיה, ומודו ביה רבי אליעזר. אבל
17 לאדך פירושה דכתבנא ליעל, דטעמא דילאו
18 כלבא אבא" משום דהייב ליה מתנה מרובה הוא
19 – במסקנא נמי, כי היכי דנקטין טעמא דילאו
20 מלכא אבא – הדין נקטין טעמא דילאו כלבא
21 אבא, דבתוייהו כל דיבא דאיתיה – מודה רבי
22 אליעזר דנדר הוא, ולי ורוחין. ולזה נראה שסדקיס
23 הרמב"ן דל דלכותיהו לפינוי בפ' קונם" וברובו
24 נראה לי. דאי לא תימא הכי – מתני' דפ' קונם
25 דאם אי אתה בא ונטול' – דלא כרבי אליעזר בן יעקב דבתייתא דיתיר על כן אתא. ואי הכי, היכי פסקין כר' אליעזר בן יעקב אפי' במאי דאמר בבתייתא? הוה ליה סתם
26 במתני' ומולקת בברייתא. הלכה כסחמו אלא דרואי כדאמרו. **מתני'** נדרי הבאי אמר קונם אם לא ראיתי בדרך הזה כעולי מצרים אם לא ראיתי חוש בקורת בית הבר. נראה
27 לי דתנא חרי גוני נקט, חד דשיחך ביה גומא – והיינו כעולי מצרים, דעביד איניש דבי חזי איניש טובא גוים ואמר "כעולי מצרים", וחד לא שייך ביה גומא. דהיינו "חוש בקורת בית
28 הבר". דבין דמפרישין בגמרא דלא נחש גדול קאמר, אלא טרוף – לא שייך למימר דתנא גומא טרוף בקורת בית הבר, שאין שום נחש כולו טרוף. ואשמועינן תנא דכי תלה איסור
29 פירות בתר מני – נדרו גמל. וכל חד חד טעמיה לחוד; דכי אמר "קונם עלי פירות אם לא ראיתי בדרך הזה כעולי מצרים" – בין הוה דלא לחסור עליה. דקישטא קאמר, כיון
30 שראה ערב, דעביד איניש דגוים סביב ביה. וכי אמר "אם לא ראיתי נחש בקורת בית הבר" – נמי הפירות מותרין מטעמא אחריא. דאע"ג דרואי שייקא קאמר, דאפי' בדרך גומא
31 לא שייך למימר הכי – אפי' הכי הפירות מותרין, משום דאמדינן ליה לדעתיה שלא לאסור את הפירות נתובן. שאיכ לא היה לו תלמודא איסור בתנאי, אלא היה לו לאסור עליו
32 במחולל. שהרי אף כשתהנה כביוצא בזה – אין לתנאו ענין, שהדבר ברור שלא ראה נחש בזה, שאין בין אוסר סתם לתמנה כביוצא בזה כלום. אלא דרואי אמרי' שלא לאסור פירות
33 בא, אלא לומר דברי הבאי זה, כלומר שראה נחש בקורת בית הבר. ומשה' נתא האי דתנן ב'שבעות שיתם בתרא' (מסכת' ק"ה טז.) גבי שבעות שוא "אם לא ראיתי גמל הפורח באויר",
34 "אם לא ראיתי נחש בקורת בית הבר" ולי תנא דהם "כעולי מצרים" – משום דבה"ג לא לקי משום שבעות שוא. דעל הגומאן קושטא קאמר, הבאי נמי לא חש תנא במתני' "גמל
35 הפורח באויר", דחרי גוני דבעי למיתני, והיינו מיד דשיחך ביה גומא ודלא שייך ביה גומא – הא תננהו. **גמ'** כך שבעות הבאי מתורות. כלומר, שהפירות מותרין משום הדוא
36 טעמא דפרישנא במתני. מיהו, במדי לא שייך ביה גומא, גנון גמל פורח באויר נחש בקורת בית הבר, כי חלי איסור פירות עליהו – לקי משום שבעות שוא. דאידו לו לאסור
37 פירות נתובן, מהדוא טעמא דבתיבנא, אלא דרואי יצתה שבעות לשוא, לומר שראה דבר זה. והיינו מתני' דשבעות, דתנן דהם דכי הוא גומא לוקח משום שבעות שוא. מה שאין
38 כן בגמרי', דברדרי שוי ליבא מלקות. ומקשי' **ה"ו** דמי שבעות הבאי אי גומא דאמר "אם לא ראיתי בדרך הזה כעולי מצרים" מידעם קאמר; חרי יצתה שבעות לשקיי כלומה
39 שאין לשהן זה שום משמעות, ולשקיי לא דוק אקא. אלא כלומר ללא דבר, כדכתבין קרא "אך לשקיי שבעות" (משול' טז טז.). **דאמר'** שבעות שראיתו, ורואה בעיני דסבירא ליה לאבי
40 לפום אוקמתיה דכי קנני "כך שבעות הבאי מתרות" – לאו אכולהו גוני דמתני' קאי. דבגמרי' דלא שייכא ביה גומא – ליבא למימר שתתא שבעות מתורת, ושבעות שוא דהיא
41 וליבא למימר ממי הפירות מתרות – דהא אביי לא במתנה באיסור פירות מוקים לה. אלא לאביי היה קנני; כשם שנדרי הבאי מותרין – כך שבעות הבאי ש גומא מתרות. דלא
42 תימא כיון דשבעות תמורה לא גוים בה איניש, ובדוקא קא משבעת, ולקי משום שבעות שוא – דליתא, אלא עביד איניש דגוים שבעות כי היכי דגוים בגמרי'. ומקשי ליה רבא
43 **א"ל** למה ליה למימר כלומה: דאי אמדי דשיחך ביה גומא מלחוד קאי – פשיטא דשבעות נמי מתרות. דבין גוים ואמר – קישטא קאמר ועוד: דומיא דנדר קנני. כלומר, כשם
44 שנדרים מותרין בתורה חרי גוני דמתני – כך שבעות מתרות בתורה חרי גוני דשפיהו; ואי "שבעה שראיתו" קאמר – אי אפשר שתתא מתורת, דנחש בקורת בית הבר דכוחיה
דבין

1 אפי' במקמיחא. וחד לדעיל, שמי. מאי חזי עליה.
2 אי חזי הלכתא כותיה דר' אליעזר, דחיי נדרי
3 ורוחין, ומותר. אפי' ליה רבא איכ' מתניתא
4 דאמר "שבעות שראיתו בדרך הוה". לפי לי
5 לשימר. דאסור; דהיינו שבעות גמורה דרואי,
6 כאלו אמר "שבעות שאכלתי" ועוד דומיא
7 דנדר קנני. שבעות (נדר) הבאי אסורין.
8 דמשמע דקאמר בלשון נדר שבעות. אלא אמר
9 רבא. דקאמר הכי: יאסור כל פירות העולם עלי
10 בשבעות. אם לא ראיתי. ולא קאמר "שראיתו".
11 אמר ליה רבינא. אמאי אסורתי? דלמא קנני
12 ואשבע לדעתיה דידתה ולמא קנני
13 דשומשמיני. גמלות מקובעות חרבה ראה בידו
14 כעולי מצרים. דאפשר.

אע"ג
א"ע

נרשים ארבעה נרשים - פרק שלישי דף כה עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שינויליםין)" קצא ר"נ

1 דכין רמדי ולא שייך בה נחמוס הוא - דאי שבעת שוא חייא. **אלא** אמר רב לעולם
2 דאמר שבעתה אם לא ראינו לאו אמר רב עמרם וכו'. כלומר דכי היכי דהתם (קמן טו) נתנין
3 שאף שבעתה לא מצינון לאסור פירות עליו בדאמרין לקמן - וכן במי דאמר "אסור
4 פירות עליו על שבעתה אם לא ראינו" וכו'. כלומר, ונאמרונו חייא דהתנין קאי, ודברות
5 משום נחש בקורת בית הדא. דסדי אמנא:
6 נח דברבדאן אמרין דהפירות מותרין, והתם הוא
7 משום שבעת שוא, סדא דרבי לאסור פירות לא ליק
8 משום שוא, דגד שוא לא אשכח, ומשיך בדין
9 הוא שאמא שלא נתבין לאסור פירות. אבל
10 כשבעתה, דאי לא נתבין לאסור פירות - ליק
11 משום שבעת שוא, סדא דרבי לאסור פירות עליו
12 נתבין, כי היכי דלא ליק - קבדל דאפי
13 כשבעתה סמכין אותי טעמא דרביה מבוטחין,
14 דאי לאסור פירות נתבין - לא היה תולא אסורן
15 בתנאי כה. **אדעתא** דיקן אשבעת, דאנינ
16 דלא אמרין ליה "אשבעת על דעתני" - איני
17 נעשב על מה שיש בלבך, אלא על דעתני.
18 **כשהו** משביעין אותו. למודה מקצת.
19 **אסקונדרי**. חתיבות על קנתה שמשביעין
20 בהם. **אסקי** ליה שטא וזיז לט סתם
21 משהו. **אל** פרתין. כלומר, פרתין מקצת.
22 דאי חסר ככל - למח ליה למנטק ספרא
23 דאורייתא: לא לא מחיב אלא שבעת הדין.
24 לדיןא נאקט פרוין אלא דרבי מודה מקצת הדין.
25 והלמוד הבא אל חש לפרוש, משום דלא
26 בהתו דיני עסק, וכו' נתבין בפרק "שבעת
27 הדינין" בסיעתא דשמיא. דינ: **ואשבעת**
28 דהיבית לו וכו'. וזו רביאן "דפיעת לך", דהא
29 אידו לא בחורתי פרעין שקליה. **לא** תאב
30 לברכ. כל שאתם נמנותם לברכ, אשם אתם
31 לומר שאפי' עם דורות הבאים היא כורת ברית -
32 דא כתיב בתי חרי "את אשר ישע פה כי ואת
33 אשר איננו פדי" וכו'. **דאי** אסיקו שמא לעבודה
34 וזה אלוה. כלומר, ואפי' שאינו במשמע הלשון
35 - דא רעת על עבודה וזה. **המורה** עבודה
36 וזה דרביה בקרבן עבודה וזה "יכי השנו לא
37 תעשה את כל המצות. **אלא** מילתא דלא
38 טרייאנט. וכו' וכו' "שבעת שמים ברא" (טעמא
39 ט): מסקין: איכ' לימא ליה "על דעתני", על דעת
40 המסקין לילי כי היכי דלא תהיין חבד
41 לשבעותיה. ופירשו שם בסד. **הליבר**
42 ארווחתא דחיבא. שיער תליסר ארווחת תבן.
43 **במורף**, עשוי בקעים בקעים. **גבו** טרוף, שאן
44 עשוי בקעים בגבו, אלא בצוארו בכלד. **למקח**
45 ומכר. ומזכיר קורת בית הבד לחברו סתם צריך
46 שראו טרוף, וכיוצא שם נראה דפירש טרוף -
47 מרובע. דאמרין: חסם אן מרובע בביתו. ופריך:
48 אם בן למח ליה למחני" בקורת בית הבד? ומשינ
49 ליה ארווחת דתנא מתפס אלא מילתא רבא
50 דתנינא גמל פרוח באויה, וליתני עכב.
51 מתני

1 **אדעתא** דיקן אשבעת. כדרך ששני אדם נשבעין, ואין דרך בני אדם לקרוא למלמי "עול"
2 מרעים. **אדעתא** מא. אמר ליה הכי, וישראל על דעתך ונא משביעין אותי? **לא**
3 **לאפיק**. וידיחי ליה לבעל חובו אסקונדרי ספיסמי שמשביעין בהן, וקרא איתון וזי, וכבר
4 רוצה לפשו עצמו מן השביעה. מכלל דרביה איניש דנשבע לעדתא דנפשיה. דבא נמי,
5 נכמא הכי גבי שומטני. **לא** שומטני
6 ואסקונדרי לאו מילתא דהא, והכיב לא מיטב
7 איניש נפשיה. משום דהא שטמא לא היה
8 אומרם על "הו יודע" כו'. **אלא לאפיק** מקיאי
9 דרבא. דהווי ממש יתב, ובעי למפטר רבתי,
10 ובשאר מילי לא עבד איניש דנשבע אדעתא
11 דנפשיה. והא תניא וכו' מצינו כי נשטמא ורע
12 אהב לברכ. הכי פירושו: איני משביע אתכם
13 על דעתכם לברכ. **לאפיק** מא. קאמר ליה
14 הכי לאו לאפיקו דאי אסיקו לה שמא לעבודה
15 וזה אלוה, ופלוז לא ובעי למפטר נפשיה.
16 דרמיי ופדלו אלולת. **לא** לאו לאפיקו מאוס
17 דהא קאמר הכי, דאינוה לא מצו לאסוק
18 לעבודה וזה שמא אלולת למפטר נפשיה, דהא
19 עבודה וזה אסיקו אלולת מעצמה. אם בן אמי
20 משביע נתבין הוה "על דעת המקום ועל דעתני"
21 לישבע יתרון דמקישויהו; ותרתי: הוה משמע
22 תורה אחת. שבתם כולבד. משמע מצא המלך.
23 כשפירשה "שום ששם עלך מלך" (דברים ה)
24 שיש שם מצות. ולישבע ליה הכי דמקישויהו
25 עבודה וזה ותרתי כולה אי נמי דמקישויהו
26 דר"נ. מצות. לא מצו למיעט מדי. **אלא** משה
27 רבינו מילתא דלא מריחא נקב כשאמר "על
28 דעת המקום ועל דעתני", שם בכלל הכל
29 ארווחתא. איצטבאלות מילתא תבן, ובעל יתרון.
30 אלמא דהוה גדול מקורת בית הבד טרוף
31 קאמר. נחש מנמר לא משתבח בקורת בית
32 הבד. והא כולחו משיח מריש. הוה ממונין.
33 כגבו טרוף קאפיקו, ולא היה גדול כי דאי נותנא
34 וליחני. "אם לא ראינו נחש גבו טרוף בקורת
35 בית הבד". **מילתא** אבא ארווחת קמ"ל. דכי אמר
36 בית הבד - אנבו טרוף קאמר, דומיא דקורת בית
37 הבד דהוי טרוף - חזיקים חזיקים. נשטא מינ.
38 למוכר קורת בית הבד לחבירו. אי נבא טרוף
39 אן, ודאי היה קורת בית הבד

אבא ארווחת קמ"ל דקורת בית הבד
או גבו טרוף - און, ואי לא - לא.
מתני

1 **מתני'** נדר שגנת וכו'. חרי ונתי קנתי. חרא דבשעת נדרו היה שגנן. כגון 'קונם אם
2 אכלתי, אם שותיתי וכו'. וקנתי נמי שדיה שגנן בשעת שחודר ראי' לחלו' ואע"פ
3 שבשעת שיצא מפיו לא היה שגנן, וברקנתי "שאני אוכל ושאני שותה" כלומר, דאמר 'קונם
4 כבר או עלי אם אני אוכל ואם אני שותה היום' ושכח ואכל ושתי, דכיון דנדרא באכילה
5 קמיירא חיל, והדיא שעתא חדה ליה שגנן.
6 כלומר שלא נזכר שיהא חילי באותה אכילה שום
7 נדר - לא חילי נדרא כלל. **וב"ב** אומרם אלו
8 ואלו מותרין. משום נדר שחותר מקצתו חותר
9 כולו, כדאיתא בגמ'. ומותרין אפי' כלא שאלה
10 קאמר, כדאמרם בירש פרקין ודכולהו ארבעה
11 נדרים אין צריכין שאלה לחכם. ועמא דמילתא: 5
12 משום דכיון שאילו היה יודע עשאויו או אחיו היו
13 עמון היה מוציאן מן הכלל, הו' מוטעה בעיקר
14 הנדר, שלא היה דעתו מעולם על אביו. וכל שיש
15 בעיקר הנדר טעם - אין פיו ולבו שוין, ובטל
16 ממצמו. ומשה' ב'יקום אשתו הנתי' לא ר' בעינן
17 שיאמר בפירוש "שגננה את כסי", דאי לא אע"פ
18 שהיה דעתו שביטל כך, מימ, כיון שלחדי' את
19 אשתו נתוכח - ליכא טעמ' בעיקר הנדר. אבל
20 כאן שגנן נתכוין להחיר את זה מעולם - הרי
21 הנדר בטל מאלו. **גמ'** כשם שנדר שגנת
22 מותרת כך שבועת שגנת מותרת. והיה
23 דשבועת זרוחין שרי. והכי איתא בירושלמי: תני,
24 כשם שנדר זרוחין מותרין כך שבועת זרוחין
25 מותרין. **חרי'** דמי שבועת שגנת כגון רב
26 כהנא וכו'. אפי' לא ליטמרא ולא משיבטין
27 שבועת שגנת אלא בבגדו. ודמשבטין ליה
28 דמאי דמתי, אלא לברותא נקט ליה, וכאלו
29 אמר: עד היכן שבועת שגנת. וכדאמר' בעלמא
30 (קמץ טו). עד היכן לגלגל שבועת. והיי ברותא.
31 דאע"ג דרב כהנא ורב אסי כל חד חודי אמר ליה
32 לחבריה דטעי, ולא הבין מאמר רב. סו"א דכין דלא חש ליה ואשתבע - לאו שגנה היא.
33 ואי תלה בה איסור פירות היא אסורין קביל. **תנן** ופוחתים בשבתות וי"ט וכו'. מתני'

34 היא לקבן ב'פ' "פוחתין טו.ו.ו. הוא מתני' לא דמאי ממש למתני' דפרקין, דאילו במתני' דהכא
35 ריש, והיינו טעמא. משום דבמתני' איכא טעמ' בעיקר הנדר, שלא נתכוון לאביו מעולם, ואילו במתני'
36 הוא עשאויו עשאויו מוטעם. שמי שאסר על עצמו בשם רי'ן שנה אחת - יודע
37 הוא שיעבור עליו שבתות וימים טובים. הלכ' כין דליכא טעמ' בעיקר הנדר - נדרא חילי, אלא
38 שפוחתין לו כבבד שבת ויום טוב, בפסח שאילו היה יודע שאסור להצטנות בתן לא היה
39 נדר, או ברשותה, הוא נדמייתין לה כאן - לפיכך פלוגתיהו דבי' ש' ובי', ולומר דבנדר שחותר
40 מקצתו חותר מלואו, אביו מותר. משום דלא מקרי כי האי גונא נדר שחותר מקצתו חותר כולו, לפי שכוין
41 שבועת הנדר אמר 'כולכם אסורין חוץ מאבא דכולי' עמא דכולון אסורין ואביו מותר. משום דלא מקרי כי
42 האי גונא נדר שחותר מקצתו חותר כולו, ואילו הכי אין זה נדר שחותר מקצתו, לפי
43 שאביו לא נכנס מעולם במשמעת הנדר, ולגבי האחרים היה הוא אמר 'כולכם' (כ"י: גמ' טו.ו.ו. כהנא). **לא**
44 תלך אלא באומר אילו הייתי יודע שאבא בניכם הייתי אמר פלוגי ופלוגי
45 אסורין

מתני' נדר שגנת; "אם אֶכְלֶתִּי וְאִם שֹׁתִיתִי" וְנִפְרַד
שֶׁאֵכֶל שֹׁתֶה. "שֶׁאֲנִי אוֹכֵל וְשֶׁאֲנִי שׁוֹתֶה" וְשָׁכַח וְאֵכֶל
וְשֹׁתֶה. אָמַר "קוֹנֵם אֶשְׁתִּי וְהַנִּיתִי לִי שֶׁנֶּגְבֶה אֶת כִּסִּי
וְשֶׁהִפְתָּה אֶת בְּנִי" וְנִדַע שֶׁלֹּא הִפְתּוֹ, וְנִדַע עַל־כֵּם קִרְבָּן.
רָאָה אוֹתוֹן אוֹכְלִין וְתַאֲנִים וְאָמַר "הֲרֵי עַל־כֵּם קִרְבָּן".
וְנִמְצְאוּ אֲבָיו וְאִחָיו, וְהָיוּ עִמָּהֶן אַחֲרָיו. בִּשְׂא"י הֵן -
מוֹתְרִים, וְכֹה שֶׁעַמְמָה - אֲסוּרִים. וּבִשְׂא"י אֵלֶּוּ וְאֵלֶּוּ
מוֹתְרִין. **גמ'** תנא: כִּשְׁם שֶׁנִּדְרֵי שִׁגְנוֹת מוֹתְרִין - קִד
שֶׁבִּעוֹת שִׁגְנוֹת מוֹתְרוֹת. הֲכִי דְמֵי שֶׁבִּעוֹת שִׁגְנוֹת?
כַּגֹּן רַב קִהָנָא וְרַב אֲסִי, הֲרֵין אָמַר: שֶׁבִּעַתָּא דְהִכִּי דְהִכִּי
אָמַר רַב, וְהֲרֵין אָמַר: שֶׁבִּעַתָּא דְהִכִּי אָמַר רַב. דְּקָל
חַד וְחַד אֲדַעְתָּא דְנִפְשֵׁיהּ שֶׁפִּיר קָמִישְׁתַּבַּע. "רָאָה אוֹתוֹן
אוֹכְלִין". תַּנְן הֵתָם: פוֹתְחִין בְּשִׁבְתוֹת וּבִי"ט. כִּדְאִשְׁתֵּי
הָיוּ אוֹמְרִים: אוֹתָן תְּמִים מוֹתְרִים, וְשֶׁאֵר כֹּל תְּמִים
אֲסוּרִים, עַד שֶׁבֶּא רַבִּי עֲקִיבָא וְלִמְדֵי: נִדְרֵי שְׁחוֹתֵר
מִקְצָתוֹ חוֹתֵר כֹּלֵו. אָמַר רַבְה: דְּכִסְיֵי עֲלִמָא, כֹּל הִיכָא
דְּאָמַר: אֵלֶּוּ הִיחִיתִי יוֹדַע שֶׁאֲבָא בְּיַנְיֹכֶם הִיחִיתִי אָמַר
"בְּיַנְיֹכֶם אֲסוּרִין חוּץ מֵאֲבָא" - דְּכִסְיָתוֹן אֲסוּרִין וְאֲבָיו
מוֹתֵר. לֹא נִחְלְקוּ אֵלֶּא בְּאֲמַר: אֵלֶּוּ הִיחִיתִי יוֹדַע שֶׁאֲבָא
בְּיַנְיֹכֶם הִיחִיתִי אָמַר "פְּלֹגִי וְפְלֹגִי אֲסוּרִין וְאֲבָא מוֹתֵר".
ורבא

דכ"נ

[דף י"ג ע"א]

הַלְכָה ו' מַתְנִי' הַמְקַשֶּׁה בְּתוֹךְ שְׁמוֹנִים שָׁל נְקִיבָה, כָּל דְּמִים שֶׁהִיא רוֹאָה – טְהוּרִין עַד שֶׁיֵּצֵא הַוּוּלָד. וְרַבִּי לִיעֲזָר מְטַמֵּא. אֲמָרוּ לוֹ לְרַבִּי לִיעֲזָר: מַה אַם בְּמִקּוּם שֶׁהֶחְמִיר בְּדָם הַשּׁוֹפֵי – הֵיכַל בְּדָם הַקּוֹשֵׁי, מִקּוּם שֶׁהֵיכַל בְּדָם הַשּׁוֹפֵי – אֵינּוּ דִין שֶׁנֶּקַל בְּדָם הַקּוֹשֵׁי! אָמַר לָהֶן: דִּי לְבָא מִן הַדִּין לְהִיּוֹת כְּנֶגְדּוֹ! מִמָּה הֵיכַל עֲלִיָּה? מְטוּמָאֵת זִיבָה, אֲכַל מְטִימָאָה הִיא טוּמְאָת נִידָה.

הַלְכָה ז' מַתְנִי' כָּל אֶחָד עֶשֶׂר – בְּחֻזְקַת טְהוּרָה. יִשְׁבֶּה לָּהּ וְלֹא כְּדָקָה, שְׁנֵגְתָה, נֶאֱנָסָה, הַיּוּדָה וְלֹא כְּדָקָה – הָרִי זֶה טְהוּרָה. הַגִּיעַ שְׁעַת וּסְתָמָה וְלֹא כְּדָקָה – הָרִי זֶה טְמִימָאָה. רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר: אִם הִיתָה בְּפֹחֶבֶת, הַגִּיעָה שְׁעַת וּסְתָמָה וְלֹא כְּדָקָה – הָרִי זֶה טְהוּרָה, שֶׁהֲרֵדָה מְסַלְקַת הַדְּמִים. אֲכַל יְמֵי הַזֶּבַח וְהַזְבָּה, וְשׁוֹמְרַת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם – הָרִי אֵילּוּ בְּחֻזְקַת טוּמְאָה.

הַדְרִין עֲלֶיהָ פְּרָק בְּנֹת בְּתוּלִים, בְּרִיָּה רַחֲמֵנָא דְסִייעֵן מְרִישׁ וְעַד בָּאן

הַדְרִין עֲלֶיהָ מִסְכַּת נְדָה וְהַדְרִין עֲלֶיהָ עֲלֶיהָ מִסְכַּת נְדָה וְדַעְמָה עֲלֶיהָ. לֹא נִחְנְשֵׁי מִנּוּ מִסְכַּת נְדָה וְלֹא חֲנִנְשֵׁי מִנּוּ. לֹא בְעֵלְמָא הַדִּין וְלֹא בְעֵלְמָא דַּתִּי (ג' פְּעֻמִּים). וְהִי רִצּוֹן מִלְפָּנֶיךָ וְאֵלֹהֵינוּ וְאֵלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתָּהָא תוֹרַתְךָ אֲמִנּוּתָנוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְתָהָא עֲמֻנּוּ לְעוֹלָם הַבָּא.

חֲנִינָא בְרַ פְּסָא. רַמִּי בְרַ פְּסָא. נַחֲמִין בְרַ פְּסָא. אַחֲאִי בְרַ פְּסָא. אַבָּא מוּרִי בְרַ פְּסָא. רַפְרָם בְרַ פְּסָא. רַכִּישׁ בְרַ פְּסָא. סוּרְחַב בְרַ פְּסָא. אַדָּא בְרַ פְּסָא. דְרוּ בְרַ פְּסָא: הַעֲרַב נָא וְאֵלֹהֵינוּ אֵת דְּבָרֵי תוֹרַתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִסְפּוּיֹת עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְהִנְיָה כְּלִנּוּ אֲנַחְנוּ וְצִאָצְאִינוּ וְצִאָצְאִי עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל כְּלִנּוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלֹאֲמְרֵי תוֹרַתְךָ: מֵאִיבֵי תַחֲקֻמֵּי מִצְוֹתֶיךָ. כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: וְהִי לְבִי תָמִים בְּחֻזְקֶיךָ, לְמַעַן לֹא אֲבוּשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֲשַׁבַּח פְּקוּדֶיךָ, כִּי כִּם חֵימְתֵי: בְּרוּךְ אַתָּה וְנֵי. לְמַדְנֵי חֻזְקֶיךָ: אֲמֵן אֲמֵן סִלְחָה וְעַד:

מִדְרִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ וְאֵלֹהֵינוּ וְאֵלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁשָּׁמַת חֲלָקְנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְבָּר, וְלֹא שָׁמַת חֲלָקְנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קִרְיָתָנוּ. שְׁאֲנוּ מְשִׁקִּימִים וְהֵם מְשִׁקִּימִים, אֲנוּ מְשִׁקִּימִים לְדַבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מְשִׁקִּימִים לְדַבְרֵים בְּטָלִים. אֲנוּ עֲמָלִים וְהֵם עֲמָלִים, אֲנוּ עֲמָלִים וּמְקַבְּלִים שְׂכָר וְהֵם עֲמָלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שְׂכָר. אֲנוּ רִצִּים וְהֵם רִצִּים, אֲנוּ רִצִּים לְתֵיבַת הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רִצִּים לְבָאֵר שַׁחַת, שֶׁנֶּאֱמַר וְאִתָּה אֱלֹהִים תוֹרִידֶם לְבָאֵר שַׁחַת, אֲנִשֵׁי דְמִים וּמְרָמָה לֹא יִחְצוּ יְמִיהֶם, וְאֲנִי אֲבַטֵּחַ בָּךְ. וְהִי רִצּוֹן מִלְפָּנֶיךָ וְאֵלֹהֵי, כִּשְׁם שְׁעִזְרָתֵנוּ לְסִיִּים מִסְכַּת נְדָה. כֵּן מַעֲזֵרֵנוּ לְהַתְחִיל מִסְכַּתוֹת וּסְפָרִים אַחֲרֵים וּלְסִימָם, לְלַמּוֹד וְלְלַמֵּד לְשִׁמּוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַבֵּל אֵת כָּל דְּבָרֵי תְלִמּוּד תוֹרַתְךָ בְּאֵהֶבָה. וְזִכּוֹת כָּל הַמְּנָאִים וְאֲמֹרָאִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים, נַעֲמוּד לִי וְלְזֵרְעִי, שֶׁלֹּא תִמּוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וְרַעֵי וְרַעֵי וְרַעֵי עַד עוֹלָם. וְתַתְקִים בִּי, בְּהַתְחַלְכֶךָ מִנְּחָה אֲתָךְ, בְּשִׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עֲלֶיךָ, וּבְקוֹצוֹתָ הִיא תִּשְׁתַּחֲוֶה: כִּי בִי יוֹדְבוּ יְמִיךָ, וְיוֹסִיפוּ לָךְ שְׁנוֹת חַיִּים: אוֹרְךָ יְמִים בְּיַמִּינָה, בְּשִׁמְאֻלָּה עֲשֵׂר וְכַבּוּד: וְעַד לְעַמּוֹ יָמֵי, וְיִבְרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם:

פרק ראשון

הלכה א'

מתני' מאימתי קורין את שמע בערבין? משעה שהכהנים נכנסין לוכל בתרומתן, עד סוף האשמוזה הראשונה; דברי רבי אליעזר. והכמים אומרים: עד חצות. רבן גמליאל אומר: עד שיגלה עמוד השחר.

מעשה וכאו בניו מבית המשתה, ואמרו לו: לא קרינו את שמע. אומר להן: אם לא עלה עמוד השחר – תיבין אתם לקרות.

ולא זו בלבד, אלא כל מה שאמרו חכמים עד חצות – מצותן עד שיגלה עמוד השחר. הקמר חלבים ואיברים – מצותן עד שיגלה עמוד השחר. כל הנאכלים ליום אחד – מצותן עד שיגלה עמוד השחר. אם בן, למה אמרו חכמים עד חצות? כדי להרחיק את האדם מן העבירה.

גמרא אנו תנינן: משעה שהכהנים נכנסין לוכל בתרומתן. תני רבי תיאי: משעה שדרך בני אדם נכנסין לאכול פיתן בלילי שבת. ותני עלה: קרובים דבריהן להיות שוין.

[דף א' ע"ב]

אימתי חמי: משעה שהכהנים נכנסין לוכל בתרומתן, ומא הוא ועם פוכביא הוא. משעה שדרך בני אדם נכנסין לאכול פתן בלילי שבת – שעה ותרתילי הוא, ואת אמרת קרובים דבריהן להיות שוין?!

אמר רבי יוסי: תפתר באילין בפרגיא דקייא דאורחיהון מסתלקא עד דהוא ומא דצדי לון מימיה היותא.

תני: תקורא קודם לכן – לא יצא ידי חובתו. אם בן, למה קורין אותה בבית הכנסת? אומר רבי יוסי: אין קורין אותה בבית הכנסת בשביל לצאת ידי חובתו, אלא כדי לעמוד בתפילה מתוך דבר של תורה.

רבי ועירא בשם רב ירמיה: ספק בירך על מזוננו, ספק לא בירך – צריך לברך, דכתיב (דברים ח) **ואכלת ושבעת וברכת**. ספק התפלל, ספק לא התפלל – אל יתפלל. ודלא ברבי יוחנן, דאמר רבי יוחנן: וגואי שיתפלל אדם כל היום בול! למה? שאין תפילה מפסדת.

ספק קרא ספק לא קרא – נישמעניה מן הדא: תקורא קודם לכן – לא יצא ידי חובתו. וקודם לכן לאו ספק הוא? ואת אמרת צריך לקרות! הדא אמרה: ספק קרא, ספק לא קרא – צריך לקרות. סימן לדבר: משיצאו הכוכבים.

ואף על פי שאין ראיה לדבר, זכר לדבר, (נחמיה ד) **ואנחנו עשים במלאכה ונצנים מחזיקים ברכמים מעלות השחר עד צאת הכוכבים**. (שם) והיו לנו הלילה משמר, והיום מלאכה.

כמה בוכבים יצאו ויהא לילה? רבי פינחס בשם רבי אבא בר פפא: בוכב אחד – ודאי יום. שנים – ספק לילה. שלשה – ודאי לילה.

שנים – ספק? והכתיב עד צאת הבוכבים! אלא, מעוט בוכבים שנים קדמיה לא מתחשב.

בערב שבת, ראה בוכב אחד ועשה מלאכה – פטור. שנים – מכיבא אשם תלוי. שלשה – מכיבא חטאת.

במוצאי שבת, ראה בוכב אחד ועשה

[דף ב' ע"א]

מלאכה – מכיבא חטאת. שנים – מכיבא אשם תלוי. שלשה – פטור.

רבי יוסי ברבי בון בעי: אין תימר: שנים – ספק, ראה שני בוכבים בערב שבת והתרו בו ועשה מלאכה. ראה שני בוכבים במוצאי שבת והתרו בו ועשה מלאכה. מה נפשך, אם הראשונים יום הן – אף האחרונים יום הן, ויהא חייב על האחרונים. אם האחרונים לילה – אף הראשונים לילה, ויהא חייב על הראשונים!

ראה שני בוכבים בערב שבת, וקצר פחצי גרוגרת. בשחרית, וקצר פחצי גרוגרת. ראה שני בוכבים במוצאי שבת וקצר כחצי גרוגרת, מה נפשך, אם הראשונים יום הן, אף האחרונים יום הן, ויצטרף של שחרית עם של מוצאי שבת, ויהא חייב על האחרונים! אם האחרונים לילה, אף הראשונים לילה, ויצטרף של שחרית עם של לילי שבת, ויהא חייב על הראשונים! הדין דתימר באילין דלית אורתהון מתחמיה ביממא. ברם, באילין דאורתהון מתחמיה ביממא – לא משערין בהון.

אמר רבי יוסי ברבי בון: ובלהוד דיתחמוז תלתא בוכבין בר מן הדין בוכבתא.

רבי יעקב דרומנה בשם רבי יהודא בן פזי: בוכב אחד – ודאי יום. שנים – לילה. ולית ליה ספק? אית ליה ספק בין בוכב לבוכב. תני: כל זמן שפני מזרח מאדימים – זהו יום.

[דף ב' ע"ב]

הכסיפו – זהו בין השמשות. השחירו נעשה העליון שוה לתחתון – זהו לילה. רבי אומר: הלכנה בתקופתה, התחיל גלגל חמה לשקוע ותחלת גלגל לכנה לעלות – זהו בין השמשות. אומר

[דף ג' ע"א]

רבי חנינא: סוף גלגל חמה לשקע, ותחילת גלגל לכנה לעלות. ותני שמואל בן: אין הלכנה זורחת בשעיה שהחמה שוקעת, ולא שוקעת בשעיה שהחמה זורחת.

רבי שמואל בר חייא בר יהודה בשם רבי חנינא: התחיל גלגל חמה לשקע, אדם עומד בראש הר הכרמל, ויורד וטובל בים הגדול, ועולה ואוכל בתרומתו – חזקה ביום טבל. הדין דתימר, בההוא דאזיל ליה בקפונגרא, ברם, תהווי דאזיל ליה באיסרטא – לא בדה.

איזהו בין השמשות? אמר רבי תנחומא: למיפה של דם שהיא נתונה על גבי הדף של סייף, נחלקה המיפה לכאן ולכאן – זהו בין השמשות!

איזהו בין השמשות? משתשקע החמה כדי שיהלך אדם חצי מיל; דברי רבי נחמיה. רבי יוסי אומר: בין השמשות – פהרף עין, ולא יכלו לעמוד עליו חכמים.

רבי יוסי ורבי אהא הוו יתבין, אמר רבי יוסי לרבי אהא: לא מסתברא סוף חצי מיל דרבי נחמיה, פהרף עין דרבי יוסי. אוף אנא סבר בן. רבי חזקיה לא אמר בן, אלא כל הרף עין וחרף עין שפחצי מיל דרבי נחמיה, ספק הוא.

אמר רבי מנא: קשייתה קומי דרבי חזקיה, כד תנינן תמן: ראה אחת ביום ואחת בין השמשות, אחת בין השמשות ואחת למחר, אם ידוע שמקצת הראייה מהיום, ומקצתה למחר – ודאי לטומאה ולקרבן.

[דף ג' ע"ב]

ואם ספק שמקצת הראייה מהיום, ומקצתה למחר – ודאי לטומאה וספק לקרבן.

רבי חייא בר יוסף בעא קומי רבי יוחנן: מאן תנא "ראייה נחלקת לשנים"? רבי יוסי אמר לה.

קשתה על דעתך דאת אמר: כל הרף עין וחרף עין שבחצי מיל דרבי נחמיה ספק הוא, למה? אמר ליה: קשתיה לכשיבא אליהו ויאמר זהו בין השמשות. מאן פליגי!

רבי חנינא חברהון דרבנן בעי: כמה דאת אמר בערבית, נראו שלשה פוככים, אף על פי שהחמה נתונה באמצע הרקיע – לילה הוא.

ומר אף בשחרית בן? אמר רבי אבא: כתיב (בראשית יט): **השמש יצא על הארץ ולוט בא צערה**. וכתיב (ויקרא כב) **ובא השמש וטהר**. מקיש יציאתו לביאתו, מה ביאתו – משיתבסח מן הכריות, אף יציאתו – לכשיתודע לפריות.

[דף ד' ע"א]

אמר רבי בא: כתיב (בראשית מד): **הבקר אור**. התורה קראה לאור בוקר.

תני רבי ישמעאל (שמות טו): **בבקר בבקר** – כדי ליתן תחום לבוקרו של בוקר. אמר רבי יוסי בי רבי בון: אם אמר ליתן עזבויו של רקיע ללילה, בין בערבית בין בשחרית, נמצאת אומר: שאין היום והלילה שוין! ותני: באחד בתקופת ניסן, ובאחד בתקופת תשרי – היום והלילה שוין. אמר רבי הונא: נלפינה מדרף הארץ, שרי מלכא נפק, אף על גב דלא נפק, אמרין דנפק. שרי עליל, לא אמרין דעל עד שעתה דייעול.

זהו שעומד ומתפלל – צריך להשוות את רגליו. תרין אמורין, רבי לוי ורבי סימון. חד אמר: כמלאכים, וחד אמר: ככהנים. מאן דאמר: ככהנים, (שמות כ) **ולא תעלה במעלות על מזבחי**, שהיו מהלכים עקב בצד גידל וגודל אצל עקב. ומאן דאמר: כמלאכים, (יחזקאל א) **ורגליהם רגל ישרה**.

רבי חנינא בר אנדריי בשם רבי שמואל בר סוטר: הפולאכים אין להן קפיצין¹. ומה טעמא (דניאל ז) קרבת על חד מן קמאי קיימא.

אמר רבי הונא: זה שרואה את הכהנים בבית הכנסת בכרבה ראשונה – צריך לומר ברכו את ה' מלאכיו. בשניה – ברכו את ה' כל צבאיו. בשלישית – ברכו את ה' כל מעשיו. במוסף

[דף ד' ע"ב]

בכרבה הראשונה – צריך לומר (תהלים קלד): שיר המעלות הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' העמדים בבית ה' בלילות. בשניה – (שם) שאו ידכם קדש. בשלישית – (שם) יברכה ה' מציון. אם היו ארבע חזר תליתיתא בקדמיתא ורביעתא פתינותא.

אמר רבי חננא: מאילת השחר עד שיאזר המזרח – אדם מהלך ארבעת מילין. משיאזר המזרח עד שתנץ החמה – ארבעת מיל.

ומניין משיאזר המזרח עד שתנץ החמה ארבעת מיל? דכתיב (בראשית ט): וכמו השחר עלה וגו'. וכתיב (שם): השמש יצא על הארץ ולוט בא צערה. ומן סדום לצוער ארבעת מיל. יותר הוון! אמר רבי זעירא: הפולאך היה מקדר לפניהן הדרה.

ומניין מאילת השחר עד שיאזר המזרח ארבעת מיל? כמו, וכמו, מילה מדמא להכירתה.

אמר רבי יוסי בי רבי בון: הדיא איילתא דשחרא. מאן דאמר בוכבתא היא, טעיא! זימנין דהיא מקדמא וזימנין דהיא מאחרה. מאי בון? במין תרין דקורנין דגהור דסלקין מן מדינחא ומגהרין.

דלמא, רבי הווי רבא ורבי שמעון בן חלפתא, הוו מהלכין בהדיא בקעת ארבל בקריצתה וראו איילת השחר שפקע אורה. אמר רבי הווי רבה לרבי שמעון בן חלפתא בי רבי: כה היא גאולתן של ישראל. בתהילה – קימאה קימאה, כל מה שהיא חולכת – היא רבה והולכת. מאי טעמא? (מיכה

ז) כי אשב בחשך, ה' אור לי. כה בתהילה (אסתר ב) ומרדכי ישב בשער המלך, ואחר כה (שם ח)

ויקח המן את הלבוש ואת הסוס, ואחר כה (שם) וישב מרדכי אל שער המלך, ואחר כה (שם ח)

ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות, ואחר כה, ליהודים היתה אורה ושמחה.

ואתיא דרבי הווי רבי יודה! דתני בשם רבי יודה: עביו של רקיע – מהלך חמישים שנה. אדם בינוני מהלך ארבעים מיל ביום. עד שהחמה נוסרת ברקיע – מהלך חמישים שנה. אדם מהלך ארבעת מיל. נמצאת אומר: שעוביו של רקיע – אחד מעשרה ביום.

וכשם שעוביו של רקיע – מהלך חמישים שנה, כה עוביה של ארץ ועוביו של תהום – מהלך חמישים שנה. ומה טעם? (ישעיה ב) הישב על חוג הארץ. וכתיב: וחוג שמים יתהלך. וכתיב (איוב כב): בחקו חוג על פני תהום. חוג חוג – לגזירה שוה.

¹ חוליות ברגליים.

תְּנִי: עֵץ חַיִּים – מִהֲלַף חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה. אָמַר רַבִּי יוֹדָה בִּי רַבִּי אֶלְעָאי: לֹא סוֹף דְּבַר נֹפֵל, אֲלֵא אֶפְלוּ פוֹרְתוֹ וְכָל פִּילּוּג מִי בְּרֵאשִׁית מִתְּפַלְגִּין מִתְּהֻתָּיו. וּמַה טַּעַם? (תהלים א) **וְהָיָה כְּעֵץ שֶׁתּוֹל עַל פְּלָגֵי מַיִם.**

תְּנִי: עֵץ חַיִּים – אֶחָד מְשֻׁשִׁים לָגֵן. הֲגֵן – אֶחָד מְשֻׁשִׁים לְעֵדֵן. (בראשית ב) **וְנִהַר יֵצֵא מֵעֵדֵן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן.** תְּמֻצִית כּוֹר – תֶּרֶקֶב

[דף ה' ע"א]

שׁוֹתָה. תְּמֻצִית בּוֹשׁ – מֻצְרִים שׁוֹתָה. נְמוּצָתָא אֹמֵר: מֻצְרִים – מִהֲלַף אַרְבָּעִים יוֹם, וְכוּשׁ – מִהֲלַף שִׁבְעַת שָׁנִים וְעוֹד.

וּרְבִנְיָא אֲמַרִּין: בְּשָׁנֵי אֲבוֹת הֵרָאשׁוּנִים, **בִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ** (דברים יא, כא).

וְכֹשֶׁם שְׁבִין הָאָרֶץ לְרַקִּיעַ – מִהֲלַף חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, כִּף בֵּין רַקִּיעַ לְרַקִּיעַ – מִהֲלַף חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה. וְעוֹבְיוֹ – מִהֲלַף חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה. וּמַה חֲמִית מִימֵר: עוֹבְיוֹ שֶׁל רַקִּיעַ מִהֲלַף חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה? אָמַר רַבִּי בּוֹן: (בראשית א) **יְהִי רַקִּיעַ בַּתּוֹךְ הַמַּיִם** – יְהִי רַקִּיעַ בַּתּוֹךְ!

רַב אָמַר: לַחִים הָיוּ שָׁמַיִם בַּיּוֹם הֵרָאשׁוּן, וּבְשָׁנֵי קָרְשׁוֹ. רַב אָמַר: **יְהִי רַקִּיעַ** – יְהוּק הַרַקִּיעַ, יִקְרַשׁ הַרַקִּיעַ, יִגְלַד הַרַקִּיעַ, יִמְתַּח הַרַקִּיעַ. אָמַר רַבִּי יוֹדָה בֵּן פּוּז: יַעֲשֶׂה כַּמִּין מִמְּלִית הַרַקִּיעַ, הַיּוֹד מַה דְּאֵת אָמַר (שמות לט): **וַיִּרְקְעוּ אֶת פְּחֵי הַזָּהָב וְגוֹי.**

תְּנִי בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: עוֹבְיוֹ שֶׁל רַקִּיעַ – בְּשָׁתֵי אֲצָבָעִיִּים. מִילְתִּיהָ דְרַבִּי חֲנִינְיָא פְּלִינְיָא! דְּאָמַר רַבִּי אֶחָא בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינְיָא: (איוב לו) **תִּרְקִיעַ עִמּוֹ לְשַׁחֲקִים חֲזָקִים בְּרֵאֵי מוּצָק.** תִּרְקִיעַ – מִלְּמוּד שֶׁהוּן עֲשׂוּיִין כְּטַם. יְכוֹל שְׂאִינְן בְּרֵאִיזָא? תִּלְמוּד לֹמַר: **חֲזָקִים.** יְכוֹל שֶׁהוּן נִתְרַפְּיִין? תִּלְמוּד לֹמַר: **בְּרֵאֵי מוּצָק** – בְּכָל שְׁעָה וְשְׁעָה נִרְאִין מוּצָקִים.

רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: בְּנוֹהַג שְׁבַע עוֹלָם, אָדָם מוֹתֵחַ אוֹהֵל, עַל יְדֵי שְׁהוּת – רְפָה. בְּרַם הֲכָא, (ישעיה ב) **וַיִּמְתַּחַם כְּאֹהֶל לְשַׁבָּת.** וְכַתִּיב: **חֲזָקִים.** רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: בְּנוֹהַג שְׁבַע עוֹלָם, אָדָם נוֹסֵף בְּלִים, עַל יְדֵי שְׁהוּת – הוּא מַעֲלָה חֲלוּדָה. בְּרַם הֲכָא, **בְּרֵאֵי מוּצָק,** בְּכָל שְׁעָה וְשְׁעָה הוּן נִרְאִין בְּשַׁעֲת יִצְיָקְתָן.

רַבִּי עֲזַרְיָה אָמַר עַל הָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ: (בראשית ב) **וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם, וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיְבָרַךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי.** מַה כְּתִיב בְּתַרְיָה? אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם. וְכִי מַה עֲנִין זֶה אֲצֵל זֶה? אֵלֶּא, יוֹם נִכְנַם יוֹם יוֹצֵא, שְׁבַת נִכְנַם שְׁבַת יוֹצֵא, חוֹדֶשׁ נִכְנַם חוֹדֶשׁ יוֹצֵא, שָׁנָה נִכְנַם שָׁנָה יוֹצֵא, וְכַתִּיב: אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ **בְּהִבְרָאָם בַּיּוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם.**

רַבִּי אֹמֵר: אַרְבַּע אֲשִׁמּוּרוֹת בַּיּוֹם, וְאַרְבַּע אֲשִׁמּוּרוֹת בַּלַּיְלָה. הַעוֹנָה – אֶחָד מְעַשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לְשַׁעֲתָה. הַעַת – אֶחָד מְעַשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לְעוֹנָה. הַרְבַּע – אֶחָד מְעַשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לְעַת.

כמה הוא הרגע? רבי ברכיה בשם רבי הלבו אמר: כדי לאומרו. ורפנן אמרין: הרגע – כהרג עין. תני שמואל: הרגע – אחד מחמשת ריבוא וששת אלפים ושמונה מאות וארבעים ושמונה לשעה. רבי נתן אומר: שלש, (שופטים ו) **ראש האשמרת התיכונה**.

רבי זריקו ורבי אמי בשם רבי שמעון בן לקיש: טעמא דרבי – (תהלים קיט) **חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך**. ובתיב (שם): **קדמו עיני אשמרות**.

רבי חזקיה אמר רבי זריקו, רבי בא, חד אמר טעמיה דרבי, וחרניה אמר טעמיה דרבי נתן. מאן דמר טעמא דרבי, **חצות לילה**. ומאן דמר טעמיה דרבי נתן, **ראש האשמרת התיכונה**.

מה מקיים רבי נתן טעמיה דרבי **חצות לילה**? פעמים **חצות לילה**, ופעמים **קדמו עיני אשמרות**. הא באי זה צד? בשעה שתייה דוד סועד סעודת מלכים – **חצות לילה**. ובשעה שתייה סועד סעודת עצמו – **קדמו עיני אשמרות**.

מכל מקום לא הוה שהרא אתיא ומשפח לדוד דמיד! הוא שדוד אמר (תהלים נב): **עורה כבודי עורה הגבל וכבוד אעירה שחר** – איתעיר

[דף ה' ע"ב]

יקרי מן קומי איקריה דברוי, איקרי לא חשיב בלום מן קדם איקריה דברוי **אעירה שחר**, אנא הוינא מעורר שחרה, שחרה לא הוה מעורר לי.

והיה יצרו מקטרגו ואומר לו: דוד! דרבן של מלכים – להיות השחר מעורר, ואת אמר – **אעירה שחר**: דרבן של מלכים – להיות ישינן עד שלש שעות, ואת אמר – **חצות לילה אקום**! והוא אומר: **על משפטי צדקך**.

ומה היה דוד עושה? רבי פינחס בשם רבי אלעזר ברבי מנחם: היה נוטל גבל וכינור ונותנו מראשותיו ועומד בקצי הלילה ומנגן בהם כדי שישמעו חבירי תורה. ומה היו חבירי תורה אומרים? ומה אם דוד הפלך עוסק בתורה, אנו – על אחת כמה וכמה.

אמר רבי לוי: כנור היה תלוי בנגד חלונותיו של דוד, והיה רוח צפונית מנשבת בלילה ומנפנפת בו והיה מנגן מאליו. הדיא הוא דכתיב (מלכים ב, א) **והיה בנגן המנגן, בנגן במונגן אין כתב כאן, אלא בנגן המנגן**. הכינור היה מנגן מאליו.

מה מקיים רבי טעמא דרבי נתן? ראש האשמרת התיכונה! אמר רבי הונא: סופה של שניה וראשה של שלישית הן מתווכות את הלילה.

אמר רבי מנא: ויאות? מי כתיב תיכונות? לא תיכונה קדמותא לא מתחשבא, דעד דדון ברייתא עירין.

פיסקא. וחכמים אומרים: **עד חצות**. רבי יסא בשם רבי יוחנן: הלכה כחכמים.

[דף ו' ע"ב]

יצא, כי משכימין היו.

פיסקא. מעשה שבאו בניו וכו'. ורבן גמליאל פליג על רבנן ועבד עובדא פוותיה? והא רבי מאיר פליג על רבנן ולא עבד עובדא פוותיה! והא רבי עקיבא פליג על רבנן ולא עבד עובדא פוותיה! והן אשכחנן דרבי מאיר פליג על רבנן ולא עבד עובדא פוותיה? דתני: סכין אלוונתית לחולה בשבת. אימת? בזמן שטרפו ביון ושמן מערב שבת, אבל אם לא טרפו ביון ושמן מערב שבת – אסור.

תני: אמר רבי שמעון בן אלעזר: מתיר היה רבי מאיר לטרופ יין ושמן ולסוד לחולה בשבת. וכבר חלה, ובקשנו לעשות לו בן, ולא הניח לנו. ואמרנו לו, רבי, דבריד מבטל בתייד! ואמר לו: אף על פי שאני מיקל לאחרים, מהמיר אני על עצמי, דהא פליגי עלי חברי!

והן אשכחנן דרבי עקיבא פליג על רבנן ולא עבד עובדא פוותיה? פיי דתנינן תפוז: השדרה והגולגולת משני מתים, רביעית דם משני מתים. ורובע עצמות משני מתים, אכר מן הפת משני מתים, אכר מן החי משני אנשים – רבי עקיבא מטמא, והכמים מטמין.

תני: מעשה שהביאו קופה מליאה עצמות מכפר טבי, והניחה באויר הכנסת בלוד. ונכנס תודרום הרופא ונכנסו כל הרופאים עמו. אמר תודרום הרופא: אין כאן שדרה ממת אהד, ולא גולגולת ממת אהד. אמרו: הואיל ויש כאן מטמין ויש כאן מטמאין – נעמוד על המניין. התחילו מרבי עקיבא, וטיהר! אמרו לו: הואיל והיית מטמא וטיהרת – מהור!

והן אשכחנן דרבי שמעון פליג על רבנן ולא עבד עובדא פוותיה? פיי דתנינן תפוז: רבי שמעון אמר: כל הספחין מותרין, הוין מספחין פרוב שאין פיוצא בהן בירקות שדה. והכמים אומרים: כל הספחין אסורין.

רבי שמעון בן יוחי עבד עובדא בשמיטתא, המא חד מלקט ספחין שביעית. אמר ליה: ולית אסור? ולאו ספחין אינו? אמרו ליה: ולא אתה הוא שאת מתיר? אמר ליה: ואין חבירי חולקין עלי? וקרי עלוי (קהלת ט) ופרץ גדר ישבנו נחש. וכן הות ליה.

ורבן גמליאל פליג על רבנן ועבד עובדא פוותיה? שנייא הכא שהיא לשינון.

מעתה, אף משיעלה עמוד השחר! ואית

[דף ז' ע"א]

דבעי מימר: תפוז, היו יכולין לקיים דברי חכמים. ברם הכא, כבר עבר הצות ולא היו יכולין לקיים דברי חכמים. אמר לון: עובדין עובדא פוותיה.

פיסקא. ולא זו בלבד וכו'. הקטר חלבים ואיכרים, ואכילת פסחים, מצותן עד שיעלה עמוד השחר.

מִסְכַּת סֵפֶה פָּרָק שְׁנַי

א. שְׁלוּחֵי מִצְוָה - פְּטוּרִין מִן הַסֵּפֶה, אִף עַל פִּי שְׁאֵמְרוּ: אֵין שִׁבְחוּ שֶׁל אָדָם לְהַנִּיחַ אֶת בֵּיתוֹ בְּרַגְלֵי. מַעֲשֵׂה בְּרַבִּי אֲלֵעִי, שֶׁהֵלֵךְ לְהַקְבִּיל פְּנֵי רַבִּי אֲלֵיעֶזֶר רַבּוֹ בְּלוּד, בְּרַגְלֵי. אָמַר לוֹ? מַה זֶה אֲלֵעִי? אֵינָךְ מְשׁוּבָתִי רַגְלֵי? שֶׁהִיָּה רַבִּי אֲלֵיעֶזֶר אֹמֵר: מִשִּׁבַּח אֲנִי אֶת הָעֲצֻלָּנִים, שְׁאֵין יוֹצֵאִין מִבְּתֵיהֶם בְּרַגְלֵי, מִשׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים טז, יד): "וְשִׁמַּחְתָּ בְּחַגְדֵךְ".

ב. חוֹלִין וּמְשַׁמְשִׁיָּהֶן - פְּטוּרִין מִן הַסֵּפֶה. וְלֹא חוֹלֵה מְסַכֵּן, אֲלֹא אֶפְלוּ חֹשׁ בְּרֹאשׁוֹ, אֶפְלוּ חֹשׁ בְּעֵינָיו. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: פַּעַם חֲשַׁתִּי בְּעֵינֵי בְּקִיסְרִין, וְהִתִּיר לִי רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי לִישׁוֹן, אֲנִי וּמְשַׁמְשֵׁי, חוּץ לַסֵּפֶה. אָמַר רַבִּי: כְּשֶׁהֵינּוּ בָּאֵין אֲנִי וְרַבִּי אֲלֵעֶזֶר בֶּן רַבִּי צְדוּק אֲצֵל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי לְבֵית שְׁעָרִים, וְהֵינּוּ אוֹכְלִים תְּאֲנִים וְעֻנְבִים חוּץ לַסֵּפֶה. וְכֵן הָיָה רַבִּי אֹמֵר: כָּל סֵפֶה שְׁאֵין בָּהּ אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת - פְּסוּלָה. וְחֻכְמִים אֹמְרִים: אֵין מִחְזַקֵּת אֲלֹא רֹאשׁוֹ וְרַבּוֹ בְּלִבָּד - כְּשֶׁרָה. מַעֲשֵׂה בְּאֲנָשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם שֶׁהָיוּ מְשַׁלְּשִׁין מִטּוֹתֵיהֶן בְּחַלּוֹנוֹת שֶׁגְּבוּהֵין עֲשָׂרָה, וּמְסַכְכִין עַל גְּבֵיהֶם וְיֹשְׁבֵי תַחְתֵּיהֶן, פְּסָל הַיּוֹצֵא חוּץ לַסֵּפֶה - נִדוֹן כְּסֵפֶה.

ג. שׁוּמְרֵי הָעִיר בְּיוֹם - פְּטוּרִים מִן הַסֵּפֶה בְּיוֹם, וְחִיבִין בְּלֵילָה. שׁוּמְרֵי הָעִיר בְּלֵילָה - פְּטוּרִין מִן הַסֵּפֶה בְּלֵילָה, וְחִיבִין בְּיוֹם. שׁוּמְרֵי הָעִיר בֵּין בְּיוֹם בֵּין בְּלֵילָה - פְּטוּרִין מִן הַסֵּפֶה בֵּין בְּיוֹם בֵּין בְּלֵילָה. הוֹלְכֵי דְרָכִים - פְּטוּרִין בְּיוֹם וְחִיבִין בְּלֵילָה. שׁוּמְרֵי גִנוֹת וּפְרָדְסִין - פְּטוּרִים בֵּין בְּיוֹם וּבֵין בְּלֵילָה. אוֹכְלֵין אֲכִילַת עֵרָא חוּץ לַסֵּפֶה, וְאֵין יֹשְׁבֵי שֵׁינַת עֵרָא חוּץ לַסֵּפֶה. אָמַר רַבִּי: כְּשֶׁהֵינּוּ בָּאֵין, אֲנִי וְרַבִּי אֲלֵעֶזֶר בְּרַבִּי צְדוּק, אֲצֵל רַבִּי יוֹחָנָן לְבֵית שְׁעָרִים, וְהֵינּוּ אוֹכְלִים תְּאֲנִים וְעֻנְבִים חוּץ לַסֵּפֶה, וְכֵן הָיָה רַבִּי אֹמֵר: כָּל סֵפֶה שְׁאֵין בָּהּ אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת - פְּסוּלָה. וְחֻכְמִים אֹמְרִים: אֵין מִחְזַקֵּת

אֲלֹא רֹאשׁוֹ וְרַבּוֹ בְּלִבָּד - כְּשֶׁרָה. מַעֲשֵׂה בְּאֲנָשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם שֶׁהָיוּ מְשַׁלְּשִׁין מִטּוֹתֵיהֶן בְּחַלּוֹנוֹת שֶׁגְּבוּהֵין עֲשָׂרָה, וּמְסַכְכִין עַל גְּבֵיהֶם, וְיֹשְׁבֵי תַחְתֵּיהֶם.

ד. אָמַר רַבִּי אֲלֵעֶזֶר בְּרַבִּי צְדוּק: כְּשֶׁהֵייתִי לְמַד תּוֹרָה אֲצֵל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן הַחֹרְנִי, רְאִיתִי, שֶׁהָיָה אוֹכֵל פַּת חֲרֻבָה בְּמִלַּח בְּשְׁנֵי בַצְרַת, בְּאֵתִי וְהוֹדַעְתִּי אֶת אָבָא, אָמַר לִי: לָךְ וְאָמַר לוֹ, חֲבִית נְקוּבָה הֵיטָה אֲלֹא שֶׁסְּתַמּוּהָ שְׁמָרִים, וְאִף עַל פִּי שֶׁתְּלַמֵּד בֵּית שְׁמַאי הִיָּה - כָּל מַעֲשָׂיו לֹא עָשָׂה אֲלֹא כְּדַבְּרֵי בֵית הַלֵּל, לְעוֹלָם הִלְכָה כְּבֵית הַלֵּל, וְהוֹרְצָה לְעִשׂוֹת כְּדַבְּרֵי בֵית שְׁמַאי - עוֹשָׂה, מְקוּלֵי בֵית שְׁמַאי וּמְקוּלֵי בֵית הַלֵּל - רְשַׁע. מְחוּמְרֵי בֵית שְׁמַאי וּמְחוּמְרֵי בֵית הַלֵּל - עֲלֵיו הַכְּתוּב אֹמֵר (קֹהֶלֶת ב, יד): "הַכְּסִיל בַּחֲשֹׁךְ הוֹלֵךְ", אֲלֹא כְּדַבְּרֵי בֵית שְׁמַאי, כְּקוּלֵיהֶן וּכְחוּמֵיהֶן, אוֹ כְּדַבְּרֵי בֵית הַלֵּל כְּקוּלֵיהֶן וּכְחוּמֵיהֶן.

ה. הָיָה אוֹכֵל בַּסֵּפֶה וַיִּרְדּוּ עֲלָיו גְּשָׁמִים, וְהֵלֵךְ לוֹ, אִף עַל פִּי שֶׁפָּסְקוּ הַגְּשָׁמִים - אֵין מְחִיבִין אוֹתוֹ לְחַזֵּר עַד שֶׁיִּגְמַר סַעֲדָתוֹ. הָיָה יֵשֵׁן בַּסֵּפֶה וַיִּרְדּוּ עֲלָיו גְּשָׁמִים, וְהֵלֵךְ לוֹ - אֵין מְחִיבִין אוֹתוֹ לְחַזֵּר עַד שֶׁיֵּאֹר.

ו. מִפְּנֵי אַרְבָּעָה דְּבָרִים מְאֹרוֹת לֹקִין: מִפְּנֵי כּוֹתְבֵי פְּלִסְתֵּר, וּמַעֲיָדֵי עֲדוֹת שְׁקֵר, וּמִפְּנֵי מְגִדְלֵי בְּהֵמָה דְּקָה בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וּמִפְּנֵי קוֹצְצֵי אֵילָנוֹת טוֹבוֹת. וּמִפְּנֵי אַרְבָּעָה דְּבָרִים נִכְסֵי בְּעַלֵי בְּתִים יִשְׂרָאֵל נִמְסְרִין לְמַלְכוֹת: מִפְּנֵי כּוֹבְשֵׁי שְׁטָרוֹת פְּרוּעִין, וּמִפְּנֵי מְלוֹי בְּרַבִּית, וּמִפְּנֵי שְׁפוֹסְקִין צְדָקָה בְּרַבִּים וְאֵין נוֹחָנִין, וּמִפְּנֵי שֶׁפָּסַק לְמַחֹת וְאֵין מִמְחִין.

ז. בְּזִמְן שֶׁמְאֹרוֹת לֹקִין - סִימָן רַע לְעוֹלָם. מְשַׁל לְמַלְךְ בְּשׂוֹר וְדָם שֶׁבָּנָה פְּלִטְרִין וְשִׁכְלָלָם, וְהִתְקִין סַעוּדָה לְעַבְדָּיו, וְהִנִּיחַ פָּנָס לְפָנֵיהֶם. כְּעַס עֲלֵיהֶן, וְאָמַר לְעַבְדָּו: טוֹל הַנֵּר מִפְּנֵיהֶן, וְנִמְצְאוּ בְּלֵן יוֹשְׁבִין בַּחֲשֵׁכָה. הָיָה רַבִּי מְאִיר אֹמֵר: בְּזִמְן שֶׁמְאֹרוֹת לֹקִין - סִימָן רַע לְשׁוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי שֶׁמְלַמְדִין בְּמַכּוֹת. מְשַׁל

- כשרין. אמר רבי יהודה: מעשה באנשי כרפין שהיו מורישין לולביהן לבני בניהן בשעת הדחק. אמרו לו: משם ראיה? אין שעת הדחק ראיה.

יא. לולב, בין אגוד בין שאינו אגוד - כשר. רבי יהודה אומר: אגוד - כשר, ושאינו אגוד - פסול. לא יאגדנו ביום טוב, אבל נוטל הימנו שרביט ואוגדו. אין אוגדין את הלולב אלא במינו; דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר: אפלו בחוט במשיחה. אמר רבי מאיר: מעשה ביקירי ירושלים, שהיו אוגדין את לולביהן בגימוניות של זהב. אמרו לו: הם במינו היו אוגדין אותו במינו, מלמטה.

יב. אמר רבי אליעזר בן רבי צדוק: כך היה מנהגן של אנשי ירושלים - אדם יוצא מביתו ולולבו בידו, קורא קריאת שמע ומתפלל ולולבו בידו, קורא בתורה ונושא את כפיו, מניחו על גבי קרקע. הולך לבקר חולים ולנחם אבלים - לולבו בידו. נכנס לבית המדרש - משגר לולב ביד בנו, וביד עבדו, וביד שלוחו.

יג. אין אדם יוצא ידי חובתו ביום הראשון של חג ללולבו של חברו אלא אם כן נתנו לו במתנה. ומעשה ברבן גמליאל, ורבי יהושע, ורבי אלעזר בן עזריה, ורבי עקיבא, שהיו באין בספינה, ולא היה לולב אלא לרבן גמליאל בלבד, שלקחו באף זה. נטלו רבן גמליאל ויצא בו, ונתנו לרבי יהושע במתנה. נטלו רבי יהודה ויצא בו, ונתנו לרבי אלעזר בן עזריה במתנה. נטלו רבי אלעזר בן עזריה ויצא בו, ונתנו לרבי עקיבא ויצא בו, והחזירו לרבן גמליאל.

מסכת סכה פרק שלישי

א. לולב דוחה את השבת בתחלתו וערבה בסופו. פעם אחת חל שביעי של ערבה בשבת, והביאו מרביות של ערבה מערב שבת והניחום בעזרה, והכירו בהם ביתוסין,

לסופר שנגנס לבית הספר, ואמר: הביאו לי רצועה! מי הוא דואג? מי שלמוד להיות לוקה. בזמן שהחמה לוקה - סימן רע לעכו"ם, לבנה לוקה - סימן רע לשונאיהם של ישראל, שהעכו"ם מונין לחמה וישראל מונין ללבנה. בזמן שלוקה במזרח - סימן רע ליושבי מזרח. במערב - סימן רע ליושבי מערב. באמצע רקיע - סימן רע לכל העולם כולו, בזמן שנהפכו זיוה כמין דם - פרענות של חרב בא לעולם! לשק - חצי רעב בא לעולם. לזו ולזו - חצי חרב וחצי רעב באין לעולם. בכניסתן - פרענות שוהה לבוא בעולם, ביציאתן - פרענות, ויש אומרים: חלופה הדברים, ואין לה כל אמה ואמה שלוקה שאין אלוה שלה לוקה, שנאמר (שמות יב, יב): "ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים" וגו'; בזמן שישאל עסוקין בתורה - אין דואגין מכל, שנאמר (ירמיה י, ב): "כה אמר ה' אל דרך הגוים אל תלמדו" וגו'.

ח. לולב כפוף, כוויץ, סדוק, עקם, דומה למגל - פסול. חרות - פסול. דומה לחרות - כשר. ערבי נחל, אין לי אלא ערבי נחל, של בעל ושל הרים מנין? תלמוד לומר: "ערבי נחל" מכל מקום, אם כן למה נאמר (ויקרא כג, מ): "ערבי נחל"? פרט לצפצפה.

ט. איזהו ערבה ואיזהו צפצפה? ערבה - קנה שלה אדם, ועלה שלה משוך, ופיה חלק. צפצפה - קנה שלה לבן, ועלה שלה עגול, ופיה דומה למגל, הדס וערבה שנקטמו ראשן, ועלתה בהן תמרות, העולות מתוכן - כשרות, שעור הדס וערבה שלשה טפחים, ולולב ארבעה טפחים. רבי טרפון אומר: באמה של חמשה טפחים.

י. ארבעה מינין הללו, בשם שאין פוחתין מהם, כך אין מוסיפין עליהם, לא מצא אתווג - לא יביא, לא פריש ולא רמז, ולא דבר אחר. היו כמושין - כשרין. ובשין - פסולין. רבי יהודה אומר: אף אם היו יבשין

וּנְטָלוּם, וּכְבָשׁוּם תַּחַת אֲבָנִים. לְמַחֵר, הַפִּירוּ בְּהֵן עַמֵּי הָאָרֶץ, שְׁמָטוּם מִתַּחַת הָאֲבָנִים, וְהִבִּיאוּם הַכֹּהֲנִים וְזָקָפוּם בְּצַדֵי הַמִּזְבֵּחַ, לְפִי שְׂאִין בִּיתוּסִין מוֹדִים שְׁחָבוּט עֲרֵבָה דוּחָה שְׁבֶת.

ב. עֲרֵבָה - הֶלְכָה לְמִשָּׁה מַסִּינִי. אֲבָא שְׂאוּל אוֹמֵר: מִן הַתּוֹרָה, שְׁנַאָמֵר (וַיִּקְרָא כג, מ): "וְעֲרֵבִי נַחֵל" - שְׁתִּים, אַחַת לְלוּלָב וְאַחַת לְמִזְבֵּחַ. רַבִּי אֲלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: כִּף הָיָה אוֹמְרִין: "לֵיהָ וְלֶךְ מִזְבֵּחַ". רַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר מִשׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוֹצֵדֶק: שְׁמוֹנֶה עָשָׂר יָמִים בְּשָׁנָה יַחֲדִי גוֹמֵר בְּהֵן אֶת הַהֵלֶל, וְאֵלוּ הֵן: שְׁמוֹנֶת יָמֵי הַחֶג, וְשְׁמוֹנֶת יָמֵי הַחֲנֻכָּה, וְיוֹם-טוֹב רֵאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, וְיוֹם-טוֹב שֶׁל עֲצֵרָת, וּבַגּוֹלָה עֲשָׂרִים וְאַחַד יוֹם, תִּשְׁעַת יָמֵי הַחֶג, וְשְׁמוֹנֶה יָמֵי הַחֲנֻכָּה, וְשְׁנַיִ יָמִים שֶׁל פֶּסַח, וְשְׁנַיִ יָמִים שֶׁל עֲצֵרָת.

ג. לְמָה נִקְרָא שְׁמוֹ 'שַׁעַר הַיָּמִים'? שְׁבוּ מַכְנִיסִין צְלוּחִית שֶׁל מִים שֶׁל נֶסוּךְ בַּחֶג. רַבִּי אֲלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: בּוֹ "מִים מַפְכִּים" (יְחֻזְקָאֵל מו, ב) - מְלַמֵּד שֶׁמַּפְכִּכִּין וְיוֹצֵאִין כְּמוֹ הַפֶּךְ הַזֶּה, וְעֵתִידִין לְהִיּוֹת יוֹצֵאִין מִתַּחַת מַפְתַּן הַבַּיִת. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (שָׁם מו, ג): "בְּצֵאת הָאִישׁ קָדִים וְקוֹ בִּידוֹ וַיִּמַּד אֶלֶף בְּאַמָּה וַיַּעֲבִרֵנִי בְּמִים מִי אֶפְסָים" - מַכְאֵן שְׁמַתָּר לַעֲבֹר עַד בְּרַפְסִים. "וַיִּמַּד אֶלֶף וַיַּעֲבִרֵנִי בְּמִים מִי מְתָנִים" - מַכְאֵן שְׁמַתָּר לַעֲבֹר עַד מְתָנִים. מַכְאֵן וְאֵילֶף: "וַיִּמַּד אֶלֶף נַחֵל אֲשֶׁר לֹא אוֹכַל לַעֲבֹר". דָּבָר אַחֵר: מִי בְרַפְסִים - שְׁמַתָּרִכִין וְהוֹלְכִין, יְכוּל לֹא יַעֲבִרְנוּ בְּרִגְלֵ אֲבָל יַעֲבִרְנוּ בְּסִיחוֹן? תְּלַמּוּד לּוֹמֵר: "כִּי גָאוּ הַיָּמִים מִי שְׁחוּ", יְכוּל לֹא יַעֲבִרְנוּ בְּסִחוּ אֲבָל יַעֲבִרְנוּ בְּסַפִּינָה קִטְנָה? תְּלַמּוּד לּוֹמֵר: "כִּי גָאוּ הַיָּמִים מִי שְׁחוּ" - מְלָשׁוּט. יְכוּל לֹא יַעֲבִרְנוּ בְּסַפִּינָה קִטְנָה, אֲבָל יַעֲבִרְנוּ בְּסַפִּינָה גְדוֹלָה? תְּלַמּוּד לּוֹמֵר (יִשְׁעִיָּה לָג, כֵּא): "בַּל תֵּלֵךְ בּוֹ אֲנִי שִׁיט". יְכוּל לֹא יַעֲבִרְנוּ בְּסַפִּינָה גְדוֹלָה אֲבָל יַעֲבִרְנוּ בְּבוֹרְנֵי גְדוֹלָה? תְּלַמּוּד לּוֹמֵר: "וְצִי אֲדִיר לֹא יַעֲבִרְנוּ". וְאוֹמֵר (זְכַרְיָה יד, ח): "וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִצְאוּ מִים חַיִּים מִירוּשָׁלַיִם" וְגוֹ'. יְכוּל יִתְעַרְבוּ בָּם

מַעֲיֵנוֹת אַחֲרֵים? תְּלַמּוּד לּוֹמֵר (זְכַרְיָה יג, א): "בַּיּוֹם הַהוּא יְהִיָּה מְקוֹר נִפְתָּח" וְגוֹ' - מְקוֹם אֶחָד - "לְחַטָּאת וּלְגִדָּה". וְלֹאֲן הוֹלְכִין? לֵים הַגְּדוּל, וְלִימָה שֶׁל טְבָרְיָא, וְלִימָה שֶׁל סְדוּם - כְּדִי לְרַפְּאוֹת אֶת מִימָן, שְׁנַאָמֵר (יְחֻזְקָאֵל מו, ח): "וַיִּיאַמֵּר אֵלֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה יוֹצֵאִים אֶל הַגְּלִילָה הַקְּדוּמוֹנָה וַיִּרְדּוּ עַל הָעֲרֵבָה וּבָאוּ הַיָּמָה אֶל הַיָּמָה" וְגוֹ'. הַיָּמִים הָאֵלֶּה יוֹצֵאִים אֶל הַגְּלִילָה הַקְּדוּמוֹנָה - זֶה יָמָה שֶׁל סְדוּם. "וַיִּרְדּוּ עַל הָעֲרֵבָה" - זֶה יָמָה שֶׁל טְבָרְיָא. וּבָאוּ הַיָּמָה אֶל הַיָּמָה הַמוֹצֵאִים וְנִרְפְּאוּ הַיָּמִים - זֶה הַיָּם הַגְּדוּל. וְאוֹמֵר (יְחֻזְקָאֵל מו, ט): "[וְהָיָה] כָּל נֶפֶשׁ חַיָּה אֲשֶׁר יִשְׂרָף אֶל כָּל אֲשֶׁר יָבוֹא שָׁם נַחֲלִים יִחְיֶה וְהָיָה הַדָּגָה רַבָּה מְאֹד כִּי בָאוּ שָׁמָּה הַיָּמִים הָאֵלֶּה וְנִרְפְּאוּ וְחַי כָּל אֲשֶׁר יָבוֹא שָׁמָּה הַנַּחֵל". וְאוֹמֵר (שָׁם, שָׁם יא): "וְהָיָה וְעָמְדוּ עֲלֵיו דְּגָגִים". וְאוֹמֵר: "בְּצֵאתוֹ וּגְבָאִיר" וְגוֹ'. וְאוֹמֵר (שָׁם, שָׁם יא): "וְעַל הַנַּחֵל יַעֲלֶה עַל שְׁפָתוֹ" וְגוֹ' - מְלַמֵּד שֶׁכָּל מִימֵי בְּרֵאשִׁית עֵתִידִין לְהִיּוֹת יוֹצֵאִין כְּמַפֵּי הַפֶּךְ הַזֶּה. וְכִף הָיָה הַבָּאָר שֶׁהָיָה עִם יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבָּר דוּמָה, לְסַלֵּעַ מְלֹא נִקְבִים כְּכַבְרָה, מְפַרְפֶּרֶת וְעוֹלָה כְּמַפֵּי הַפֶּךְ הַזֶּה, עוֹלָה עֲמֵהָן לְהָרִים וַיִּוֹרְדַת עֲמֵהָן לְגַאֲיוֹת, מְקוֹם שִׁישְׂרָאֵל שׁוֹרִין - הוּא שׁוֹרָה כְּנִגְדָן, בְּמְקוֹם גְּבוּהָה כְּנִגְדָן פְּתָחוֹ שֶׁל אֵהֶל מוֹעֵד, נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל בְּאִין וְסוֹכְבִין אוֹתָהּ בְּמַקְלוֹתֶיהֶן, וְאוֹמְרִים עֲלֶיהָ אֶת הַשִּׁירָה (בְּמַדְבָּר כֵּא, יז): "עַלִי בָּאָר עֲנוּ לָהּ, עַלִי בָּאָר". וְהַיָּמִים מְבַעֲבְעִין וְעוֹלִין כְּעַמּוּד לְמַעְלָה, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מוֹשֵׁף בְּמַקְלוֹ, אִישׁ לְשִׁכְטוֹ וְאִישׁ לְמִשְׁפַּחְתּוֹ, שְׁנַאָמֵר (בְּמַדְבָּר כֵּא, יח): "בָּאָר חֲפְרִיָּה שְׂרִים" וְגוֹ'. וְגַם הִיא סוֹכְבַת אֶת כָּל מַחְנֶה יִשְׂרָאֵל, וּמִשְׁקָה אֶת כָּל הַיְשִׁימוֹן, שְׁנַאָמֵר (בְּמַדְבָּר כֵּא, כ): "וְנִשְׁקָפָה עַל פְּנֵי הַיְשִׁימוֹן" וְהִיא נַעֲשֶׂה נַחֲלִים, שְׁנַאָמֵר (תְּהִלִּים עח, כ): "וְנַחֲלִים יִשְׁטֹפוּ". הֵן יוֹשְׁבִין בְּאִיסְפַּקְאוֹת, וּבְכֵאֵין זֶה אֲצֵל זֶה, שְׁנַאָמֵר (תְּהִלִּים קה, מא): "הֶלְכּוּ בְּצִיּוֹת נְהַר". הַעוֹלָה דְּרָךְ יִמִּין - עוֹלָה דְּרָךְ יִמִּין. הַעוֹלָה דְּרָךְ שְׂמָאל - עוֹלָה דְּרָךְ שְׂמָאל. כֵּן הַעֲמוּד שֶׁל מִים - מְתַמְצֵין אֵלָיו

והוא נעשית נחל גדול, והולכין לים הגדול, ומביאין מהן כל חמדת העולם, שנאמר (דברים ב, ז): "זוה ארבעים שנה ה' אלהיך עמך לא חסרת דבר".

ד. שני ספלים של כסף היו בראש המזבח: אחד של מים ואחד של יין, מזרחי של יין מערבי של מים, ודרך הרגילה של יין למזרחו, ערה של מים בתוך של יין, או של יין בתוך של מים - יצא. רבי יהודה אומר: של סיד היו, אלא שמשחרין מפני היין, ומנקבין כמין שני חוטמין דקין, שבהן יורדין לשיתין ונבלעין בתוכו, שנאמר (במדבר כח, ז): "בקדש הסף נסך" - שעשה לו מקום שיבלע בקדשה. רבי יוסי אומר: שיתין מחוללין יורדין עד התהום, ונכראו מששת ימי בראשית, ועליהן כרה דוד ששה עשר אלף אמה, שנאמר (ישעיה ה, א-ב): **אשירה נא לידי שירת דודי לכרמו וגו', ויעזקהו ויסקלהו כו', ויבן מגדל בתוכו - זה היכל. יקב חצב בו - זה מזבח. וגם יקב -** אלו השיתין. רבי אלעזר בן רבי צדוק אומר: לול קטן היה בין כבש ולמזבח, במערכו של כבש. אחת לשבעים שנה - פרחי כהונה יורדין לשם ומלקטין משם יין קרוש, שדומה לעגולי דבלה, ובאין ושורפין אותו בקדשה, שנאמר (במדבר כח, ז): "בקדש הסף נסך שכר לה"; כשם שנסוכו בקדשה - כך שרפתו בקדשה.

ה. מאימתי מנסכין אותן עם איברי התמיד? מעשה בצדוקי אחד שנסך על גבי רגליו, ורגמיהו כל העם באתרוגיהן, ואותו היום נפגמה קרן המזבח, ובטלה עבודה, והביאו בול של מלח וסתמיהו, לא מפני שהכשר לעבודה, אלא מפני שלא יראה מזבח פגום, שכל מזבח, שאין לו, לא כבש, ולא יסוד, ולא רבוע - פסול. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: אף הסוכב.

ו. נסוך המים - כל שבעה. רבי יהודה אומר: כל שמנה, אלא שרבי יהודה אומר בלוג היה מנסך כל שמנה. וחכמים אומרים:

שלושה לוגין. נמצאת אומר: המרבה במים - ממעט בימים, והמרבה בימים - ממעט במים.

ז. מי החג - חייבין עליהן: משום לך, יוצא וטמא. לפיכך, אם לנו או שיצאו, או שנטמאו - יוצא לבית השרפה. אבל חבית וצלוחית עצמן - מועלין בהן, מפני שגופן הקדש. רבי מאיר אומר משום רבי עקיבא: מפני מה אמרה תורה הביאו עמר בפסח? מפני שהפסח זמן תבואה היא. אמר הקדוש ברוך הוא: 'הקריבו לפני עמר בפסח, כדי שתתברך לכם תבואה שבשדות'. ומפני מה אמרה תורה: 'הביאו שתי הלחם בעצרת'? מפני שעצרת זמן פרות האילן הוא. אמר הקדוש ברוך הוא: 'הקריבו לפני שתי הלחם בעצרת, כדי שיתברכו לכם פרות האילן'. ומפני מה אמרה תורה: 'נסכו מים לפניי בחג? כדי שיתברכו לכם גשמי שנה'. ואומר (זכריה יד, יז-יח): **והיה אשר לא יעלה מאת משפחות הארץ אל ירושלם להשתפחות למלך ה' צבאות ולא עליהם יהיה הגשם; ואם משפחת מצרים לא תעלה ולא באה ולא עליהם.**

מסכת סכה פרק רביעי

א. בראשונה היו נשים מבפנים ואנשים מבחוץ, והיו באין לידי קלות ראש, התקינו, שיהיו נשים יושבות מבחוץ ואנשים מבפנים, ועשו גזוזטראות בעזרה, כנגד שלש רוחות, ועדין היו באין לידי קלות ראש, התקינו, שיהיו נשים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה.

ב. חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין לפניהם באבוקות, והיו אומרים דברי תשבחות. מה היו אומרים? אשרי מי שלא חטא! וכל מי שחטא - ימחל לו. ויש מהן שהיו אומרים: אשרי ילדותנו שלא בישה את זקנותנו, אלו חסידים ואנשי מעשה. ויש מהן שהיו אומרים: אשרי זקנותנו שפברה על ילדותנו, אלו בעלי תשובה. אלו ואלו אומרים: אשרי מי שלא חטא, ומי שחטא -

ישוב וימחל לו. אמרו עליו על הלל הזקן, כשהיה שמח בשמחת בית השואבה, אמר כן: אם אני כאן - הכל כאן, ואם אין אני כאן - מי כאן? הוא היה אומר: למקום שאני אוהב - שם רגלי מוליכות אותי, אם תבוא לביתי - אני אבא אל ביתך. אם אתה לא תבא אל ביתי - לא אבוא אל ביתך. הלל הזקן אומר: למקום שליבי אוהב - לשם רגלי מוליכות אותי. אם אתה תבא לביתי - אני אבא לביתך, אם אתה לא תבא לביתי - אני לא אבא לביתך, שנאמר (שמות כ, כא): "בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתיך".

ג. אמרו עליו על רבי שמעון בן גמליאל, כשהיה שמח בשמחת בית השואבה, היה נוטל שמונה אבוקות של אור, וזורק אותן, ואין נוגעות זו בזו, וכשהוא משתחוה, נועץ שני גודליו בארץ, ושוחה ונושק את הרצפה וזוקף, ואין כל בריה יכולה לעשות כן. אמר רבי עקיבא בן חנניא: כשהיינו שמחים בשמחת בית השואבה - לא ראינו שנה בעינינו, כיצד? שעה ראשונה, תמיד של שחר, משם לתפלה, משם לקרבן מוסף, משם לבית המדרש, משם לאכילה ושתייה, משם לתפלת המנחה, משם לתמיד של בין הערבים, מכאן ואילך לשמחת בית השואבה.

ד. רבי יהודה אומר: כל מי שלא ראָה דיופלוסטין¹ של אלכסנדריא של מצרים - לא ראָה כבודן של ישראל. אמרו: כמין בסילקין² גדולה היה, סטיו לפנים מסטיו, פעמים שהיה בה ששים רבוא על ששים רבוא, כפלים כיוצאי מצרים. והיו בה קתדראות של זהב, כנגד שבעים ואחד זקנים של סנהדרי גדולה, כל אחת ואחת אינה פחותה מעשרים ואחד רבוא כפרי זהב, ובמה של עץ באמצעותה, וחזן הכנסת עומד עליה, והסודרין בידו, וכיון שהגיע

לענות "אמן", הלה מגיף בסודר, וכל העם עונים "אמן". ולא היו יושבין מערבין, אלא זקבים בפני עצמן, וכספים בפני עצמן, ונפחים בפני עצמן, טרסיים בפני עצמן, וגרדיים בפני עצמן, וכשעני נכנס לשם - היה מכיר בעלי אמנותו ונפנה לשם, ומשם פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו.

ה. ולוים בכנורות, ונבלים וכל כלי שיר, מהן אומרים (תהלים קלד, א): "שיר המעלות הנה ברכו" וגו'. ומהן היה שהיו אומרים (שם, שם ב): "שאו ידיכם קדש" וגו'. וכשנפטרין זה מזה, היו אומרים (שם, שם ג): "ברכה ה' מציון וגו', וראה בנים" וגו'. שתי חצוצרות בידם, קרא הגבר, תקעו והריעו ותקעו, הגיעו לשער המים, תקעו והריעו ותקעו. רבי יהודה אומר: אין פחות משבע, ולא יותר על עשרה. שלש לפתיחת שערים. האומר על פתיחתן - אינו אומר על נעילתן. האומר על נעילתן - אינו אומר על פתיחתן. שלש למעלה העשירית. האומר למעלה עשירית - אינו אומר על גבי המזבח, האומר על גבי המזבח - אינו אומר למעלה עשירית.

ו. שלש להבטיל את העם מן המלאכה, כיצד? חזן הכנסת נוטל חצוצרת, ועולה לראש הגג גבוה שבעיר, התחיל לתקוע תקיעה ראשונה, הסמוכין לעיר בטלין. הסמוכין לתחום מתכנסין ובאין לתוך התחום, ולא היו נכנסין מיד, אלא ממתנין עד שיבואו כלן ויתכנסו כלן בבת אחת, ועדין חניות פתוחין ותרסיסין מנחין, התחיל לתקוע תקיעה שנייה, נסתלקו התריסין וננעלו החניות, ועדין חמין על גבי הכיפה וקדרות מנחות על גבי כירה. התחיל לתקוע תקיעה שלישית - סלק המסלק, והטמין המטמין, והדליק המדליק, ושוחה כדרי צלית דג קטן, או כדרי להדביק פת בתנור.

¹ אולם ואכסדרה בפולחן.

² פלטריין.

בחולה, אֶפְלוּ שְׁנַיִם מוֹצִיאִין, וְהִיחִידִים מוֹצִיאִין שְׁתַּיִם, וְאִין מוֹנִין לְהֵן אֵלָא אַחַת.

י. רבי יהודה אומר: לא היה פיס למחטה אלא כהן שזכה בקטרת אומר לזה שעמו: 'זכה עמי במחטה'. יום-טוב אחרון של חג: פיס לעצמו, זמן לעצמו, רגל לעצמו, קרבן לעצמו, שיר לעצמו, ברכה לעצמו, שנאמר (מלכים-א ח, טו): "ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך", יכול לא היה טעונין לינה? תלמוד לומר (דברי הימים-ב ז, י): "וביום עשרים ושלשה לחדש השביעי שלח את העם לאהליהם". הא כיצד? נפטרו מבעוד יום והשכימו והלכו להם.

יא. התמידין, והנדריים, והנדבות, והבכורות, והמעשרות, ומוספי שבת, חטאת הצבור, ועולותיהן, ועולות חובה של יחיד - עבודתן ואכילתן במשמר הקבוע. שתי הלחם - עבודתן ואכילתן בכל המשמרות, מפני שהן באין חובת הרגל. לחם הפנים - עבודתן במשמר הקבוע, ואכילתו בכל המשמרות. כיצד הוא עושה? נותן חצי חלה לכל משמר ומשמר, והן מתחלקין ביניהן. רבי יהודה אומר: המתחלק עומד על הרבד שבאולם, מפריש ומניח, מפריש ומניח, וכל אחד ואחד בא ונוטל חלקו, ולבדלי מומין שבפנה - מוציאין להם חלקם בחוץ, מפני שאין יכולין להכנס בין האולם ולמזבח.

יב. משמר היוצא - מקריב תמיד של שחר ומוספין, הנכנס - מקריב תמיד של בין הערבים. ובזיכין - ארבעה כהנים היו נכנסים, שנים ממשמר זו ושנים ממשמר זו. ולחם הפנים - מפני מה משמר הנכנס חולק בצפון? מפני שקרוב לעבודה! עשרים וארבע טבעות היו שם, כנגד עשרים וארבע משמרות כהונה, עשרים וארבע חלונות היו שם כנגד עשרים וארבע משמרות כהונה.

יג. בלגה - לעולם חולקת בדרום וטבעתה קבועה, וחלונה סתומה, מפני מרים בת בלגה, שהמירה דתה ונשאת לסרדיוט -

ז. שלש להבדיל בין קדש לחול, כיצד? חזן הכנסת נוטל חצוצרת, ועולה לגג גבוה שבציר, נוטל לקרות, מעבירין ממנו תבשיל מעל גבי הפירה, וטומנין לו מיחם, ומדליקין לו את הנר, גמר מלקרות, אֶפְלוּ מיחם בידו - אין טומנו, אלא מניחו על הארץ. אמר רבי יוסי בן רבי חנינא: שמעתי, שאם בא להדליק אחר שש תקיעות - מדליק, שהרי נתנו חכמים שעור לחזן בית הכנסת להוליך שופרו לביתו. אמר לו: אם כן, נתת דבריך לשעורין! אלא מקום צנוע יש לו לחזן בית הכנסת בראש הגג, ששם מניח שופרו, לפי שאין מטלטלין לא את השופרות ולא את החצוצרות.

ח. יום-טוב שחל להיות בערב שבת - תוקעין ולא מבדילין, מוציא שבת - מבדילין ולא תוקעין, יום הכפורים שחל להיות ערב שבת - לא היו תוקעין. ובמוצאי שבת - לא היו מבדילין, כיצד תוקעין? תוקע פשוטה ואינו מריע, החליל דוחה את השבת בתחלתו; דברי רבי יוסי ברבי יהודה. וחכמים אומרים אף יום-טוב אינו דוחה.

ט. כל המשמרות שונות ומשלשות בפרים, חוץ משתיים אחרונות, ששונות ולא משלשות. רבי אלעזר בן פרטא ורבי אליעזר בן יעקב אמרו: לא היה פיס לחלבי שעיר, אלא מי שמעלה אברי הכבש הוא מעלה את חלבי שעיר. אבא יוסי בן חנן אומר: לא היה פיס אלא לראשי משמרות, ושאר כל משמרות חוזרות חלילה. רבי אליעזר בן אנטיגנוס אומר: לא היה פיס אלא ליום-טוב הראשון של חג בלבד, ושאר כל ימי החג חוזרות חלילה. כיצד מפסין? נכנסין ללשפת הגזית, וכמין בסילקי גדולה היתה, פיס במזרחה, וזקן יושב במערבה, והכהנים מוקפין ועומדין כמין כוליא, והממנה בא ונוטל מצנפת מראשו של אחד מהם, ויודעין שממנו פיס מתחיל. ולא היו מוציאין שתיים שתיים, אלא אחד אחד בלבד, במה דברים אמורים? בבריא, אבל

שְׁהִיִּקוּ בְיוֹם-טוֹב - אִין מְכַסִּין בוּ בְיוֹם-טוֹב, לְפִי שְׂאִינוּ מִן הַמוֹכֵן. הִיָּה לוֹ עֶפֶר בַּתּוֹךְ בֵּיתוֹ לְהִטִּיחַ בוּ גִגּוּ, סִיד לְסוּד בוּ בֵּיתוֹ - אִין מְכַסִּין בוּ.

ד. רבי יוסי אומר: כוי אין שוחטין אותו ביום-טוב מפני שהוא ספק, ואם שחטו - אין מכסין את דמו, מקל וחמר ממילה. אמר רבי יוסי: ומה מילה שוּדָאָה דוחה שבת, אין ספקה דוחה את יום-טוב, כסוי הדם שאין ודאו דוחה שבת - אינו דין שאין ספקה דוחה את יום-טוב? אמרו לו: תקיעת שופר שבגבולין תוכיח! שאין ודאָה דוחה שבת, אפלו הכי ספקן דוחה את יום-טוב, הן יוכיחו לכסוי הדם, שאף על פי שאין ודאו דוחה את השבת - שיהא ספקו דוחה את יום-טוב. השיב רבי אליעזר בנו של רבי אלעזר הקפּר ברבי תשובה: מה למילה, שכן אינה נוהגת בלילי ימים טובים, תאמר בכסוי שנוהג בלילי יום-טוב? אמר רבי אבא: זה אחד מן הדברים שאמר רבי חייא - אין לי עליהם תשובה, והשיב רבי אלעזר הקפּר ברבי תשובה.

ה. אמר רבי שמעון בן אלעזר: מודים בית שמאי ובית הלל שמוליכין את הסלם משוכך לשוכך, לא נחלקו, אלא להחזיר, שבית שמאי אומרים: אין מחזירין, ובית הלל אומרים: אף מחזירין. רבי יהודה אומר, עזריה אומר: מטלטלין את הסלם. כמה דברים אמורים? בסלם של שוכך, אבל בסלם של עליה - דברי הכל אסור לטלטל, אפלו בעליה. רבי דוסא אומר: מטהו מחלון לחלון. אחרים אומרים משום רבי דוסא: אף מדדין בו.

ו. רבי שמעון אומר: בית שמאי אומרים: לא יטול אדם גזל עד שיקשר. ובית הלל אומרים: עד שינענע, והמקשרין והמנוענעין, בבורות ובבתיים ובשחיין ובמערות - מתרין. ובאילנות - אסורים, משום שמא יעלה ויתלש. והמקשרין והמנוענעין, בכל מקום - אסורין משום גזל.

אחד ממלכי נכרים, וכשנכנסו נכרים להיכל, היתה מבועטת על גבי המזבח ואמרה: לוקיס! לוקיס! אתה החרבת ממנום של ישראל, ולא עמדת להם בעת צרתם. ויש אומרים: משמרתו שוהה לבוא, ונכנס ישבב אחיו עמו, ושמש תחתיו, אף על פי ששכני רעים לא נשתכרו, שכני בלגה נשתכרו! והלכך, לעולם חולקת בדרום וישבב אחריו בצפון.

מִסֶּכֶת יוֹם-טוֹב (בִּיצָה) פֶּרֶק רֵאשׁוֹן

א. ביצה שנולדה ביום-טוב, אחרים אומרים משום רבי אליעזר: תאכל היא ואמה. נולדה בשבת - תאכל ביום-טוב, נולדה ביום-טוב - תאכל בשבת. רבי יהודה אומר משום רבי אליעזר: עדין היא מחלקת, שבית שמאי אומרים: תאכל, ובית הלל אומרים: לא תאכל. כשם שאסורה לאכל - כך אסורה לטלטל, וספקה אסורה. וכשם שספקה אסורה - כך כל ספק מוכן אסור. נתערבו במאה - פלן אסורות. אפרוח שנוולד ביום-טוב - מתר. עגל שנוולד ביום-טוב - מתר. זה מוכן אגב אמו, וזה מתיר עצמו בקדרה. אפרוח שנוולד ביום-טוב - מתר לשחטו ביום-טוב, מפני שהוא מתיר את עצמו.

ב. השוחט את התרנגולת, ומצא בה ביצים גמורות - הרי אלו מתרות לאכלן ביום-טוב. ביצה שיצאה רבה מערב יום-טוב - מתרת לאכלה ביום-טוב. נולדה בשבת - תאכל ביום-טוב, ביום-טוב - תאכל בשבת. רבי יהודה אומר בשם רבי אליעזר: עדין מחלקת במקומה, כשם שאסורה לאכל - כך אסורה לטלטל, כשם שספקה אסור - כך ספק מוכן אסור, נתערכה במאה - כלם אסורות.

ג. בית שמאי אומרים: שאור בכזית וחמץ בככותבת. ובית הלל אומרים: זה וזה בכזית. איזהו שאור? המתחמץ את אחרים. איזהו חמץ? המתחמץ מאחרים. מאימתי קרוי שאור? משיפסל מאכילת כלב. אפר

שְׁמַאי דְּנִינִי: חֵלָה וּמִתְנַתּוּת מִתְּנָה לְכַהֵן, וְהִתְרוּמָה מִתְּנָה לְכַהֵן, כְּשֵׁם שְׁאִין מוֹלִיכִין אֶת הַתְּרוּמָה - כִּף אֵין מוֹלִיכִין אֶת הַמִּתְנַתּוּת. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הַלֵּל: לֹא! אִם אָמַרְתֶּם בְּתִרוּמָה שְׁאִינוּ זָכָאֵי בְּהֶרְמַתָּה, תֹּאמְרוּ בְּמִתְנַתּוּת שְׁזָכָאֵי בְּהֶרְמַתָּה? אָמַר רַבִּי יוֹסִי: לֹא נַחְלְקוּ בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל עַל הַמִּתְנַתּוּת שְׁמוֹלִיכִין, לֹא נַחְלְקוּ אֱלָא עַל הַתְּרוּמָה, שְׁבִית שְׁמַאי אוֹמְרִים: אֵין מוֹלִיכִין, וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: מוֹלִיכִין. וְכִף הָיָה בֵּית הַלֵּל דְּנִינִי: חֵלָה וּמִתְנַתּוּת מִתְּנָה לְכַהֵן, וְהִתְרוּמָה מִתְּנָה לְכַהֵן, כְּשֵׁם שְׁמוֹלִיכִין אֶת הַמִּתְנַתּוּת - כִּף מוֹלִיכִין אֶת הַתְּרוּמָה, אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שְׁמַאי: לֹא! אִם אָמַרְתֶּם בְּמִתְנַתּוּת שְׁזָכָאֵי אֲנִי בְּהֶרְמַתָּה, תֹּאמְרוּ בְּתִרוּמָה שְׁאִינוּ זָכָאֵי בְּהֶרְמַתָּה? אַחֲרֵים אוֹמְרִים: לֹא נַחְלְקוּ בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל עַל הַתְּרוּמָה שְׁאִין מוֹלִיכִין, לֹא נַחְלְקוּ אֱלָא עַל הַמִּתְנַתּוּת, שְׁבִית שְׁמַאי אוֹמְרִים: אֵין מוֹלִיכִין, וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: מוֹלִיכִין.

יא. הֵלֵךְ עִסָּה בְּיוֹם-טוֹב, בֵּין טַמְאָה בֵּין טְהוֹרָה - מִתֵּר לְטַלְטְלָהּ, וּמִתֵּר לְהַפְרִישׁ מִמֶּנָּה חֵלָה. לְשָׁה מְעַרְב יוֹם-טוֹב, וְשָׁכַח וְלֹא הַפְרִישׁ מִמֶּנָּה חֵלָה - אָסוּר לְטַלְטְלָהּ, וְאָסוּר לְהַפְרִישׁ מִמֶּנָּה חֵלָה.

יב. אָמַר רַבִּי מֵאִיר: מוֹדִים בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל, שֶׁהַתְּבַלִּין נְדוּכִין בְּמִדוּךְ שֶׁל עֵץ וּמִלַּח עִמְהוֹן, עַל מַה נַּחְלְקוּ? עַל הַמִּלַּח בְּפָנֵי עִצְמוֹ, שְׁבִית שְׁמַאי אוֹמְרִים: בְּפָךְ וּבְעֵץ פְּרוּר לְצֵלִי, וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: לְכָל דָּבָר. וְהַפְּלִילִין - הֵרִי הֵן כְּתַבְלִין. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: מוֹלִיכִין תְּבַלִּין וּמִדוּךְ אֵצֶל מִדּוּכָה, וְלֹא מִדּוּכָה אֵצֶלֶן. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: מוֹלִיכִין זֶה אֵצֶל זֶה, וְזֶה אֵצֶל זֶה, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין.

יג. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: מוֹלִיכִין סַכִּין וְטַבַּח אֵצֶל בְּהֵמָה, וְלֹא בְּהֵמָה אֵצֶלוֹ. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: מוֹלִיכִין זֶה אֵצֶל זֶה, וְזֶה אֵצֶל זֶה

ז. זְמַן בְּתוֹךְ הַקֵּץ וּמִצָּא לְפָנֶיהָ - אָסוּרִין. עַל פִּתְחָה - מִתְרִין. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר: מוֹדִים בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל, עַל שֶׁהַזְּמִינִן בְּתוֹךְ הַקֵּץ וּמִצָּא לְפָנֵי הַקֵּץ שֶׁהֵן אָסוּרִין. בְּמַה דְּבָרִים אָמְרִים? בְּיוֹנֵי שׁוּבָךְ וְיוֹנֵי עֲלִיָּה, וְצִפְרִים שֶׁקָּנְנוּ בְּטַפְיָחִים וּבְבִירָה, אֲכָל אֲזוּזִין, וְתַרְגּוּלוּזִין, וְיוֹנֵי הֶרְדְּסִיאוֹת, וְחִיָּה שֶׁקָּנְנָה בְּפֶרֶדֶס - מִתְרִין וְאֵין צְרִיכִין זְמוּן, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בְּרִשׁוֹת אָדָם. וְצִפּוֹר דְּרוֹר - צְרִיכָה לְקַשֵּׁר בְּכַנְפֶיהָ שְׁלֹא תַחְלִיף בְּאֵמָה. וְשׁוּרִים, שְׁאֵם קָצֵב עָלָיו בְּשׂוֹר - שְׁאָסוּר לְטַלְטְלוֹ. וְשׁוּזִין, שְׁאִין מוֹלְחִין עָלָיו בְּשׂוֹר בְּיוֹם-טוֹב, אֲבָל מוֹלְחִין עָלָיו בְּשׂוֹר לְצֵלִי. וְחִיָּה שֶׁקָּנְנָה בְּפֶרֶדֶס - צְרִיכָה זְמוּן, מִפְּנֵי שְׁאִינָה בְּרִשׁוֹת אָדָם.

ח. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר: מוֹדִים בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל, שֶׁמְסַלְקִין אֶת הַתְּרִיסִין בְּיוֹם-טוֹב. לֹא נַחְלְקוּ, אֱלָא לְהַחְזִיר, שְׁבִית שְׁמַאי אוֹמְרִים: אֵין מַחְזִירִין, וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: מַחְזִירִין; בְּמַה דְּבָרִים אָמְרוּרִים? בְּשִׁישׁ לָהֶם צִיר, אֲבָל אֵין לָהֶם צִיר, דְּבָרֵי הַכֵּל: מִתֵּר. דִּלְת שִׁישׁ לָהּ צִיר - פּוֹתַחִין וְנוֹעֲלִים בָּהּ בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין צְרִיךְ לומר בְּשַׁבָּת.

ט. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: מוֹדִים בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל, שְׁמוֹלִיכִין כָּלִים מְלֵאִים לְצִרְךָ, וְרִיקָנִין לְמִלְאוֹתָן, עַל מַה נַּחְלְקוּ? עַל רִיקָנִים שְׁלֹא לְצִרְךָ, שְׁבִית שְׁמַאי אוֹסְרִין, וּבֵית הַלֵּל מִתִּירִין. יוֹצֵא אָדָם בְּמִפְתַּח שְׁבָאָצְבָעוֹ לְרִשׁוֹת הַרְבִּים, וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ. דִּלְת שִׁישׁ לָהּ צִיר - פּוֹתַחִין וְנוֹעֲלִין בָּהּ בְּשַׁבָּת, וְאֵין צְרִיךְ לומר בְּיוֹם-טוֹב. נִשְׁבֵּר צִירָה - אֵין פּוֹתַחִין וְאֵין נוֹעֲלִין בָּהּ בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין צְרִיךְ לומר בְּשַׁבָּת.

י. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: לֹא נַחְלְקוּ בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל, עַל מִתְנַתּוּת שְׁמוֹלִיכִין כְּשֶׁהוֹרְמוּ מְעַרְב יוֹם-טוֹב עִם הַמִּתְנַתּוּת שֶׁהוֹרְמוּ בְּיוֹם-טוֹב מֵהַיּוֹם. עַל מַה נַּחְלְקוּ? לְהוֹלִיכֶם בְּפָנֵי עִצְמוֹ, שְׁבִית שְׁמַאי אוֹמְרִים: אֵין מוֹלִיכִין, וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: מוֹלִיכִין. וְכִף הָיָה בֵּית

מאכל עסיסיות. פול, מפני שהן מאכל לדיעות. שעורין, מפני שהן ראויין לבהמה. אין עושין טיסני, ואין כותשין במכתשת ביום-טוב, ואין כותשין את המלח במדוך של עץ, אבל מרסק הוא ביד של סכין ובעץ הפרור ואינו חושש. בית שמאי אומרים: אין מוליכין טבח וסכין אצל בהמה, ולא בהמה אצל טבח וסכין. ובית הלל אומרים: מוליכין זה אצל זה. בית שמאי אומרים: אין מוליכין תבלין ומדוך אצל מדוכה, ולא מדוכה אצל תבלין ומדוך. ובית הלל אומרים: מוליכין זה אצל זה ואין חוששין.

מסכת יום-טוב (ביצה) פרק שני

א. יום-טוב שחל להיות בערב שבת, אין מערבין, לא ערובי תחומין ולא ערובי חצרות. רבי אומר: מערבין ערובי חצרות, אבל לא ערובי תחומין, מפני שאתה אוסרו בדבר האסור לו, ואי אתה אוסרו בדבר המתיר לו. מערבין בפת לשבת, ובתבשיל ליום-טוב. תבשיל שאמרו, אפלו צלי, אפלו כבוש, אפלו שלוק ומבשל, אפלו קוליס האיספנין שנתנו עליו חמין מערב יום-טוב, תחלתו וסופו - אין לו שעור.

ב. העושה תבשיל מערב יום-טוב - הרי זה אופה ומבשל עליו לשבת, ומטמין עליו את החמין, ורשאי לאוכלו מבעוד יום, ורשאי לתנו במתנה. אכלו - רשאי בני חצר לעשות תבשיל, ולאפות ולבשל עליו לשבת, ורשאי לעשות לו שתוף למבוי. הרי ששכח ולא ערב, אחרים שערכו מתרים לעשות לו, הוא עצמו ששכח ולא ערב - מתיר למלאות לו חבית של מים, ולהדליק לו את הנר.

ואין חוששין. אין עושין טיסני³, ואין כותשין במכתשת ביום-טוב, ואין כותשין את המלח במדוך של עץ, אבל מרסק הוא ביד של סכין, ובעץ הפרור, ואין חושש. אין מרסקין דבלה וגרוגרות ותרובין לפני הזקנים בשבת, אבל מרסק הוא ביד של סכין ובעץ הפרור ואינו חושש. המולל מלילות מערב שבת - מנפח מיד ליד ואוכל, אבל לא בקנון ובתמחוי. המולל מלילות מערב יום-טוב - למחר מנפח על יד על יד ואוכל, אפלו בקנון, אפילו בתמחוי, אבל לא בטבלא ולא בנפה ולא בכברה כדרך שעושה בחול. המולל מלילות בשבת - מנפח על יד על יד ואוכל, אבל לא בקנון ולא בתמחוי.

ד. הבורר קטנית ביום-טוב. רבי יהודה אומר: בית שמאי אומרים: אם היו צורות מרבין על האוכלין - בורר את האוכלין, ומניח את הפסלת. ובית הלל אומרים: בורר איזה מהן שירצה. אמר רבי מאיר: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל, שהתבלין נדוכין כדרךן ומלח עמהם במדוך של עץ, לא נחלקו אלא לדוכן בפני עצמן, שבית שמאי אומרים: מלח כפף ובעץ הפרור לצלי אבל לא לקדירה. ובית הלל אומרים: לכל דבר. והפלפלין - הרי הן כתבלין. אמר רבי אלעזר ברבי צדוק: של בית רבן גמליאל היו מביאין דלי מלא עדשים, והיו נצופין עליו מים, ונמצא אכל מלמטה ופסלת מלמעלה. ורבי יהודה מתיר בשחר ואוסר בלכן, מפני שצריך ביצת הגיר⁴. רבי יוסי אוסר בשחר, מפני שצריך לצחצחו.

טו. רבי יוסי אומר: מוליכין מנעל שחור ולא מנעל לבן, מפני שצריך אומן. רבי שמעון אומר: משלחין חטין, מפני שהן

⁴ גיר - מין קרקע המושחר (רש"י ביצה טו ע"א).

³ הינו שכותש את ההפה עד שנהלקת לארבעה, ולפי שבתישה זו היא טרח גדול - אין עושים אותה ביום-טוב אפלו במכתשת קטנה.

מימיו לטהרו, ומשיקין את המים בכלי אבן לטהרן, אבל לא להטבילין.

ו. כלים שנטמאו באב הטמאה - אין מטבילין אותם ביום-טוב, ואין צריך לומר בשבת. בולד הטמאה - מטבילין אותו בשבת, ואין צריך לומר ביום-טוב. אבל ממלא הוא כוס דלי, כוס וקיתון, לשתות, וחושב עליהן ומטבילין וטובל כדרכו, מטמאה חמורה, ואין צריך לומר מטמאה קלה.

ז. אין משתטפין בחמין שהוחמו ביום-טוב, ואין צריך לומר בשבת, אבל רוחץ הוא פניו ידיו ורגליו בחמין שהוחמו מערב שבת - בשבת, ואין צריך לומר בחמין שהוחמו מערב יום-טוב - ביום-טוב. רבן שמעון בן גמליאל אומר: טרקלין שהסיקה מערב יום-טוב - מטיל בה ביום-טוב. לא הסיקה מערב יום-טוב - לא יטיל בה ביום-טוב. עושין כל צרכי מילה, דברים שאין עושין לה בשבת - עושין לה ביום-טוב. שוחקין לה כמון, וטורפין לה יין ושמן. רבן שמעון בן גמליאל אומר: ובלבד שלא יקרע לה סמרטוטין בתחלה. מרגילין ביום-טוב ואין מרגילין בחול, בככור ובפסולי המקדשין.

ח. של בית רבן גמליאל לא היו זוקפין את המנורה ביום-טוב. ומעשה ברבן גמליאל וזקנים, שהיו מסבין ברומי, ונפלה מנורה בלילי יום-טוב, ועמד רבי עקיבה וזקפה. אומר ליה רבן גמליאל: עקיבה! מה לך, אתה מכניס ראשך בין המחלקת? אומר לו: למדתנו רבנו - "אחרי רבים להטות", אף על פי שאתה אוסר והן מתירין, הלכה כדברי המרבין! רבי יהודה אומר משום רבן גמליאל: מטלטלין את המנורה ביום-טוב, אבל אין זוקפין אותה.

ט. של בית רבן גמליאל היו מכבדין בין המטות. אומר רבי אלעזר בן רבי צדוק:

ג. אומר רבי שמעון בן אלעזר: מודים בית שמאי ובית הלל על שני תבשילין שצריך, על מה נחלקו? על הדג וביצה שעליו, שבית שמאי אומרים: תבשיל אחד. ובית הלל אומרים: שני תבשילין. ומודים, שאם בשל שני מינין בקדרה, או שפרפר ביצה על גבי הדג, או שרסק קפלוטות תחת הדג - שהן שני תבשילין. אין אופן מיום-טוב למוצאי יום-טוב, אבל ממלאה אשה כל הקדרה בשר, אפלו לא תאכל ממנה אלא דבר מעט, וממלא לו מחם מים, אפלו לא שתה הימנו אלא כוס אחד. אבל האופה - אינו אופה אלא כדי צרכו. רבי שמעון בן אלעזר אומר: ממלאה אשה כל התנור פת, מפני שהפת נאפה יפה בזמן שהתנור מלא.

ד. אין עושין, לא לאכילת פותי, ולא לאכילת כלבים ביום-טוב. מעשה בשמעון התמימי, שלא בא בלילי יום-טוב לבית המדרש. בשחרית מצאו רבי יהודה בן בקא. אומר לו: מפני מה לא באתה אמש לבית המדרש? אומר לו מצוה אחת ארע לי ועשיתיו, בלשות של נכרים נכנסה לעיר, והיינו מתיראין שמא יצריבו את בני העיר, עשינו להם עגל, והאכלנום, והשקיננום, ופטרנום לשלום. אומר לו: תמהני עליך אם לא יצא שרךך בהפסדך, שהרי אמרה תורה: "לכם" - ולא לכלבים.

ה. אומר רבי שמעון בן גמליאל: מודים היו בית שמאי ובית הלל, שאין כהן טובל לתרומתו בו ביום. אבל מטבילין מגב לגב ומחבורה לחבורה ביום-טוב. כיצד מגב לגב? הרוצה לעשות גתו על גב בדו, ובדו על גב גתו. כיצד מחבורה לחבורה? רצה שלא לעשות עסתו על גב בדו של חברו - הרי זה מטביל את כליו, אין מטבילין את הכלי על גב מימו לטהרו, ואין משיקין את המים בכלי אבן לטהרן בשבת; דברי רבי. וחקמים אומרים: מטבילין את הכלי על גב

פּוֹתְחִין וְנוֹעְלִין בְּהֵם בַּשַּׁבָּת, וְאִין צְרִיךְ לומר בְּיוֹם-טוֹב.

מִסְכַּת יוֹם-טוֹב (בִּיצָה) פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. בִּיבְרִין שֶׁל חֲזֵה וְעוֹפוֹת וְשֶׁל דָּגִים - אִין צְדִין מֵהֶם בְּיוֹם-טוֹב וְאִין נוֹתְנִין לַפְּנִיחָן מְזוֹנוֹת. אָבֵל צְדִין מֵהֶן מִעֶרֶב יוֹם-טוֹב, וְנוֹתְנִין לַפְּנִיחָם מְזוֹנוֹת. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר: לֹא כָּל הַבִּיבְרִין שְׁוִין. זֶה הַכֹּל: מִחֶסֶר צִידָה - אֶסוּר. שְׁאִין מִחֶסֶר צִידָה - מִתָּר.

ב. שׁוֹחֲטִין מִן הַנְּגָרִין בְּיוֹם-טוֹב, אָבֵל לֹא מִן הַמְּצוּדוֹת, וְלֹא מִן הַמְּכַמּוּרוֹת. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר אָמַר: כָּל שְׁפָרְסוּהוּ מִעֶרֶב יוֹם-טוֹב, וְכֹא וּמְצָאוּ מְקַלְקֵל, בְּיָדוֹעַ שְׁמַעֲרַב יוֹם-טוֹב נְצוּדוֹ, וּמִתָּר. כֹּא וּמְצָאָן כְּמוֹת שֶׁהוּא - הִדְבַּר יָדוֹעַ שְׁבִיוֹם-טוֹב נְצוּדוֹ, אֶסוּרִין.

ג. אוֹתוֹ וּבְנוֹ שֶׁנִּפְלו לְבוּר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר: מַעֲלָה אֶת הָרֵאשׁוֹן עַל מִנַּת לְשַׁחֲטוֹ, וְשׁוֹחֲטוֹ, וְהַשְּׁנִי - עוֹשֶׂה לוֹ פְּרִנְסָה בְּמִקְוָמוֹ, כְּדֵי שְׁלֹא יָמוּת. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר: מַעֲלָה אֶת הָרֵאשׁוֹן עַל מִנַּת לְשַׁחֲטוֹ, וְאִין שׁוֹחֲטוֹ, וּמְעַרִים וּמַעֲלָה אֶת הַשְּׁנִי עַל מִנַּת לְשַׁחֲטוֹ. רְצָה לְשַׁחֲט, רְצָה שְׁלֹא לְשַׁחֲט אֶחָד מֵהֶן - הָרְשׁוֹת בְּיָדוֹ.

ד. בְּכוֹר שֶׁנִּפְּל לְבוּר. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: אִף עַל פִּי שְׁמוּמוֹ נִכָּר מִעֶרֶב יוֹם-טוֹב, וְלֹא הַתִּירוֹ מִמְּחָה - אִין שׁוֹחֲטִין אוֹתוֹ בְּיוֹם-טוֹב, לְפִי שְׁאִינוֹ מִן הַמוֹכֵן. עוֹשִׂין פְּרִנְסָה לְנַחִיל שֶׁל דְּבוּרִים, בְּשִׁבִיל שְׁלֹא יִכְרְחוּ. אָבֵל אִין צְדִין אוֹתָן בַּתְּחִלָּה בְּיוֹם-טוֹב, כִּיצַד? אִין נִמְנִין עַל הַבְּהֵמָה בַּתְּחִלָּה בְּיוֹם-טוֹב. לֹא יֹאמֵר אָדָם לְחִבְרוֹ: "הֲרִינִי עִמָּךְ בְּסֹלַע, הֲרִינִי עִמָּךְ בְּשָׁנִים", אֲלֹא אָמַר לוֹ: "הֲרִינִי עִמָּךְ לְמַחְצָה וְלְשְׁלִישׁ וּלְרִבְעִיעַ". וְחֻכְמִים אָמְרִים: אִין מְשַׁחֲחִין בְּכַף מְאֻזְנִים כָּל עֶקֶר. אָבֵל שׁוֹקֵל בְּיָדוֹ וּמְנִיחָה. וְאִם הִיא טַבָּח

פְּעָמִים הִרְבֵּה אֶכְלָנוּ בְּבֵית רַבֵּן גַּמְלִיאֵל, וְלֹא רָאִינוּ שֶׁהֵן מְכַבְּדִין בֵּין הַמַּטּוֹת! אֲלֹא סְדִינִין הָיוּ פּוֹרְסִין מִעֶרֶב יוֹם-טוֹב, כְּשֹׁאוֹרְחִין בְּאִין וְנִכְנְסִין - מְסַלֵּק אֶת הַסְּדִינִין, וְנִמְצָא הַבֵּית מִתְּכַבֵּד מֵאֲלִיו.

י. שֶׁל בֵּית רַבֵּן גַּמְלִיאֵל הָיוּ מְכַנְּסִין אֶת הַמַּגְמָר בְּמַגּוּפָה. אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר בֶּן רַבִּי צְדוֹק: פְּעָמִים הִרְבֵּה אֶכְלָנוּ בְּבֵית רַבֵּן גַּמְלִיאֵל, וְלֹא רָאִינוּ שֶׁהָיוּ מְכַנְּסִין אֶת הַמַּגְמָר בְּמַגּוּפָה, אֲלֹא עֲרִדְסָאוֹת שֶׁל בְּרוֹזל, הָיוּ מְבִיאִין וּמַעֲשִׂנִין אוֹתָן מִעֶרֶב יוֹם-טוֹב, וּפּוֹקְקִין נְקֻבֵיהֶן, וְכִשְׁאוֹרְחִים נִכְנְסִין - פּוֹתְחִין אֶת נְקֻבֵיהֶם, וְנִמְצָא הַבֵּית מִתְּגַמָּר מֵאֲלִיו. אָמְרוּ לוֹ: אִם כֵּן, אִף בַּשַּׁבָּת מִתָּר לַעֲשׂוֹת כֵּן.

יא. אֵיזְהוּ גְדִי מְקַלֵּס? כָּלוּ צְלִי, רֵאשׁוֹ וְכַרְעִיו וְקַרְבּוֹ, בְּשֶׁל הֵימְנוּ כָּל שֶׁהוּא, שֶׁלֵּק הֵימְנוּ כָּל שֶׁהוּא - אִין זֶה גְדִי מְקַלֵּס. עוֹשִׂין גְדִי מְקַלֵּס בְּיוֹם-טוֹב הָרֵאשׁוֹן, וּבְיוֹם-טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חֵג. עֲגָל מְקַלֵּס בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, אָבֵל לֹא גְדִי מְקַלֵּס. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: תוֹדוּס אִישׁ רוּמִי הִנְהִיג אֶת בְּנֵי רוּמִי לְקַח טְלָאִים בְּלִילֵי פֶּסַחִים, וְלַעֲשׂוֹתָן מְקוּלְסִין. אָמְרוּ לוֹ: אִף הוּא קְרוֹב לְהַאֲכִיל קְדָשִׁים בַּחוּץ, מִפְּנֵי שְׁקוּרִין אוֹתָן 'פֶּסַחִים'.

יב. שֶׁל בֵּית רַבֵּן גַּמְלִיאֵל הָיוּ שׁוֹחֲקִין אֶת הַפְּלִפְלִין בְּרַחֲמִים שְׁלֵהֶן. אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר בַּר צְדוֹק: פְּעַם אַחַת הָיָה אָבֵא מִסַּב לְפָנָי רַבֵּן גַּמְלִיאֵל, וְהִבִּיאוּ לְפָנָיו אֲנָגְרִין וְאַכְסָרוֹן, וְעָלִיחֶן פְּלִפְלִין שְׁחוּקוֹת, וּמִשָּׁף אָבֵא אֶת יָדוֹ מֵהֶן. אָמְרוּ לוֹ: אַל תְּחוּשׁ לָהֶן, מִעֶרֶב יוֹם-טוֹב הֵן שְׁחוּקוֹת! אֵיזְהוּ קְרוּד? אֵלּוֹ קֶטְנִים שְׁעוֹשִׂין חֲבוּרָה. קְרֻצוּף - אֵלּוֹ הֵן גְּדוּלִים שְׁאִין עוֹשִׂין חֲבוּרָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: גּוֹרֵר אָדָם מִטָּה כֶּסֶף וְסִפְסַל וְקִתְדָּרָא אֲצִלוּ בַּשַּׁבָּת, וְאִין צְרִיךְ לומר בְּיוֹם-טוֹב. דְּלַת הַנְּגָרָת וּמַחְצֵלַת הַנְּגָרָה, וְקַנְקְלָא הַנְּגָרָה -

אומן, אל ישקל בידו, מפני שידו כמשקל, אבל חותך בכלי ונותן לזה ולזה.

ה. הולך אדם אצל רועה הרגיל אצלו, ואומר לו: 'תן לי גדי אחד או טלה אחד'. אצל טבח הרגיל אצלו, ואומר לו: 'תן לי כף אחת או ירך אחת'. אצל נחתום הרגיל אצלו, ואומר לו: 'תן לי כפר אחד או גלוסקא אחת'. אצל פטם הרגיל אצלו, ואומר לו: 'תן לי תור אחד או גוזל אחד, או תרנגלת אחת'. אצל חנוני הרגיל אצלו, ואומר לו: 'תן לי עשרים ביצים, או חמשים אגוזים, עשרה אפרסקים, חמשה רמונים ואתרוג אחד, ובלבד שלא יזכור לו שם מקח'. רבי שמעון בן אלעזר אומר: ובלבד שלא יזכור לו שם מנין.

ו. לא יתן אדם לפני בניו ולפני בהמתו, לא במדה ולא במשקל, ולא במנין, אבל קודח בסאה או בתרב, ונותן לפני בהמתו. קודח במניקתו ונותן לפני בניו, ובלבד שלא יתפון לך. אמרו עליו על רבי אלעזר בר צדוק, ועל אבא שאול בן בטנית שהיו חנונים בירושלים כל ימי חייהם, והיו ממלאים מדותיהם מערב יום-טוב, ונותנים ללקוחות ביום-טוב. רבי חנניא בן אנטונינוס אומר: אף בחלו של מועד עושין כן, מפני בטול בית המדרש. וחכמים אומרים: אף בחול עושין כן מפני מצוי המדות. אף הוא כנס שלש מאות גרבי יין מברורי המדות, וחבריו כנסו שלש מאות גרבי שמן ממצוי המדות, והביאו לפני הגזברים בירושלים. אמרו להם: אי אתם זקוקין לך. אמרו להם: אף אנו אין רצוננו בך! אמרו להם: הואיל והחמתם על עצמכם ושל רבים הם - עשו מהם צרכי רבים.

ז. אין נוטלין עצים מן הסקה, אפלו ביום-טוב האחרון של חג. אבל אם אמר: 'לכשארצה אטל' - הרי זה מתר. אין מביאין עצים, לא בחבל, ולא בקפה, ולא במחצלת. אבל מביא במטפחת ובחיקו.

ח. אמר רבי שמעון בן גמליאל: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על המכנסין שבקרפף שבביאין, ועל המפזרין שבשדה שאין מביאין. על מה נחלקו? על המפזרין שבקרפף ועל המכנסין שבשדה, שבית שמאי אומרים: לא יביאו, ובית הלל אומרים: יביאו. אמר רבי נתן: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על מפזרין שבקרפף ועל מכנסין שבשדה שיביאו, על מה נחלקו? על המפזרין שבשדה, שבית שמאי אומרים: לא יביאו, ובית הלל אומרים: יביאו.

ט. המטה והכסא והספסל וקתדרא ועריסה שנתפרקה. וכן קורה שנשברה, וכן סוואר של קורות שנשבר - אין מסיקין מהן ביום-טוב, לפי שאינו מן המוכן. אגוזין ושקדין שאכלן מערב יום-טוב - מסיקין בקליפיהן ביום-טוב. אגוזין ושקדין עצמן - אין מסיקין בהן ביום-טוב, לפי שאינו מן המוכן. מודים חכמים לרבי מאיר, בחותמות שבקרקע, שבשבת מפקפק ומתיר, אבל לא מפקיע ולא חותף. וביום-טוב מפקפק ומתיר, מפקיע וחותף. ושכבכלים מתיר, בשבת מתיר ואין צריך לומר ביום-טוב. קורע אדם את העור שעל פי החבית של יין, ושל מוריס, ובלבד שלא יתפון לעשות יינוק.⁷

י. אין פוחתין לפסין סתומין,⁸ ורפן שמעון בן גמליאל מתיר בלפסין חרניות.⁹ אין

⁷ קערות של החקלאים בני הכפרים שאינם מקפידים שתהיינה חקוקות בקערות שלגו,

⁸ געיו מרוב.

⁹ ביצי מיט שבנד היוצר עשיות בתכנית קערה אבל לא נחקק תוכה.

מכבין את הבקעת לחוס עליה, אם בשביל שלא יעשן הבית, או בשביל שלא תקדיח את התבשיל - מתר. לא יתן אדם אבן על גבי בקעת כדי לשובריה, אבל מכניסה בחור ושוברה, אין עושין פחמין ביום טוב, אפלו לאותו היום. אבל ממתיקין את החרדל בגחלת. אין מנפחים במפות, אבל נופחים בשפופרת. אין עושין את השפוד, ואין מחדדין אותו. אין פוצעין את הקנה לצלות בו מליח, אבל פוצעין את האגוז במטפחת, ואינו חושש שמא יקרע.

יא. התנור והפירים החדשים - הרי הן ככל הכלים ומטלטלין אותן. אבל אין סכין אותן שמן, ואין עושין אותן במטלית, ואין מפגיגין אותן בצונן כדי לחסמן¹⁰, ואם בשביל לאפות בהן - מתר. אין יוציין בכסא, אחד אנשים ואחד נשים, ולא סומא במקלו, ולא רועה בתרמילו ביום טוב. רבי אליעזר בן רבי ישמעאל אומר: אף אין מנהיגין את הבהמה במקל ביום טוב.

יב. רבי אליעזר אומר: נוטל אדם קיסם משלפניו לחצות בו שניו. וחקמים אומרים: לא יטול אלא מאבוס של בהמה. ושיוין, שלא יקטמנו. ואם קטמו לחצוץ בו שניו, ולפתח בו הדלת בשבת, בשוגג - חיב חטאת. במיד ביום טוב - לוקה ארבעים; דברי רבי אליעזר. וחקמים אומרים: אחד זה ואחד זה, אינו אלא משום שבות. רבי אליעזר אומר: מגבב מן החצר ומדליק, שכל מה שבחצר מוכן. ובלבד שלא יעשה

צבורין צבורין. ורבי שמעון מתיר, שכל שבחצר מוכן.

יג. מולגין את הראש ואת הכרעים, ומהבהבין אותן באור, אבל אין טופלין אותם, לא בחרסית, ולא באדמה, ולא בסיד. ואין מספרין את הראש ואת הכרעים. ואין מספרין את הירק בתספרת שלו, אבל מספרין את הקונדס ואת העכביות. ומסיקין ואופין בפורני¹¹, ומחמין חמין באנטיכ¹², ואין מסיקין את הפורני לאפות בו בתחלה.

יד. ששה דברים נאמרו בפתילה, שלשה להחמיר ושלשה להקל. אלו שלשה להחמיר: אין גודלין אותה בתחלה ביום טוב, ואין מהבהבין אותה באור. ואין חותכין אותה לשנים או לשלשה. להקל - שורין אותה בשמן, וממעכין אותה ביד, וחותכין אותה באור, כפי שתי נרות.

מסכת יום טוב (ביצה) פרק רביעי

א. היה אוכל בענבים מערב יום טוב, והותיר והעלץ לגג לעשות מהן צמוקין. בתאנים, והותיר והעלץ לגג לעשות מהן גרוגרות - לא יאכל מהן ביום טוב עד שיזמין מבעוד יום, לפי שאינן מן המוכן. סוכי תאנים¹³ ובהן תאנים, מכבדות תמרים ובהם תמרים, הכניסן לעצים - אין אוכלים מהן ביום טוב. למאכל בהמה - אוכל מהן ביום טוב. ומתחילין באוצר בתחלה, ומשילין פרות דרך ארבה ביום טוב. אין משלשלין אותן דרך חלונות, אבל מורדין אותן דרך סלמות.

¹¹ תנורים שקנו הגדולים ופיהם בצדם, ולא חיישינן לטריקה אם יש לו אורחים רבים ולא סגי ליה בתנור.

¹² כלי גדול ונפיש טריחיה.

¹³ ענפי תאנים קצוצים מן האיילן.

ואוכלים מעליהן כשעודן סתומות, ולכן אין דחיקת האגרוף לתוכה הביצת טיט - תקון מנא. ¹⁰ להפיג את החם שקדם על ידי מים צוננים, שעל ידי זה הם מתקשים ומתחזקים, שהחם מתכנס לתוכו, על ידי הופכו הפך לו מבחין ואינו מתפזר, ואסור משום תקון מנא.

ו. הלוקח בשר מן הטבח מערב יום-טוב - כרגלי הלוקח. וביום-טוב - כרגלי המוכר. השואל חלוק מחברו מערב יום-טוב - כרגלי השואל. ביום-טוב - כרגלי המשאל. שנים ששאלו חלוק אחד בשתפות, אחד לילך בו שחרית לבית המדרש, וזה לילך בו ערבית לבית המשתה - כרגלי המשאל. האשה ששאלה מחברתה תבלין, מים ומלח, מערב יום-טוב - כרגלי השואלת. ביום-טוב - כרגלי המשאלת. נתנה לעסתה הרי אלו כרגלי שתייהן. רבי יהודה פוטר במים, מפני שגבלעין בעסה.

ז. הגחלת כרגלי הבעלים, ושלחבתו בכל מקום. חמשה דברים נאמרו בגחלת (א): גחלת של הקדש - מועלין בה. שלחבת - לא נהנין ולא מועלין בה. (ב): גחלת של עבודת כוכבים - אסורה. ושלחבת - מתרת. (ג): המוציא גחלת לרשות הרבים - חיב. שלחבת - פטור. (ד): המוֹדֵר הַנָּאָה מחברו - אסור בגחלתו, ומתיר בשלחבתו. (ה): מברכין על השלחבת ואין מברכין על הגחלת.

ח. בור של שני שבטים - משלשל וממלא הימנו בשבת. בור שבין שני תחומין - אין ממלאין ממנו בשבת, אלא אם כן עשו לו מחיצה גבוה עשרה טפחים. הנהרות ומעיינות המושכין - הרי הן כרגלי כל אדם.

ט. מי שהיו פרותיו בעיר אחרת, וערכו בני אנשי אותה העיר לבוא אצלו - לא יביאו לו מפרותיו, אלא אם כן היו רגליו מעורבות לשם. ואם יש שם אפוטרופוס - מביאין על פי אפוטרופוס. מי שזמן אצלו אורחים - לא יוליכו בידיהן מנות, אלא אם כן זכה להם אחר במתנותיהן מערב יום-טוב. מה הן מוציאין מבית המשתה? חתיכה וגלוסקמא ומצה מתבלת. רבן שמעון בן גמליאל אומר: מקום שנהגו לחלק אגוזין וקליות - יוליכו בנו ובתו הקטנים. מוליכין עמו לבית האבל ולבית המשתה ולבית השמחה.

ב. ארבע רשיות וארבע מצוות הן, האורג שני חוטין, בין בבגדי קדש בין בבגדי הדיוט. והכותב שתי אותיות, בין בכתבי קדש בין בכתבי הדיוט - בשבת חיב חטאת, וביום-טוב לוקה ארבעים. והאורג חוט אחד, בין בבגדי קדש בין בבגדי הדיוט. והכותב אות אחת, בין בכתבי קדש בין בכתבי הדיוט - בשבת חיב חטאת, ביום-טוב לוקה ארבעים; דברי רבי אליעזר. וחקמים אומרים: בין בשבת ובין יום-טוב - אינו חיב אלא משום שבות.

ג. אלו הן משום שבות: לא עולין באילן, ולא רוכבין על גבי בהמה, ולא שטין על פני המים, ולא מספקין, ולא מטפחין, ולא מרקדין. ואלו הם משום רשות: לא דנין, ולא מקדשין, ולא חולצין, ולא מיבמין. ואלו הן משום מצוה: לא מקדישין, ולא מעריכין, ולא מחרימין, ולא מגביהין תרומה ומעשרות. וכל אלו ביום-טוב אמרו, קל וחמור בשבת! ואין בין יום-טוב לשבת אלא אכל נפש בלבד. וכלן שעשאן ישראל, בין אנוסין, בין שוגגין, בין מזידין, בין מטעין - מה שעשה עשוי, בשבת, ואין צריך לומר ביום-טוב.

ד. הבהמה והכלים - כרגלי הבעלים. המוסר בהמתו לבנו או לרועה - הרי זה כרגליו. כלים המיוחדים לאחד מן האחים שבבית - הרי אלו כרגליו. ושאינן מיוחדים - למקום שפלן הולכין, מהלך. בצפון כרגליו של זה בדרום, בדרום כרגליו של זה בצפון, אם מצעו את התחום - לא יזוז ממקומו.

ה. חמור - כרגלי מחמר, פרה - כרגלי האפר. בהמה - כרגלי הרועה. רבי דוסא אומר: הלוקח בהמה מחברו מערב יום-טוב, אף על פי שלא מסרה לו אלא ביום-טוב - הרי היא כרגלי הלוקח. והמוסר בהמה לרועה מן הרועה, אף על פי שלא הודיע עליה לרועה - הרי היא כרגלי הרועה. הלוקח בהמה מחברו מערב יום-טוב - כרגלי הלוקח. ביום-טוב - כרגלי המוכר.

בְּמָקוֹם שֶׁנֶּהְגוּ, לֹא יִתֵּן אָדָם מִמְּנָתוֹ לְבָנוּ וּלְבָתוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת מִפְּנֵי הַכְּבוֹד.

י. אֵין חֲפִיזִין¹⁴ וְאֵין מִתְגַּדְּדִין בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין שְׂפִיזִין כְּלֵי כֶּסֶף בְּגִרְתִּיקִין¹⁵, וְאֵין מְדִיחִין אֶת הַכֵּלִים בְּנֶתֶר בְּיוֹם-טוֹב, אֲבָל מְדִיחִין אוֹתָן בְּמֶלַח וּבְמֶרְסֵן בַּשַּׁבָּת. וְאֵין צָרִיף לומר בְּיוֹם-טוֹב. אֱלוֹ הֵן מְדַבְּרִיּוֹת: הַיּוֹצְאוֹת בְּפֶסַח וְנִכְנְסוֹת בְּרִבְעֵהָ. בֵּיתוֹת: אֱלוֹ שְׁלָנוּ בְּתוֹךְ הַתְּחוּם. רַבִּי אומר: אֱלוֹ וְאֱלוֹ הַיּוֹצְאוֹת חוּץ לַתְּחוּם, אֵף עַל פִּי שְׁלֹא נִכְנְסוּ לְתוֹךְ הַתְּחוּם אֲלֵא מִשְׁחַשְׁכָּה - מִתֵּר לְשַׁחֲטֵן בְּיוֹם-טוֹב. אֱלוֹ הֵן מְדַבְּרִיּוֹת: הַרוּעוֹת בְּאֶפְרָת לְעוֹלָם.

¹⁵ עֵפֶר שֶׁנֶּגְדֵל בְּחִבִּית שֶׁל יֵינ וְקוֹרִים לוֹ 'אלוּם', וְהוּא עֵפֶר תִּקוּזֵן כְּלֵי כֶּסֶף, וְגוֹרֵר אוֹתוֹ, שֶׁהַכֶּסֶף הוּא רַךְ וְיֵשׁ בְּנֵה מִשּׁוּם מִמֶּחֶק שֶׁהוּא אֵב מְלֹאכָה.

¹⁴ אֵין מִשְׂפָּשְׁפִים אֶת הַגּוֹף בְּכַח בַּשַּׁבָּת וְיוֹם טוֹב.

בשורה טובה ומשמחת!

שוין יעצט
דא צו באקומען
אפגעשיקט יעדע וואך

צו אייער טיר

אויף די פאסט

די שטארק אויפגעכאפטע
וועכנטליכע קונטרסים

עצתו אמונה

הערליכע בריוו, שאלות

ותשובות אין אלע אקטועלע

נושאים אין טאג טעגליכן לעבן.

געשריבן דורכן ראש ישיבה
הרה"ג ר'

יואל רוטה

שליט"א

רופט אדער טעקסט

718•387•2691

קח
הכל
הקודש

אדער שיקט א אימעיל צו subscribe@kerenhadfusa.org

<p>13</p>	<p>ראשון Sunday</p>	<p>יט 19</p>	<p>עלות השחר _____ 6:41 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:10 סו"ז תפלה - מג"א _____ 9:59 שקיעה _____ 4:39 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 5:52 בבלי: נדרים יט • ירושלמי: נדה יג • תוספתא: סכה ב נ"ך: ישעיה מו-מו • רמב"ם: עבדים ה</p>
<p>14</p>	<p>שני Monday</p>	<p>כ 20</p>	<p>עלות השחר _____ 6:42 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:10 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:00 שקיעה _____ 4:38 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 5:51 בבלי: נדרים כ • ירושלמי: ברכות א • תוספתא: סכה ג נ"ך: ישעיה מח-מט • רמב"ם: עבדים ו</p>
<p>15</p>	<p>שלישי Tuesday</p>	<p>כא 21</p>	<p>עלות השחר _____ 6:43 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:11 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:00 שקיעה _____ 4:37 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 5:50 בבלי: נדרים כא • ירושלמי: ברכות ב • תוספתא: סכה ד נ"ך: ישעיה נא-נב • רמב"ם: עבדים ז</p>
<p>16</p>	<p>רביעי Wednesday</p>	<p>כב 22</p>	<p>עלות השחר _____ 6:44 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:12 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:01 שקיעה _____ 4:37 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 5:50 בבלי: נדרים כב • ירושלמי: ברכות ג • תוספתא: יום טוב (ביצה) א נ"ך: ישעיה נב-נג • רמב"ם: עבדים ח</p>
<p>17</p>	<p>חמישי Thursday</p>	<p>כג 23</p>	<p>עלות השחר _____ 6:45 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:12 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:01 שקיעה _____ 4:36 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 5:49 בבלי: נדרים כג • ירושלמי: ברכות ד • תוספתא: יום טוב (ביצה) ב נ"ך: ישעיה נד-נה • רמב"ם: עבדים ט</p>
<p>18</p>	<p>ששי Friday</p>	<p>כד 24</p>	<p>עלות השחר _____ 6:47 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:13 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:02 שקיעה _____ 4:35 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 5:48 בבלי: נדרים כד • ירושלמי: ברכות ה • תוספתא: יום טוב (ביצה) ג נ"ך: ישעיה נו-נז • רמב"ם: שכירות א</p>
<p>19</p>	<p>שב"ק Shabbos</p>	<p>כה 25</p>	<p>חיי שרה מבה"ח עלות השחר _____ 6:48 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:14 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:03 שקיעה _____ 4:34 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 5:47 בבלי: נדרים כה • ירושלמי: ברכות ו • תוספתא: יום טוב (ביצה) ד נ"ך: ישעיה נח-נט • רמב"ם: שכירות ב</p>

מברכים חודש כסלו המולד: מיטוואך נאכט 28 מינוט און 8 חלקים נאך 10

צו זיין מקורב צו א צדיק איז גוט פאר'ן מענטש אויף די וועלט און אויף יענע וועלט.

(ספר המדות אות צדיק סימן ג')